

นามสกุลพระราชทานในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว
:การวิเคราะห์ทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์

นางสาวปานทิพย์ มหาไตรภาพ

สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาภาษาศาสตร์ ภาควิชาภาษาศาสตร์

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2545

ISBN 974-17-2121-8

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THAI SURNAMES BESTOWED BY KING RAMA VI :
AN ETHNOSEMANTIC ANALYSIS

Miss Panthip Mahatribhop

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in Linguistics

Department of Linguistics

Faculty of Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2002

ISBN 974-17-2121-8

ปานทิพย์ มหาไตรภพ : นามสกุลพระราชทานในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว : การวิเคราะห์ทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์. (THAI SURNAMES BESTOWED BY KING RAMA VI : AN ETHNOSEMANTIC ANALYSIS) อ. ที่ปรึกษา : รศ.ดร.อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 116 หน้า. ISBN 974-17-2121-8.

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษานามสกุลพระราชทานในรัชกาลที่ 6 ตามแนวอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ ซึ่งหมายถึงการศึกษาภาษาเพื่อเข้าถึงระบบความนึกคิดของผู้พูดภาษานั้นๆ ประเด็นที่มุ่งศึกษาในงานนี้ ได้แก่ 1) เกณฑ์ในการตั้งนามสกุล 2) รูปแบบและโครงสร้างของนามสกุล 3) ความหมายของนามสกุล และ 4) ค่านิยมและลักษณะของวัฒนธรรมไทยที่สะท้อนจากนามสกุลดังกล่าว ในการวิจัยผู้วิจัยสุ่มตัวอย่าง 3,000 นามสกุล จากนามสกุลทั้งหมด 6,000 กว่ำนามสกุลและอาศัยข้อมูลภูมิหลังความเป็นมาของนามสกุลจากอักษรานุกรมพระราชทานในรัชกาลที่ 6

สมมติฐานของงานวิจัยนี้คือ การตั้งนามสกุลพระราชทานมี 2 เกณฑ์ ได้แก่ เกณฑ์ภูมิหลังและเกณฑ์ทางภาษา ส่วนรูปแบบของนามสกุลมีหลากหลายและสามารถสรุปเป็นกฎได้ว่ามีส่วนประกอบ 3 ส่วน และส่วนแรกที่ต้องปรากฏเสมอคือชื่อบรรพบุรุษ ในด้านความหมาย คำที่นำมาตั้งเป็นนามสกุลมีความหมายเป็นสิริมงคลและสะท้อนให้เห็นค่านิยมและลักษณะของวัฒนธรรมไทยเกี่ยวกับการให้ความสำคัญแก่ฝ่ายชายและการที่คนไทยนิยมรับราชการ แต่ชาวจีนนิยมค้าขาย

ผลการวิจัยพบว่า นามสกุลพระราชทานมีเกณฑ์การตั้งนามสกุล 2 เกณฑ์ คือการตั้งตามภูมิหลังของผู้ขอพระราชทาน และการตั้งโดยใช้กลวิธีทางภาษา การตั้งตามภูมิหลังของผู้ขอพระราชทาน พบว่าเป็นการตั้งตามชื่อและลักษณะทางสังคมของผู้ขอพระราชทานและบรรพบุรุษ ส่วนการตั้งตามเกณฑ์ภาษา พบว่าเป็นการตั้งโดยใช้ความหมายและเสียงของชื่อเดิมเป็นเกณฑ์ ในด้านโครงสร้างและรูปแบบของนามสกุล พบว่านามสกุลประกอบด้วยส่วนประกอบ 2 ส่วน คือ [ส่วนหลัก+(ส่วนเสริมท้าย)] และ [ณ+ชื่อสถานที่] โดยอาจปรากฏส่วนเดียวหรือสองส่วนก็ได้ ดังนั้นจึงมี 3 รูปแบบ ได้แก่ 1. [ส่วนหลัก+(ส่วนเสริมท้าย)] 2. [ณ+ชื่อสถานที่] และ 3. [ส่วนหลัก+(ส่วนเสริมท้าย)] + [ณ+ชื่อสถานที่] และยังพบว่าส่วนแรกของนามสกุลมักจะเป็น "ชื่อบรรพบุรุษ" ส่วนความหมายของนามสกุลซึ่งพิจารณาจากหน่วยศัพท์นอกเหนือจากที่มาจากชื่อเดิมหรือภูมิหลังทางสังคมนั้นมีการนำความหมายที่ดีเป็นสิริมงคลมาตั้ง ได้แก่ ความสุข ความเจริญรุ่งเรือง การสืบเชื้อสาย คุณสมบัติ และความมั่งคั่งร่ำรวย ความหมายเหล่านี้สะท้อนให้เห็นค่านิยมและลักษณะของวัฒนธรรมไทย 3 ประการ คือ 1) คนไทยปรารถนาในความสุข ความเจริญ และความมั่งคั่ง รวมทั้งความแตกต่างของการประกอบอาชีพระหว่างชาวไทยที่นิยมอาชีพรับราชการ ขณะที่ชาวจีนนิยมอาชีพค้าขาย 2) วัฒนธรรมการเน้นฝ่ายชายในการสืบเชื้อสาย และ 3) ความนิยมยกย่องบุคคลที่มีคุณสมบัติดี เช่น ความเป็นผู้มีความรู้ ความเมตตา ความเสียสละ

ภาควิชา.....ภาษาศาสตร์.....

ลายมือชื่อนิสิต.....

สาขาวิชา.....ภาษาศาสตร์.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ปีการศึกษา.....2545

4380148822: MAJOR LINGUISTICS

KEY WORD: KING RAMA VI / THAI / SURNAMES / ETHNOSEMANTICS

PANTHIP MAHATRIBHOP: THAI SURNAMES BESTOWED BY KING RAMA VI: AN ETHNOSEMANTIC ANALYSIS. THESIS ADVISOR: ASSOC. PROF. AMARA PRASITHRATHSINT, Ph.D., 116 pp. ISBN 974-17-2121-8.

This study is an ethnosemantic analysis, the goal of which is to study the meanings of words in a language to gain insight into the worldview of its speakers. The study aims to investigate Thai surnames bestowed by King Rama VI in four aspects: 1) the criteria used in coining the surnames, 2) the patterns and the structures of the surnames, 3) the meanings of the surnames, 4) Thai values reflected in those meanings. The data used for analysis were 3,000 surnames randomly selected from over 6,000 surnames available in the Dictionary of Thai Surnames Bestowed by King Rama VI.

The hypotheses of this study are that there are two criteria in coining the surnames: the background of the name owner and the linguistic criterion. There are several patterns of the surnames which can be generalized as a rule indicating that the first part is always the ancestor's name. The meanings of the surnames reflect some values and some aspects of Thai culture, such as the societal preference for a male, Thai preference for working as a civil servant and Chinese preference for being merchants.

The result shows that there are two criteria in coining a surname. One is based on the owner's background and another on the linguistic criteria: semantic and phonetic motivation.

Concerning the patterns and the structures of the surnames, it is found that a surname is composed of two parts: 1.[head + (qualifier)] and 2.[at + place]. The second part is optional. Thus, the surnames have three patterns: 1. [head + (qualifier)], 2.[at + place] and 3. [head + (qualifier)] + [at + place]. The head in the first position is normally the name of an ancestor.

Regarding the meanings of the surnames, the analysis of the part of surnames which is not derived from the background of the name owner indicates five most significant meanings; namely, happiness, prosperity, descent, personal characteristics, and wealth. These meanings reflect some significant values and some aspects of Thai culture: 1) aspiration in happiness, prosperity and wealth, 2) Thai preference for being civil servants and Chinese preference for being merchants and societal preference for a male to continue a line. 3) Also, the most admirable characteristics in a person are wisdom, mercy and sacrifice.

Department.....Linguistics.....

Student's signature.....

Field of study.....Linguistics.....

Advisor's signature.....

Academic year2002

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความอนุเคราะห์และความเอาใจใส่อย่างดียิ่งจากบุคคลหลายท่าน ซึ่งผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้ง และขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ ที่นี้ด้วย

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร. อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้อันมีคุณค่า และกรุณาให้คำปรึกษา ชี้แนะ และตรวจทานแก้ไขข้อบกพร่องในวิทยานิพนธ์ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดีตลอดมา รวมทั้งได้ให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยเป็นอย่างมาก

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณศาสตราจารย์ ดร. ปราณี กุลละวณิชย์ ประธานคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร. วีระพันธ์ เหลืองทองคำ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ เป็นอย่างสูงสำหรับคำแนะนำอันมีคุณค่า และได้กรุณาตรวจแก้ไขเพื่อให้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ทุกท่านที่ได้ถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้วิจัยตลอดมา รวมทั้งคณาจารย์ภาควิชาภาษาไทยที่ได้ให้ความรู้ในระดับปริญญาตรี

ขอขอบพระคุณ อาจารย์ ดร. ณัฐกร ทับทอง สำหรับความช่วยเหลือด้านคอมพิวเตอร์ และด้านอื่นๆ รวมทั้งได้ให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยเสมอมา

ขอขอบคุณเพื่อนชาวภาษาศาสตร์ทุกคนสำหรับความห่วงใย ความช่วยเหลือ และกำลังใจที่มีให้กันมาโดยตลอด

ขอขอบพระคุณบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ได้สนับสนุนเงินทุนในการทำวิจัยครั้งนี้

ผู้วิจัยใคร่ขอกราบขอบพระคุณ คุณธงชัย คุณจันทิภา มหาไทรภพ ผู้เป็นบิดา มารดา และคุณธนวัฒน์ น้องชายของผู้วิจัย ซึ่งให้ความสนับสนุนช่วยเหลืออย่างเต็มที่ และเป็นกำลังใจที่สำคัญที่สุดในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้สำเร็จลุล่วงลงได้ด้วยดี

ท้ายนี้ ประโยชน์และคุณความดีใดๆ อันเกิดจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบให้แก่ครอบครัว รวมทั้งผู้มีพระคุณทุกท่านของผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่	
1. บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
1.3 สมมติฐานการวิจัย.....	3
1.4 ขอบเขตของการวิจัย.....	4
1.5 วิธีดำเนินการวิจัย.....	4
1.5.1 การเตรียมการเก็บข้อมูล.....	4
1.5.2 การวิเคราะห์ข้อมูล	5
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
2.1 มโนทัศน์พื้นฐานทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์	7
2.2 วิธีการทางด้านอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์	8
2.2.1 การจำแนกประเภท.....	8
2.2.2 วิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบ	10
2.2.3 วิธีการวิเคราะห์รูปแบบและโครงสร้าง.....	12
2.3 วรรณกรรมที่เกี่ยวกับทฤษฎีและวิวัฒนาการนามสกุลของชนชาติต่างๆ	15
2.3.1 "แซ่" ของจีน.....	15
2.3.2 นามสกุลของชาติตะวันตก.....	17
2.4 วิวัฒนาการของนามสกุลไทย	19
2.5 งานวิจัยเกี่ยวกับชื่อในสังคมไทย.....	22

บทที่	หน้า
2.5.1 ชื่อจริง	23
2.5.2 ชื่อเล่น	24
2.5.3 นามสกุล	25
3. เกณฑ์การตั้งนามสกุลพระราชทานในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว	28
3.1 การตั้งนามสกุลตามภูมิลำเนาของผู้ขอพระราชทาน	28
3.1.1 การตั้งนามสกุลตามชื่อ	29
3.1.2 การตั้งนามสกุลตามลักษณะทางสังคม	32
3.2 ความถี่ของเกณฑ์ประเภทต่างๆที่ใช้ในการตั้งนามสกุลตามภูมิลำเนาของผู้ขอพระราชทาน	35
3.2.1 ความถี่ของเกณฑ์ประเภทใหญ่ที่ใช้ในการการตั้งนามสกุล	36
3.2.2 ความถี่ของเกณฑ์ประเภทย่อยที่ใช้ในการตั้งนามสกุล	37
3.3 การตั้งนามสกุลโดยใช้กลวิธีทางภาษา	38
3.3.1 การตั้งนามสกุลตามกลวิธีทางความหมาย	39
3.3.2 การตั้งนามสกุลตามกลวิธีทางเสียง	42
3.4 สรุป	54
4. รูปแบบและโครงสร้างของนามสกุลพระราชทานในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว. 56	
4.1 โครงสร้างของนามสกุลพระราชทาน.....	56
4.2 รูปแบบนามสกุลพระราชทาน.....	57
4.2.1 รูปแบบที่ 1: ส่วนหลัก + (ส่วนเสริมท้าย).....	58
4.2.2 รูปแบบที่ 2 : ณ + ชื่อสถานที่.....	61
4.2.3 รูปแบบที่ 3 : ส่วนหลัก + (ส่วนเสริมท้าย) + ณ + ชื่อสถานที่.....	61
4.3 ความถี่ของการใช้รูปแบบ.....	62
4.3.1 ความถี่ของการใช้รูปแบบทั้ง 3 แบบ	62
4.3.2 ความถี่ของการใช้แบบย่อย.....	63
4.4 สรุป	64
5. ความหมายของหน่วยศัพท์ที่ไม่มีที่มาจากภูมิลำเนาในนามสกุลพระราชทาน	66
5.1 ความถี่ของความหมายของนามสกุลพระราชทาน	66
5.2 กลุ่มความหมายของนามสกุลพระราชทาน	68
5.3 สรุป	76

บทที่	หน้า
6. ค่านิยมและลักษณะของวัฒนธรรมไทยที่สะท้อนจากความหมายของนามสกุลพระราชทาน .	77
6.1 ค่านิยมและลักษณะของวัฒนธรรมไทย	77
6.1.1 ค่านิยมเกี่ยวกับสิ่งที่ปรารถนาในชีวิต.....	78
6.1.2 ค่านิยมเกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางเครือญาติ.....	84
6.1.3 ค่านิยมเกี่ยวกับคุณสมบัติของคน.....	87
6.2 สรุป	89
7. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	91
7.1 สรุปผลการวิจัย.....	91
7.1.1 เกณฑ์การตั้งนามสกุลพระราชทาน.....	91
7.1.2 รูปแบบและโครงสร้างของนามสกุลพระราชทาน	92
7.1.3 ความหมายของนามสกุลพระราชทานที่สะท้อนให้เห็นค่านิยมและลักษณะของ วัฒนธรรมไทย.....	93
7.2 อภิปรายผลการวิจัย	93
7.3 ข้อเสนอแนะ	95
รายการอ้างอิง.....	97
ภาคผนวก.....	100
หน่วยศัพท์ที่มีที่มาจากชื่อและลักษณะทางสังคมตามการวิเคราะห์ในบทที่ 3 และหน่วยศัพท์ พร้อมความหมายที่ได้วิเคราะห์ในบทที่ 5.....	101
1. หน่วยศัพท์ที่มีที่มาจากชื่อและลักษณะทางสังคมตามการวิเคราะห์ในบทที่ 3 (เกณฑ์ ในการตั้งนามสกุลพระราชทาน)	101
2. หน่วยศัพท์พร้อมความหมายที่ได้วิเคราะห์ในบทที่ 5 (ความหมายของนามสกุลพระ ราชทาน).....	107
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	116

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
ตารางที่ 3.1 ความถี่ของเกณฑ์การตั้งนามสกุลตามภูมิหลังของผู้ขอพระราชทาน	36
ตารางที่ 3.2 ความถี่ของที่มาของนามสกุลจากชื่อผู้ขอพระราชทานหรือชื่อบรรพบุรุษ.....	37
ตารางที่ 3.3 ความถี่ของที่มาของนามสกุลจากอาชีพผู้ขอพระราชทาน บรรพบุรุษ หรือตระกูล ..	38
ตารางที่ 4.1 ตัวอย่างนามสกุลแบบ 1.1	59
ตารางที่ 4.2 ตัวอย่างนามสกุลแบบ 1.2.....	59
ตารางที่ 4.3 ตัวอย่างนามสกุลแบบ 1.1+1.2.....	60
ตารางที่ 4.4 ตัวอย่างนามสกุลแบบ 1.2+1.1.....	60
ตารางที่ 4.5 ตัวอย่างนามสกุลที่ประกอบด้วยส่วนหลัก + ส่วนเสริมท้าย.....	61
ตารางที่ 4.6 ตัวอย่างนามสกุลที่ประกอบด้วยรูปแบบ 1 + รูปแบบ 2	62
ตารางที่ 4.7 ความถี่ของการใช้รูปแบบทั้ง 3 แบบ	62
ตารางที่ 4.8 ความถี่ของการใช้แบบย่อยของรูปแบบที่ 1	63
ตารางที่ 4.9 ความถี่ของการใช้แบบย่อยของส่วนหลัก.....	64
ตารางที่ 4.10 สรุปรูปแบบและโครงสร้างของนามสกุลพระราชทาน	65
ตารางที่ 5.1 ความถี่ของกลุ่มความหมายในหน่วยศัพท์ที่ไม่มีที่มาจากภูมิหลัง.....	67
ตารางที่ 5.2 ประเภทย่อยของกลุ่มความหมาย 14 กลุ่ม	74

สารบัญภาพ

ภาพประกอบ

หน้า

รูปที่ 3.1 แผนภูมิแสดงกระบวนการในการตั้งนามสกุลพระราชทาน..... 55

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

นามสกุลหรือชื่อสกุลเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ทราบว่าบุคคลที่ถูกกล่าวถึงเป็นใคร มีเชื้อสายใด หรือเผ่าพันธุ์ใด นอกจากนั้นยังเป็นการแสดงความสัมพันธ์ทางเครือญาติของคนที่ใช้นามสกุลเดียวกัน นามสกุลมีความสำคัญในการเรียกขานบุคคล เนื่องจากบางครั้งการใช้ชื่อเรียกขานเพียงอย่างเดียว อาจไม่สามารถทราบได้แน่ชัดว่าบุคคลที่ถูกกล่าวถึงนั้นเป็นใคร ต้องใช้นามสกุลร่วมกับชื่อ จึงจะทำให้จำแนกบุคคลได้ดี

ในปัจจุบันชนชาติหลายชนชาติมีการใช้นามสกุล แต่มีลักษณะแตกต่างกัน เช่น “แซ่” ของจีน กับ “นามสกุล” ของไทยมีความแตกต่างกัน ดังที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (ชมรมคนรักวง 2544) ทรงกล่าวเปรียบเทียบนามสกุลกับแซ่ไว้ว่า “แซ่ ตรงกับคำว่า แคลน (Clan) ของชาวสก็อต อาจหมายถึงคำว่า “สำนัก” ในภาษาไทย ส่วนคำว่า “สกุล” ตรงกับภาษาอังกฤษว่า “แฟมิลีเนม” (Family Name) ข้อแตกต่างสำคัญระหว่างแซ่และนามสกุลก็คือ ผู้ร่วมแซ่ไม่จำเป็นต้องเป็นญาติร่วมสายโลหิตก็ได้ แต่ผู้ร่วมสกุลต้องเป็นผู้ร่วมสายโลหิตเดียวกันเท่านั้น”

นามสกุลของชนชาติอื่น ๆ นั้นมีประวัติความเป็นมายาวนานมาหลายศตวรรษ แต่สำหรับประวัติและความเป็นมาของนามสกุลไทยนั้น แต่เดิมมาในสมัยสุโขทัย อยุธยา เรื่อยมาจนถึงสมัยรัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ คนไทยไม่เคยมีนามสกุลใช้ มีแต่เพียงชื่อตัว จนกระทั่งสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์ทรงมีพระราชดำริเห็นว่าราษฎรไทยทุกคนซึ่งรวมทั้งชาวต่างชาติที่เข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารจำเป็นต้องมีทั้งชื่อตัวและชื่อสกุล (นามสกุล) จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติชานานามสกุลใน พ.ศ.2456 เพื่อให้ราษฎรไทยมีนามสกุลใช้กันทั่วราชอาณาจักร นอกจากนี้ยังมีพระเมตตาชานานามสกุลพระราชทานแก่ข้าราชการบริพารและผู้ที่ยากไร้ขอพระราชทานด้วย นามสกุลที่ชานานามพระราชทานนี้เรียกว่า “นามสกุลพระราชทาน” ซึ่งมีจำนวนมากกว่า 6,000 นามสกุล

นามสกุลพระราชทานในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงเป็นนามสกุลกลุ่มแรกที่มีใช้ในประเทศไทย จึงน่าสนใจอย่างยิ่งที่จะได้มีการศึกษาในแง่ภาษาศาสตร์ เนื่องจากเท่าที่ผ่านมายังไม่มีงานใดที่ศึกษาในด้านวิชาการมาก่อน มีเพียงเอกสารที่รวบรวมนามสกุลพระราชทานเท่านั้น เช่นเทพฐ ทับทอง (2528) ซึ่งรวบรวมรายชื่อราชสกุลต่างๆอย่างครบถ้วนรวมทั้งนามสกุลพระราชทานสมัยรัชกาลที่ 6 จำนวนหนึ่ง เช่นเดียวกับงานของ เทพ สุนทรสารทูล (2542) ซึ่งรวบรวมนามสกุลพระราชทานทั้งหมด โดยเรียงตามลำดับการพระราชทาน พร้อมทั้งให้

รายละเอียดเกี่ยวกับผู้ขอพระราชทาน ทั้งประวัติและอาชีพ รวมทั้ง จมื่นอมรรตธรรมาภิรักษ์ (2524) ก็ได้รับรวบรวมนามสกุลพระราชทานเช่นเดียวกัน

ดังนั้นผู้วิจัยจึงคิดว่าสมควรอย่างยิ่งที่จะมีการศึกษานามสกุลพระราชทานในแง่วิชาการ โดยจะวิเคราะห์นามสกุลในด้านต่างๆ เช่น เกณฑ์ในการตั้ง โครงสร้าง และความหมาย ซึ่งจะสามารถสะท้อนให้เห็นลักษณะทางวัฒนธรรมไทยด้วย โดยการศึกษาดังกล่าวนี้นี้ เรียกว่า “การศึกษาทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์”

การศึกษาในทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ (Ethnosemantics) เป็นการศึกษาที่มีเป้าหมายเพื่อเข้าถึงซึ่งระบบความรู้ ความนึกคิดของชาวบ้าน หรือชนเผ่าใดชนเผ่าหนึ่งโดยศึกษาภาษาของเขา บางครั้งมีผู้เรียกการศึกษานี้ที่มีเป้าหมายเช่นเดียวกันนี้ว่า “ชาติพันธุ์ศาสตร์” (ethnoscience) ชาติพันธุ์วรรณาแบบใหม่ (The New Ethnography) หรือ อรรถศาสตร์แบบชาติพันธุ์วรรณา (ethnographic semantics) การศึกษาด้านนี้มีรากฐานมาจากความเชื่อที่ว่า ภาษาเป็นสิ่งที่สะท้อนความนึกคิดและการมองโลกของผู้พูด ดังนั้นการวิเคราะห์ความหมายของศัพท์หมวดต่างๆ ในภาษาของชนเผ่าใดเผ่าหนึ่งจะทำให้เรามองเห็นลึกซึ้งถึงความนึกคิดและการมองโลกของชนเผ่านั้นได้ (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2529 : 45)

งานวิจัยทางด้านอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ส่วนใหญ่มักเป็นการวิเคราะห์ชื่อ คำเรียกชื่อ และคำเรียกญาติ (ดูรายละเอียดในบทที่ 2)

ส่วนการวิเคราะห์นามสกุลของไทยเท่าที่ผ่านมา มีเพียงงานของ วนิตา เจริญสุข (2532) เท่านั้นที่ศึกษา “นามสกุลของคนไทยเชื้อสายจีน” ซึ่งมีจุดประสงค์เพื่อศึกษาหลักเกณฑ์ในการตั้งนามสกุล ความหมาย และค่านิยมที่สะท้อนในความหมายของนามสกุล ซึ่งผลการวิจัยพบว่า หลักเกณฑ์หรือวิธีการตั้งนามสกุลมี 2 วิธี คือ ตั้งนามสกุลโดยรักษาเค้าทางเสียงหรือความหมายของแซ่เดิม กับตั้งนามสกุลโดยไม่มีเค้าของแซ่เดิม ส่วนความหมายของนามสกุลที่นิยมนำมาตั้งมีลักษณะเป็นนามธรรมและรูปธรรม ที่ถือว่าเป็นมงคล ความหมายเด่นที่พบ ได้แก่ ความเป็นเลิศ ความมั่งคั่ง ร่ำรวย และความเจริญรุ่งเรือง ความหมายเหล่านี้สะท้อนให้เห็นค่านิยมของคนกลุ่มนี้หลายประการ เช่น ความปรารถนาความเป็นเลิศ ความร่ำรวย ความเจริญรุ่งเรือง อำนาจ ความสำเร็จ เกียรติยศชื่อเสียง สุข ความมั่นคงยั่งยืนงสถาพร เป็นต้น

เมื่อได้อ่านงานของวนิตาแล้ว ผู้วิจัยเกิดความสนใจที่จะศึกษานามสกุลกลุ่มอื่นของไทยต่อไป จึงทำให้สนใจนามสกุลพระราชทานในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เนื่องจากเป็นนามสกุลกลุ่มแรกของไทย และยังไม่เคยมีผู้ศึกษามาก่อน

จนถึงบัดนี้ คนไทยได้มีนามสกุลใช้กันมาเป็นเวลาเกือบศตวรรษแล้ว จึงนับว่าเป็นสิ่งที่คุ้นเคยเป็นอย่างดี และน่าสนใจอย่างยิ่งที่ควรจะมีผู้ทำการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับนามสกุล เพื่อให้

ได้รับความรู้ลึกซึ้งทางด้านนี้ ประกอบกับได้ทบทวนงานวิจัยเกี่ยวกับนามสกุล และการศึกษาอื่นๆ ทางด้านอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์มาแล้ว พบว่ายังไม่มีการศึกษานามสกุลพระราชทานในด้านนี้มาก่อน ดังนั้นอาจกล่าวสรุปได้ว่าควรศึกษานามสกุลพระราชทานในรัชกาลที่ 6 ด้วยเหตุผล 3 ประการ ดังต่อไปนี้

ประการแรก ยังไม่พบว่ามิงงานใดศึกษานามสกุลพระราชทานในแง่การวิจัยทางภาษาศาสตร์มาก่อน แม้ว่าจะมีงานที่กล่าวถึงลักษณะของนามสกุลพระราชทาน แต่ก็ยังเป็นเพียงการตั้งข้อสังเกตหรือให้ข้อมูลทั่วไปเท่านั้น

ประการที่สอง เนื่องจากนามสกุลพระราชทานในรัชกาลที่ 6 เป็นนามสกุลกลุ่มแรกของชาวไทย จึงอาจกล่าวได้ว่าเป็นแม่แบบของนามสกุลไทย จึงน่าสนใจอย่างยิ่งที่จะนำมาศึกษา

ประการสุดท้าย เนื่องจากเห็นว่าวิธีการในการวิเคราะห์ชื่อ และนามสกุลที่ผ่านมา พบว่างานส่วนใหญ่จะวิเคราะห์เฉพาะในด้านจำนวนพยางค์ การสร้างคำ ที่มาของภาษา ซึ่งมีลักษณะเป็นแนวเดียวกันหมด ดังนั้นในการวิเคราะห์นามสกุลพระราชทานในงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยจะได้วิเคราะห์ในรูปแบบที่แตกต่างออกไป เพื่อให้เกิดความแปลกใหม่และน่าสนใจมากยิ่งขึ้น กล่าวคือ จะวิเคราะห์เกณฑ์การตั้ง โครงสร้างและรูปแบบของนามสกุล รวมไปถึงความหมายที่สามารถสะท้อนให้เห็นค่านิยม ลักษณะทางวัฒนธรรม โดยสิ่งที่น่าสนใจ คือ การวิเคราะห์รูปแบบและโครงสร้าง ผู้วิจัยจะสรุปเป็นกฎรวม ซึ่งจะช่วยให้เห็นรูปแบบของนามสกุลพระราชทานในรัชกาลที่ 6 อย่างแจ่มชัดมากยิ่งขึ้น และสามารถเห็นแนวโน้มของนามสกุลไทยในสมัยต่อมาได้อีกด้วย

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

วิเคราะห์นามสกุลพระราชทานในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ในประเด็นต่อไปนี้

- 1.2.1 เกณฑ์ในการตั้ง
- 1.2.2 รูปแบบและโครงสร้าง
- 1.2.3 ความหมาย
- 1.2.4 ค่านิยมและลักษณะของวัฒนธรรมไทยที่สะท้อนจากความหมายของนามสกุลพระราชทาน

1.3 สมมติฐานการวิจัย

- 1.3.1 เกณฑ์ที่สำคัญในการตั้งนามสกุล ได้แก่ เกณฑ์ประวัติของผู้ขอพระราชทานนามสกุล และเกณฑ์ทางภาษา

- 1.3.2 นามสกุลพระราชทานมีรูปแบบหลากหลายและสามารถสรุปเป็นโครงสร้างรวมซึ่งประกอบด้วยส่วนประกอบ 3 ส่วน โดยส่วนแรกซึ่งเป็นส่วนที่ต้องปรากฏเสมอคือ ชื่อบรรพบุรุษ
- 1.3.3 ความหมายของนามสกุลพระราชทานมีความหมายเกี่ยวข้องกับสิ่งที่ได้แก่ ความเจริญรุ่งเรือง ความมั่งคั่ง และความเป็นสิริมงคล
- 1.3.4 นามสกุลพระราชทานสะท้อนค่านิยมและลักษณะของวัฒนธรรมไทย ได้แก่ การให้ความสำคัญแก่ฝ่ายชาย ความนิยมอาชีพรับราชการของชาวไทย และความนิยมอาชีพค้าขายของชาวไทยเชื้อสายจีน

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยวิเคราะห์นามสกุลพระราชทานเฉพาะสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวเท่านั้น และวิเคราะห์จำนวน 3,000 นามสกุล โดยอาศัยข้อมูลจากอักษรานุกรมนามสกุลพระราชทานในพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดี ศรีสินทรมหาวชิราวุธ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ฉบับตีพิมพ์ปี พ.ศ.2544 เป็นหลัก

1.5 วิธีดำเนินการวิจัย

ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยแบ่งขั้นตอนต่างๆของการดำเนินการวิจัยออกเป็น 2 ขั้นตอนด้วยกัน คือ การเตรียมการเก็บข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

1.5.1 การเตรียมการเก็บข้อมูล

การเตรียมการเก็บข้อมูลนั้น ผู้วิจัยจำแนกออกเป็น 2 ขั้นตอนย่อยๆ คือ การคัดเลือกเอกสาร กับ การสุ่มนามสกุล ที่จะใช้ในการวิเคราะห์

1.5.1.1 การคัดเลือกเอกสาร

จากการค้นคว้า พบว่าเอกสารที่รวบรวมนามสกุลพระราชทานในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว มีจำนวนหลายเล่ม เช่น “นามสกุลพระราชทาน 6,432 นามสกุล” ของ เทพ สุทธสารทูล (2542), “นามสกุลพระราชทานในกรุงสยาม” ของ จมื่นอมรรตฤณรักษ์ (2528) เป็นต้น

แต่ในที่สุดผู้วิจัยก็เลือก “อักษรานุกรมนามสกุลพระราชทานในพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดี ศรีสินทรมหาวชิราวุธ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ฉบับตีพิมพ์ปี พ.ศ. 2544” เนื่องด้วยเหตุผล 2 ประการ ประการแรก คือ เป็นเล่มที่แก้ไขฉบับล่าสุด และประการที่สอง คือ ข้อมูลนามสกุลเรียงลำดับตามตัวอักษร ทำให้สะดวกแก่การทำวิจัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการสุ่มจำนวน

1.5.1.2 การสุ่มนามสกุล

เนื่องจากนามสกุลพระราชทานมีจำนวนทั้งสิ้นกว่า 6,000 นามสกุล ซึ่งถือว่ามีจำนวนมาก จึงยากแก่การวิจัย ดังนั้นผู้วิจัยจึงตัดสินใจว่าควรวิเคราะห์เพียง 3,000 นามสกุล โดยการคัดเลือกขึ้นมาด้วยวิธีการสุ่ม ซึ่งมีขั้นตอน ดังนี้

- (1) นับจำนวนนามสกุลของแต่ละตัวอักษร และจำนวนนามสกุลทั้งหมด
- (2) คำนวณหาสัดส่วนของแต่ละตัวอักษร (อักษรนำหน้าของนามสกุล) จะถูกสุ่มขึ้นมาที่นามสกุล โดยใช้สูตร
$$\frac{\text{จำนวนที่ใช้} \times \text{จำนวนของแต่ละตัวอักษร}}{\text{จำนวนนามสกุลทั้งหมด}}$$

เช่น อักษร ก มีจำนวนทั้งหมด 512 นามสกุล จะคำนวณว่าจะใช้สัดส่วนเท่าใด คือ $\frac{3,000 \times 512}{\text{จำนวนนามสกุลทั้งหมด}} = 237.07$ แต่ทั้งนี้เมื่อเงื่อนไขว่าถ้าเศษ < 0.5 ให้ปัดลง

6,479

แต่หาก ≥ 0.5 ให้ปัดขึ้น และหากคำนวณหาสัดส่วนออกมาแล้วได้จำนวน 0 ให้ถือว่าเป็นจำนวน 1 เนื่องจากจะต้องวิเคราะห์ทุกตัวอักษร

- (3) เมื่อคำนวณได้แล้วว่าในแต่ละตัวอักษร ผู้วิจัยต้องใช้นามสกุลจำนวนเท่าใด ผู้วิจัยจึงทำการคัดเลือกนามสกุลสำหรับแต่ละตัวอักษร โดยใช้โปรแกรมสุ่มตัวอย่างในคอมพิวเตอร์

1.5.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้ข้อมูลนามสกุลพระราชทานทั้งหมดจำนวน 3,000 นามสกุลที่ได้จากการสุ่มเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยจึงทำการวิเคราะห์นามสกุล โดยมีขั้นตอนในการวิเคราะห์ ดังนี้

- (1) วิเคราะห์เกณฑ์ในการตั้งนามสกุล คือ พิจารณาจากที่มาของนามสกุล โดยอาศัยข้อมูลที่ให้มาคู่กับนามสกุลพระราชทานนั้นๆ เช่น นามสกุล “นาคะเสถียร” ได้ให้ข้อมูลว่าพระราชทานแก่ “นายร้อยตำรวจตรีสายหยุด ประจำกองตำรวจภูธรจังหวัดชลบุรี กับนายเถียน (บิดา) ปู่ชื่อนาค” จากนั้นผู้วิจัยก็วิเคราะห์จากรูปคำและความหมายของนามสกุล โดยจำแนกได้ว่านามสกุลดังกล่าวมี 2 คำ คือ คำว่า “นาคะ” และ คำว่า “เสถียร” โดยคำว่า “นาคะ” เมื่อดูจากรูปคำและความหมาย จึงตัดสินใจให้เป็นเกณฑ์ชื่อของบรรพบุรุษ ส่วนคำว่า “เสถียร” เมื่อฟังจากการออกเสียง พบว่ามีการใช้คำพ้องเสียงกัน จึงตัดสินใจให้เป็นเกณฑ์ชื่อผู้ขอพระราชทาน ซึ่งมีการใช้กลวิธีทางภาษา คือ เสียง แสดงให้เห็นว่านามสกุลที่มีการใช้กลวิธีทางภาษาก็มีที่มาจากเกณฑ์ประวัติเช่นกัน นอกจากนี้ยังมีบางนามสกุลที่ประกอบด้วยคำที่ไม่ได้มีที่มาจากเกณฑ์ประวัติเลย จึงเรียกเกณฑ์นี้ว่า อื่นๆ เนื่องจากพบจำนวนน้อย ดังนั้นผู้วิจัยจึงแบ่งเกณฑ์ในการตั้งออกเป็น 2

เกณฑ์ใหญ่ๆ คือ เกณฑ์ประวัติของผู้ขอพระราชทาน เกณฑ์ทางภาษา (ดูรายละเอียดในบทที่ 3)

(2) เปรียบเทียบความถี่ของเกณฑ์ในการตั้งนามสกุลที่ได้จากการวิเคราะห์ในข้อ (1) แต่จะวิเคราะห์ความถี่เฉพาะเกณฑ์ประวัติผู้ขอพระราชทานเท่านั้น เพื่อจะได้ทราบว่าเกณฑ์ใด นิยมนำมาตั้งนามสกุลมากที่สุด

(3) วิเคราะห์รูปแบบและโครงสร้างของนามสกุลพระราชทาน โดยจำแนกค่า ตามที่วิเคราะห์ในข้อ (1) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ที่มาของการตั้งนามสกุล และเมื่อวิเคราะห์ นามสกุลทั้งหมดแล้ว ทำให้ได้รูปแบบของนามสกุลทั้งหมด จากนั้นจึงนำมาเขียนเป็นกฎโครงสร้าง ของนามสกุล แต่ในการนำเสนอจะเสนอกฎโครงสร้างก่อน แล้วจึงจำแนกรูปแบบในภายหลัง (ดู รายละเอียดในบทที่ 4)

(4) เปรียบเทียบความถี่ของรูปแบบต่างๆ ซึ่งการเปรียบเทียบนี้จะทำให้ทราบว่า รูปแบบของนามสกุลรูปแบบใดที่มีความถี่มากที่สุด และรูปแบบใดมีความถี่น้อยที่สุด เพื่อจะได้ เห็นว่ารูปแบบใดใช้มากที่สุด

(5) วิเคราะห์ความหมายของนามสกุลเฉพาะหน่วยคำที่พระบาทสมเด็จพระ มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงตั้งอย่างอิสระ นั่นคือไม่ได้มีที่มาตามประวัติหรือภูมิหลังเลย เนื่องจาก ต้องการพิจารณาว่า หากไม่ได้ตั้งโดยมีข้อจำกัดด้วยที่มาดังกล่าว พระองค์จะทรงใช้คำที่มี ความหมายอะไรในการตั้งนามสกุล จากนั้นนำมาจัดประเภทความหมาย

(6) เปรียบเทียบความถี่ของกลุ่มความหมายที่ได้จากข้อ (5) เพื่อวิเคราะห์ว่ากลุ่ม ความหมายใดเป็นที่นิยมนำมาตั้งมากที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งความหมายที่มีความถี่สูงสุด 5 อันดับแรก จะนำมาตีความเกี่ยวกับค่านิยมและลักษณะของวัฒนธรรมไทย

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1.6.1 ทำให้เข้าใจรูปแบบและโครงสร้างทางภาษาของนามสกุลคนไทย
- 1.6.2 เป็นแนวทางในการศึกษานามสกุลของคนไทยกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ
- 1.6.3 เป็นแนวทางในการศึกษาทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ในวงลักษณะใหม่

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยนี้ศึกษานามสกุลพระราชทานในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ในประเด็นต่างๆ ได้แก่ เกณฑ์ในการตั้ง รูปแบบและโครงสร้าง ความหมาย รวมทั้งค่านิยมและวัฒนธรรมที่สะท้อนจากความหมายของนามสกุล ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎี อรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ ประวัติความเป็นมาและการศึกษาเรื่องนามสกุลทั้งของไทยและต่างประเทศ รวมทั้งการศึกษาเรื่องชื่อเฉพาะอื่นๆ เช่น ชื่อคนและชื่อสถานที่ กลวิธีการตั้งชื่อ โครงสร้างของชื่อ และลักษณะทางวัฒนธรรมที่สะท้อนจากชื่อ โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 5 ส่วน ได้แก่ 1. มโนทัศน์พื้นฐานทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ 2. วิธีการทางด้านอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ 3. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีและวิวัฒนาการนามสกุลของชนชาติต่างๆ 4. วิวัฒนาการของนามสกุลไทย และ 5. งานวิจัยเกี่ยวกับชื่อในสังคมไทย

2.1 มโนทัศน์พื้นฐานทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์

การศึกษาทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ (Ethnosemantics) เป็นการศึกษาภาษาแนวใหม่ที่เกิดขึ้นเมื่อประมาณปี ค.ศ.1950 โดยเป็นการวิเคราะห์ความหมายของคำในหมวดต่างๆ ของกลุ่มชนใดกลุ่มชนหนึ่งเพื่อเข้าถึงระบบความนึกคิดและค่านิยม โลกทัศน์ของชนกลุ่มนั้น

เฟรค (Frake, 1962 : 1-15) เป็นผู้หนึ่งที่ริเริ่มนำแนวทางการศึกษาวัฒนธรรม โดยการวิเคราะห์ภาษา โดยเฟรคมองว่าการศึกษาภาษาหนึ่งๆ ไม่ควรศึกษาเพียงแค่คำศัพท์ของสิ่งต่างๆ เท่านั้น เพราะภาษาไม่ได้เกี่ยวข้องเฉพาะระหว่างสิ่งของกับคำศัพท์เท่านั้น หากแต่ยังมีเรื่องของ “มโนทัศน์” เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ดังนั้นการที่เราศึกษาคำในวัฒนธรรมใดก็ตาม การเก็บข้อมูลภาษาต่างๆ นอกจากจะทำให้เราทราบความหมายของคำนั้นแล้ว ยังทำให้เราทราบว่าในวัฒนธรรมนั้นมีของสิ่งนั้นหรือไม่ เพราะคำเหล่านั้นจะเป็นตัวสะท้อนให้เราทราบว่าคนในแต่ละวัฒนธรรมมีทัศนคติหรือโลกทัศน์อย่างไรต่อสิ่งต่างๆ รอบตัวของเขา

ดังนั้นเฟรคจึงแนะนำวิธีการในการศึกษาภาษาเพื่อให้ได้มาซึ่งความเข้าใจมโนทัศน์ของเจ้าของภาษา ซึ่งมีทั้งสิ้น 4 วิธี ได้แก่

1. การจำแนกประเภท (segregates) คือ การจัดประเภทโดยการวิเคราะห์ความหมายของหน่วยคำและหน่วยทางไวยากรณ์อื่นๆ เช่น การจำแนกประเภทของอาหารในวัฒนธรรมแบบอเมริกัน ชนิดของอาหาร ได้แก่ แซนดิวิช แซมเบอร์เกอร์ และ ฮอทด็อก นอกจากนี้ยังสามารถ

จำแนกเป็นประเภทย่อยได้อีกคือ ในแซนดิวิช มีชนิดย่อย ได้แก่ แยมและชีสแซนดิวิช ส่วนแยมเบอร์เกอร์มีชนิดชีสเบอร์เกอร์ เช่นกัน

2. การใช้ชุดคำแสดงการเปรียบเทียบ (contrast sets) คือ การแยกของสิ่งหนึ่งออกจากของอีกสิ่งหนึ่ง โดยการเปรียบเทียบความแตกต่าง เช่น การแยกแยมเบอร์เกอร์ และสายรุ้ง ออกจากกัน

3. การจัดจำพวก (taxonomies) คือ การจัดลำดับสิ่งของตามแบบชาวบ้าน ซึ่งจะชี้ให้เห็นว่า “ชื่อ” ของสิ่งของไม่สามารถบอกได้เสมอไปว่าจัดอยู่ในกลุ่มไหน เช่น “Eskimo pie” หากดูแค่ชื่อ จะคิดว่าเป็นชื่อของ “พาย” แต่ความจริงแล้วหมายถึงชนิดของไอศกรีม จึงต้องอยู่ภายใต้ประเภทของไอศกรีม

4. การให้คุณสมบัติประจำตัว (attributes) คือ การวิเคราะห์โดยใช้ชุดเปรียบเทียบ แล้วจึงใช้วิธีวิเคราะห์องค์ประกอบ (componential analysis) ซึ่งคือการให้ค่าบวกลบ (binary) เพื่อแสดงว่ามีลักษณะนั้นๆหรือไม่ เช่น sigbet มีลักษณะ – woodiness และ +rigidity

งานของเฟรด ทำให้ทราบถึงมโนทัศน์พื้นฐานในการศึกษาคำ และความสำคัญในการจัดประเภทของคำซึ่งจะสะท้อนให้เห็นกระบวนการคิด และความเข้าใจสิ่งแวดล้อมในสังคมของคนกลุ่มหนึ่ง ซึ่งทำให้ผู้วิจัยเข้าใจมโนทัศน์และวิธีการในการศึกษาทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์มากขึ้น สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในงานของผู้วิจัยได้

2.2 วิธีการทางด้านอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์

การศึกษาทางด้านอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ มีวิธีการในการวิเคราะห์หลายลักษณะ ได้แก่ การจำแนกประเภท การวิเคราะห์องค์ประกอบ การวิเคราะห์รูปแบบและโครงสร้าง เป็นต้น

2.2.1 การจำแนกประเภท (categorization)

การจำแนกประเภท คือ การจัดหรือแบ่งสิ่งต่างๆ รอบตัวทั้งที่เป็นรูปธรรม เช่น สิ่งของ สิ่งมีชีวิต และสิ่งที่เป็นนามธรรม เช่น เหตุการณ์ อารมณ์ ความรู้สึก

อาจกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า การจำแนกประเภท คือ การที่เราบอกหรือให้เหตุผลว่าสิ่งนั้นเป็นอะไร เช่นการที่เราสามารถให้เหตุผลว่าแมวเป็นสัตว์ แสดงให้เห็นว่าเรากำลังจำแนกประเภท ดังนั้นการจำแนกประเภทจึงเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับความคิด ความจำ การเรียนรู้ และประสบการณ์ที่เรามีในสิ่งแวดล้อมที่เราอยู่

สำหรับงานที่ศึกษาโดยใช้วิธีการจำแนกประเภท ได้แก่ คำเรียกสี และคำเรียกรส

งานวิจัยเรื่องคำเรียกสี มีการใช้วิธีวิเคราะห์โดยการจำแนกประเภท ออกเป็นแบบพื้นฐานและแบบไม่พื้นฐาน

การจำแนกประเภทสีพื้นฐานมีความสำคัญมากเพราะเป็นตัวแทนของประเภทสี (color categories) ในวัฒนธรรมใดวัฒนธรรมหนึ่ง ซึ่งประเภทสีในวัฒนธรรมนั้นๆจะช่วยบอกเราว่าคนในวัฒนธรรมนั้นๆ แบ่งแยกสีที่เรามองเห็นอย่างไร วัฒนธรรมต่างกันย่อมมีการจัดประเภทสรรพสิ่งต่างกัน งานที่วิเคราะห์คำเรียกสีโดยใช้วิธีการจำแนกสีพื้นฐาน ได้แก่ งานของริเชพินธ์ ล. ทองคำ (2535) เรื่อง "คำเรียกสีในภาษาเย้า (เมียน)" งานของอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2538) เรื่อง "คำเรียกสีและการรับรู้สีของชาวจ้วงและชาวไทย" และ งานของศตนันต์ เขื่อนมหาวน (2541) เรื่อง "คำเรียกสีของผู้พูดภาษาไทย ลั้วะ ม้ง และกะเหรี่ยง ในเขตจังหวัดเชียงราย และพะเยา" งานวิจัยทั้ง 3 งานมีข้อสรุปเกี่ยวกับคุณสมบัติที่ใช้เป็นเกณฑ์ในการตัดสินว่าสีใดควรจัดเป็นสีพื้นฐานซึ่งมีดังนี้

1. เป็นคำพยางค์เดียวหรือมีรูปศัพท์เดี่ยว
2. ความหมายสำคัญของศัพท์จะต้องไม่ร่วมกับศัพท์อื่นๆที่เป็นคำเรียกสี หรือ ระบุเฉพาะเจดที่อาจจัดประเภทอยู่ภายใต้สีอื่น เช่น
3. การใช้ศัพท์จะต้องไม่จำกัดเฉพาะกับวัตถุสิ่งของบางจำพวก
4. เป็นศัพท์ที่มีความโดดเด่นในความรู้สึกของเจ้าของภาษา คือ ใช้อย่างสม่ำเสมอโดยปรากฏซ้ำบ่อยๆ
5. เป็นคำที่ใช้เรียกวัตถุหรือสิ่งของในธรรมชาติได้

ผลการวิเคราะห์คำเรียกสีในภาษาเย้า พบคำเรียกสีพื้นฐาน 6 คำ ได้แก่ คำที่แทนประเภทสี "ขาว ดำ แดง เหลือง เขียว และน้ำเงิน" ส่วนในภาษาจ้วง พบคำเรียกสีพื้นฐาน 6 คำ ได้แก่คำที่แทนประเภทสี "ขาว ดำ แดง เหลือง เขียว ฟ้ำน้ำเงิน" ซึ่งมีน้อยกว่าคำเรียกสีพื้นฐานที่ภาษาไทยทั้ง 4 ถิ่นมีร่วมกัน ซึ่งได้แก่ สี "ขาว ดำ แดง เหลือง เขียว ม่วง และส้ม" ส่วนงานของ ศตนันต์ พบว่าคำเรียกสีพื้นฐานในภาษาไทยลื้อมีมากที่สุด กล่าวคือ มีคำเรียกสี 12 คำ คำที่แทนประเภทสี "ขาว ดำ แดง เหลือง เขียว น้ำเงิน ฟ้ำ" เป็นต้น ส่วนภาษาลั้วะมี 5 คำ ได้แก่ "ขาว ดำ แดง เหลือง เขียว" ภาษาม้งมี 6 คำ ได้แก่ "ขาว ดำ แดง เหลือง เขียว ชมพู" และภาษากะเหรี่ยง มี 5 คำ ได้แก่ "ขาว ดำ แดง เหลือง และ GRUE"

ส่วนคำเรียกสีที่ไม่มีคุณสมบัติดังกล่าว จัดเป็นคำเรียกสีประเภทไม่พื้นฐาน ซึ่งก็คือ คำที่ไม่ได้เป็นตัวแทนของประเภทสี เป็นคำที่มักประกอบด้วยหน่วยคำมากกว่าหนึ่ง และมีความหมายระบุรายละเอียดหรือความเข้ม ความสว่างของสีต่างๆกันออกไป เช่น สี "แดงเลือด" และสี "เขียวอ่อน" ในภาษาเย้า สี "ฟ้ำน้ำทะเล" ในภาษาไทย และสี "น้ำตาลแดง" ในภาษากะเหรี่ยง

2.2.2 วิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบ (componential analysis)

การวิเคราะห์องค์ประกอบ เป็นการวิเคราะห์ทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์วิธีหนึ่ง เป็นการจัดประเภทหรือจำแนกข้อมูลโดยการวิเคราะห์อรรถลักษณะ (distinctive feature)

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2529:45) ได้กล่าวถึงวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบว่ามักใช้กับการวิเคราะห์คำเรียกญาติ องค์ประกอบ หรือ มิติ (dimension) จะเป็นส่วนที่แยกความแตกต่างของคำเรียกญาติ เช่น รุ่นอายุ (generation) แยก พ่อ กับ แม่ ให้ต่างจาก ลูก ส่วนเพศ (sex) แยก พ่อ ให้ต่างจาก แม่ การวิเคราะห์องค์ประกอบสามารถทำให้เราเห็นค่านิยมทางวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน เช่น การวิเคราะห์คำเรียกญาติ เช่น ในภาษาอังกฤษ คำว่า brother และ sister ไม่ตรงกับคำเรียกญาติคำใดในภาษาไทยเลย คำทั้งสองต่างกันด้วยองค์ประกอบ เพศ ในขณะที่คำว่า พี่ กับ น้อง ในภาษาไทยต่างกันด้วย อายุ แต่เป็นกลางในองค์ประกอบ เพศ

การวิเคราะห์องค์ประกอบนี้ทำให้เราเห็นว่าคนที่พูดภาษาอังกฤษกับคนที่พูดภาษาไทยมองโลกต่างกัน การมองโลกที่ต่างกันนั้นก็เนื่องมาจากระบบหรือกฎเกณฑ์ที่สังคมได้สร้างขึ้นและสะท้อนให้เห็นได้โดยภาษาที่ต่างกัน

ทฤษฎีการวิเคราะห์องค์ประกอบจึงถูกนำไปใช้ในงานวิจัยต่างๆ อย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการวิเคราะห์คำเรียกญาติ และคำเรียกรส

2.2.2.1 งานวิจัยเรื่องคำเรียกญาติ

งานวิจัยแนวอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ที่มีการนำทฤษฎีวิเคราะห์องค์ประกอบมาใช้ ได้แก่ งานวิจัยเรื่องคำเรียกญาติ ซึ่งงานวิจัยที่สำคัญ ได้แก่ การศึกษาคำเรียกญาติในภาษาไทยของ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (Prasithrathsint, 2001) เรื่อง "A Componential Analysis of Kinship Terms in Thai" เป็นการวิเคราะห์ระบบคำเรียกญาติในภาษาไทย โดยใช้วิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเพื่อวิเคราะห์คำเรียกญาติพื้นฐานและคำเรียกญาติไม่พื้นฐาน

ผลการวิจัยพบว่าภาษาไทยกรุงเทพฯ มีคำเรียกญาติพื้นฐาน 18 คำ ได้แก่ คำว่า "พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย ทวด เทียด ลูก พี่ น้อง ลุง ป้า น้า อา หลาน เหลน โหลน" โดยคำเรียกญาติพื้นฐานมีความแตกต่างกันด้วยมิติแห่งความต่าง 5 มิติ คือ รุ่น สายเลือด อายุ เพศ และฝ่ายพ่อ ส่วนคำเรียกญาติไม่พื้นฐาน พบว่ามีถึง 32 คำ โดยคำเรียกญาติไม่พื้นฐานเป็นคำที่สัมพันธ์กันโดยการแต่งงานซึ่งมีมิติแห่งความแตกต่างด้วยกัน 8 มิติ ได้แก่ 1.รุ่น 2.สายเลือด 3.อายุ 4.เพศ 5.ฝ่ายพ่อ 6.เพศของผู้พูด 7.การใช้วิธีการพูดแบบรินหู และ 8.การแต่งงานใหม่

งานวิจัยอีกชิ้นหนึ่งที่ศึกษาคำเรียกญาติ ที่ใช้วิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบ คือ งานวิจัยของ วิภาสรินทร์ ประพันธ์ศิริ (2535) เรื่อง "คำเรียกญาติในภาษาคำเมือง: การวิเคราะห์ทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์" เป็นการนำวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบมาใช้วิเคราะห์

ความหมายแก่นของคำเรียกญาติพื้นฐานในภาษาคำเมือง และศึกษาการใช้คำเรียกญาติดังกล่าว ในแวดวงอื่นๆ ซึ่งได้แก่ การใช้เป็นสรรพนาม และคำเรียกขานในหมู่คนที่เป็ญาติและไม่ใช่ญาติ และการใช้เป็นอุปลักษณ

ผลการวิจัยของวิภัสรินทร์ พบว่าคำเรียกญาติในภาษาคำเมืองอาจ จำแนกให้แตกต่างกันในความหมายแก่นด้วย 4 หรือ 5 มิติแห่งความแตกต่าง คือ ในภาษา เชียงรายและลำปาง มีความแตกต่างกันใน 4 มิติ ได้แก่ รุ่นอายุ สายเลือด อายุ และเพศ ส่วนใน ภาษาเชียงใหม่และลำพูน มีมิติเพิ่มขึ้น คือ ฝ่ายพ่อ/แม่ นอกจากนี้รายละเอียดในภาษาคำเมืองทั้ง 4 จังหวัด ยังมีทั้งลักษณะที่ร่วมกันและต่างกัน ลักษณะที่ร่วมกัน ได้แก่ การใช้คำเรียกญาติ ประเภทเดียวกันในความหมายเหมือนกัน ส่วนลักษณะที่ต่างกัน ได้แก่ การใช้คำเรียกญาติที่ ต่างกันในเรื่องเพศของฝ่ายพ่อ/แม่ ส่วนการใช้คำเรียกญาติเป็นสรรพนามและคำเรียกขานในหมู่ คนที่เป็นญาติและไม่ใช่ญาตินั้นสะท้อนให้เห็นลักษณะวัฒนธรรมล้านนา คือ “ระบบอาวุโส”

นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยเรื่อง“คำเรียกญาติภาษาจีนฮกเกี้ยนในภาคใต้ ของประเทศไทยและเกาะปีนัง” ของ ศุภมาส เอ่งฉ้วน (2537) เป็นการศึกษาวิเคราะห์คำเรียกญาติ พื้นฐานและที่สัมพันธ์โดยการแต่งงานในภาษาจีนฮกเกี้ยน ด้วยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบ เพื่อ ศึกษาคำเรียกญาติในภาษาจีนฮกเกี้ยน 5 ถิ่นในประเทศไทยและเกาะปีนัง และเปรียบเทียบคำ เรียกญาติภาษาจีนฮกเกี้ยนถิ่นต่างๆเพื่อแสดงให้เห็นลักษณะสำคัญบางประการในวัฒนธรรมจีน ฮกเกี้ยนในถิ่นเหล่านั้น

ผลการวิจัยพบว่ามิติแห่งความแตกต่างที่ทำให้คำเรียกญาติแต่ละคำ แตกต่างกันมี 6 มิติ ได้แก่ รุ่นอายุ สายเลือด อายุ ฝ่ายพ่อ/แม่ เพศ และการแต่งงาน เมื่อ เปรียบเทียบการใช้คำเรียกญาติทั้ง 5 ถิ่น พบว่ามีความคล้ายคลึงกันและต่างกันเป็นคู่ๆ คือ คำ เรียกญาติพื้นฐานและที่สัมพันธ์กันโดยการแต่งงาน พบว่าจังหวัดตรังและจังหวัดกระบี่มีลักษณะ คล้ายกัน แต่หากพิจารณาเฉพาะคำเรียกญาติพื้นฐานอย่างเดียว พบว่าจังหวัดภูเก็ตและเกาะปีนัง มีลักษณะคล้ายกัน แต่ต่างกันในเรื่องของญาติที่สัมพันธ์โดยการแต่งงาน เป็นต้น

2.2.2.2 งานวิจัยเรื่องคำเรียกรรต

งานวิจัยเรื่องคำเรียกรรต เป็นงานของ อัญชลิกา ผาสุขกิจ (2543) ซึ่ง นอกจากจะใช้วิธีการจำแนกประเภทแล้ว ยังใช้วิธีวิเคราะห์องค์ประกอบอีกด้วยเพื่อแจกแจง ความหมายและความแตกต่างทางความหมายของคำเรียกพื้นฐานแต่ละคำ ด้วยมิติแห่งความ แตกต่าง (Dimension of Contrast) ซึ่งผลการวิจัยพบว่าคำเรียกรรตพื้นฐานในภาษาไทยทั้ง 4 ถิ่น ได้แก่ หวาน เปรี้ยว เค็ม ขม เผ็ด จืด ฝาด มัน เฝื่อน ซีน และ ฮีน มีความหมายแตกต่างกัน

ด้วยมิติแห่งความแตกต่าง 8 มิติด้วยกัน คือ ปุ่มรับรสและพื้นที่ของปุ่มรับรส ความเป็นกรด รสที่
ลิ้น ความฉ่ำดีฉ่ำอม ความซาลิ้น ความแสบร้อน การรับรู้ทางจมูก และความมัน

นอกจากนี้ อัญชลิกา ยังกำหนดการใช้วรรณลักษณะของมิติแห่งความ
แตกต่างในแบบทวิลักษณ์ (binary) คือ จะมีความหมายหนึ่งเป็น + และอีกความหมายหนึ่งเป็น -
กล่าวคือ เครื่องหมาย + หมายถึง "มี" หรือ "เป็น" ส่วนเครื่องหมาย - หมายถึง "ไม่มี" หรือ "ไม่เป็น"
ตามลำดับ

ดังนั้นผลการวิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมายของคำเรียกรส
พื้นฐานและมิติแห่งความแตกต่างของคำเรียกรสพื้นฐานในภาษาไทยทั้ง 4 ถิ่น เมื่อแจกแจง
ความหมายด้วยการใช้วรรณลักษณะ ตัวอย่างเช่น

เค็ม	เปรี้ยว	หวาน
+ ปุ่มรับรส	+ ปุ่มรับรส	+ ปุ่มรับรส
+ ซ้ำลิ้น	+ ซ้ำลิ้น	- ซ้ำลิ้น
- กรด	+ กรด	+ ปลายลิ้น

จากการทบทวนงานวิจัยที่ใช้วิธีการจำแนกประเภท และการวิเคราะห์
องค์ประกอบ ทำให้ผู้วิจัยได้ทราบถึงวิธีการวิเคราะห์ทางด้านอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ แม้ว่าผู้วิจัยจะ
ไม่ได้ใช้วิธีวิเคราะห์ตาม 2 วิธีนี้ก็ตาม แต่ก็ยังเป็นประโยชน์ในแง่ที่เป็นความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับ
อรรถศาสตร์ชาติพันธุ์

2.2.3 วิธีการวิเคราะห์รูปแบบและโครงสร้าง

การวิเคราะห์เกี่ยวกับรูปแบบและโครงสร้างมักใช้กับงานวิจัยเรื่องชื่อสถานที่
นับว่ามีความสำคัญต่องานวิจัยเรื่องนามสกุลพระราชทานของผู้วิจัยอย่างมาก เนื่องจากวิธีการใน
การวิเคราะห์รูปแบบและโครงสร้างนั้น ผู้วิจัยสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ได้

ในที่นี้ผู้วิจัยได้ทบทวนงานชื่อสถานที่ทั้งในต่างประเทศและประเทศไทย

2.2.3.1 ชื่อสถานที่ในต่างประเทศ

สำหรับงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับชื่อสถานที่ในต่างประเทศ ได้แก่ งานของ
ฟรานส โบแอส (1964) และจอห์น ฮุก (1991)

ฟรานส โบแอส (Boas, 1964 : 171-76 อ้างถึงใน นื่องนุช 2543 : 14-15)
เรื่อง "On Geographical Names of the Kwakiutl Indians" ซึ่งศึกษาโครงสร้างชื่อทางภูมิศาสตร์
ของชาวอินเดียนเผ่าควากิอุทล์ โดยเปรียบเทียบโครงสร้างทางภาษากับโครงสร้างของชื่อทาง
ภูมิศาสตร์ที่มีการเติมปัจจัย (suffix) ผลการวิจัยสรุปว่า โครงสร้างของชื่อมีการเติมปัจจัยเพื่อแบ่ง

บอกทิศทางและตำแหน่งทางภูมิศาสตร์ของสถานที่นั้นๆ โดยนำมาประกอบกับคำอื่นที่นำมาใช้ในการตั้งชื่อเช่นเดียวกับโครงสร้างภาษา นอกจากนี้ชื่อทางภูมิศาสตร์ มีความหมายเกี่ยวข้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่แวดล้อมตัวเขา โดยที่ชื่อเหล่านี้บรรยายรูปร่าง ลักษณะภูมิประเทศ และลักษณะเด่นของพื้นที่ที่เป็นจุดสนใจด้วย ชื่อทางภูมิศาสตร์เหล่านี้ได้รับอิทธิพลจากโครงสร้างภาษาด้วย ซึ่งรูปแบบของชื่อนั้นมักใช้ปัจจัยกำหนดทิศทางหรือตำแหน่งของภูมิประเทศโดยประกอบกับคำที่นำมาตั้งชื่อ

นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยที่ศึกษาแหล่งที่มาและโครงสร้างของชื่อสถานที่ คือ งานวิจัยของจอห์น ฮุก (Hook, 1991:179-181) เรื่อง All those Wonderful Names ซึ่งได้ศึกษาที่มาของชื่อคนและชื่อสถานที่ แต่ในที่นี้จะขอกล่าวถึงแหล่งที่มาของชื่อสถานที่เท่านั้น การศึกษาของฮุก ได้อ้างถึงงานของโรนัลด์ แอล เบเกอร์ และมารวิน คาร์โมนี (Baker and Carmony, 1975) ซึ่งเป็นผู้ศึกษาชื่อสถานที่ในมลรัฐอินเดียนา งานนี้พบว่าชื่อสถานที่ในมลรัฐอินเดียนาและในมลรัฐอื่นๆของสหรัฐอเมริกา มีแหล่งที่มาในการตั้งชื่อสถานที่ทั้งหมด 13 แหล่งด้วยกัน แต่จะยกตัวอย่างเพียง 7 แหล่ง คือ

(1) ชื่อคน ชื่อเขตการปกครองในมลรัฐอินเดียนาประมาณร้อยละ 85 เป็นชื่อที่ได้มาจากวีรบุรุษ เช่น Adams, Kosciusko, Warren เป็นต้น นอกจากนั้นยังมีชื่อเมือง ชื่อหมู่บ้าน ชื่อแม่น้ำลำธารที่ตั้งชื่อตามบุคคลที่มีเกียรติ โดยมักจะใช้ชื่อทางศาสนาหรือชื่อเล่นของบุคคลผู้นั้นมากกว่าที่จะใช้นามสกุลในการตั้งชื่อสถานที่

(2) ชื่อของสถานที่อื่นๆ บางครั้งชื่อสถานที่ต่างๆในมลรัฐอินเดียนาก็ได้มาจากชื่อสถานที่อื่นๆ เช่น Switzerland, Salem, Ohio เป็นต้น

(3) ชื่อที่ระบุทิศทางหรือตำแหน่งที่ตั้ง เช่น North Liberty, West Terre Haute ฯลฯ

(4) ชื่อที่มีลักษณะการพรรณนา ชื่อสถานที่เหล่านี้จะบ่งบอกหรือบรรยายลักษณะเด่นของสถานที่นั้นๆ เช่น ทะเลสาบ Blue, ห้วย Bitternut, ทิวเขา Pleasant ฯลฯ

(5) ชื่อที่ได้มาจากแรงบันดาลใจ หมายความว่า ชื่อสถานที่เหล่านี้ได้มาจากแนวความคิดแบบอุดมคติ (idealistic names) จากงานวรรณกรรม ศาสนาหรือคัมภีร์ไบเบิล และคำชมเชย เช่น Harmony, Mt. Olympus, Prosperity เป็นต้น

(6) ชื่อที่ได้มาจากชนพื้นเมืองเดิมของสหรัฐอเมริกา เช่น แม่น้ำ Iroquois, ห้วย Kickapoo เป็นต้น บางครั้งชื่อเหล่านี้ก็ถูกออกเสียงผิดเพี้ยนไปบ้างจากภาษาของชนพื้นเมือง

(7) ชื่อขบขัน บางครั้งชื่อสถานที่ในมลรัฐอินเดียนาเป็นชื่อที่ได้มาจากเรื่องเล่าตลกขบขันในอดีต

2.2.3.2 ชื่อสถานที่ในประเทศไทย

งานวิจัยที่ศึกษาชื่อสถานที่ในประเทศไทยมีอยู่จำนวนมาก แต่จะขอ ทบทวนงานที่ศึกษาเกี่ยวกับกลวิธีการตั้งชื่อและโครงสร้างของชื่อเท่านั้น ได้แก่ งานของปราณี กุล ละวณิชย์ และงานของน้องนุช มณีอินทร์

งานวิจัยที่จะเสนอเป็นลำดับแรก คือ งานวิจัยของปราณี กุลละวณิชย์ (2535) เรื่อง “ชื่อหมู่บ้านในมณฑลทลกววงสี่และภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย” ซึ่ง ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างชื่อหมู่บ้านจ้วงในมณฑลทลกววงสี่และชื่อหมู่บ้านใน 4 จังหวัดภาค ตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย คือ จังหวัดเลย หนองคาย นครพนม และอุดรธานี โดย วิเคราะห์ลักษณะโครงสร้างทางภาษาของชื่อเป็นสำคัญ เพื่อเปรียบเทียบความเหมือนและความ แตกต่างของกลวิธีที่ใช้ในการตั้งชื่อหมู่บ้านของทั้งจ้วงและไทย

ผลการศึกษารูปได้ว่า วิธีการตั้งชื่อหมู่บ้านของชนสองกลุ่มที่พูดภาษา ตระกูลไทด้วยกันนี้มีความเหมือนกันคือ ลักษณะโครงสร้างทางภาษาใช้ชื่อที่เป็นคำ 2 คำเป็นส่วน ใหญ่ มีการใช้คำหลังขยายความหมายของคำข้างหน้า เช่น ภาษาจ้วง “mbanjmoq” (บ้าน,ใหม่) ภาษาไทย “บ้านเก่า” ส่วนชื่อหมู่บ้านที่เป็น 3 คำก็มีลักษณะเช่นเดียวกันคือ คำที่สามบอกทิศทาง เป็นส่วนใหญ่ เช่น ภาษาจ้วง “mbnjmboqnw” (บ้าน, ป่อ, เหนือ) ภาษาไทย “นายางใต้” ใน ประเด็นของการได้รับอิทธิพลทางภาษาที่ปรากฏในชื่อหมู่บ้านนั้น ถึงแม้จะมีการยืมคำจากแหล่งที่ ต่างกันคือ จ้วงยืมคำจากจีนกวางตุ้ง และไทยยืมคำบาลีสันสกฤต แต่โครงสร้างหลักของชื่อ หมู่บ้านในสองท้องถิ่นก็เหมือนกันในแง่ของการเรียงคำ หรือการใช้ประเภทของคำในการตั้งชื่อ นอกจากนี้วิธีการตั้งชื่อหมู่บ้านของทั้งสองท้องถิ่นก็มีหลักการที่เหมือนกันคือ ใช้ลักษณะการพ้องมา หากิน และลักษณะภูมิประเทศในท้องถิ่นเป็นหลักในการเรียกชื่อหมู่บ้านของตนซึ่งปรากฏในคำ แรกของชื่อหมู่บ้านเสมอ แต่ชื่อหมู่บ้านของไทยแสดงการตั้งชื่อที่เบี่ยงเบนไปจากหลักการนี้มากขึ้น เช่น ตั้งชื่อหมู่บ้านว่า ศรีสุวรรณ วิจิตรพัฒนา ราษฎร์เกษมศรี ฯลฯ ซึ่งเป็นชื่อหมู่บ้านใหม่แสดงให้เห็นวิธีการตั้งชื่อที่แตกต่างไปจากเดิม

นอกจากนี้ยังมีงานของน้องนุช มณีอินทร์ (2543) ที่ทำวิจัยเรื่อง "การ ปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่" ที่ได้ศึกษาโครงสร้างและรูปแบบของชื่อหมู่บ้าน รวมไปถึงการปรับเปลี่ยนโครงสร้าง และปัจจัยที่ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนชื่อหมู่บ้าน

ผลการวิเคราะห์พบว่าโครงสร้างของชื่อหมู่บ้านมี 3 รูปแบบใหญ่ ได้แก่ (1) ภูมิประเทศ + (ลักษณะเฉพาะ) + (คุณสมบัติ) เช่น สันมะนาว (2) ชื่อเฉพาะ เช่น กาวิละ (3) ชุมชน + (ชื่อชุมชน) เช่น นิคมท่าโป่ง ส่วนการศึกษาลักษณะทางวัฒนธรรมที่สะท้อนจากชื่อ หมู่บ้าน วิเคราะห์จากความหมายขององค์ประกอบที่อยู่ในโครงสร้างทั้ง 3 แบบ พบว่าสะท้อน

ลักษณะทางวัฒนธรรมที่สำคัญ ได้แก่ การตั้งถิ่นฐานใกล้แหล่งน้ำ ความสำคัญของพื้นที่ป่าต่อวิถีชีวิตคนเชียงใหม่ ลักษณะภูมิประเทศแบบพื้นที่สูง เป็นต้น สำหรับการปรับเปลี่ยนชื่อหมู่บ้าน ผู้วิจัยนำชื่อหมู่บ้านใน 3 ช่วงเวลามาเปรียบเทียบกัน พบการปรับเปลี่ยน 3 ลักษณะ คือ การปรับเปลี่ยนด้านศัพท์ การปรับเปลี่ยนด้านตัวสะกด และการปรับเปลี่ยนด้านโครงสร้าง ส่วนปัจจัยที่ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนชื่อดังกล่าว มีทั้งหมด 4 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านภาษา ด้านภูมิประเทศ ด้านสังคม และด้านการเมืองการปกครอง

การทบทวนงานวิจัยที่ใช้วิธีวิเคราะห์รูปแบบและโครงสร้างมีประโยชน์แก่ผู้วิจัยในการนำแนวทางการวิเคราะห์ไปใช้ในการวิเคราะห์รูปแบบและโครงสร้างของนามสกุลพระราชทาน

2.3 วรรณกรรมที่เกี่ยวกับทฤษฎีและวิวัฒนาการนามสกุลของชนชาติต่างๆ

เนื่องจากผู้วิจัยทำวิจัยเกี่ยวกับนามสกุลไทย ดังนั้นจึงจำเป็นต้องทบทวนวรรณกรรมที่กล่าวถึงทฤษฎีและวิวัฒนาการของนามสกุลของชนชาติอื่นๆ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่องานของผู้วิจัย โดยอาจเป็นไปได้ที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวจะทรงนำวิธีการตั้งตามแบบนามสกุลของชาติอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งชาติตะวันตกมาใช้ด้วย

ผู้วิจัยได้ทบทวนงานเกี่ยวกับ “แซ่” ของจีน และ “นามสกุล” ของชาติตะวันตก

2.3.1 "แซ่" ของจีน

ผู้วิจัยได้ค้นคว้างานที่ศึกษาเกี่ยวกับวิวัฒนาการความเป็นมาเกี่ยวกับแซ่ของจีน พบว่างานส่วนใหญ่มีเนื้อหาคล้ายกัน เช่น งานของบุญศักดิ์ แสงระวี (2535) เรื่อง “สืบกำเนิด 225 แซ่” และงานของถาวร สิกขโกศล (2537) เรื่อง “ชื่อและแซ่ของคนจีน” ซึ่งผู้วิจัยได้ประมวลเนื้อหาจากงานทั้งสองมาไว้ด้วยกัน โดยมีเนื้อหาดังนี้

แซ่ของจีนมีความเป็นมายาวนานควบคู่กับวิวัฒนาการของสังคมจีนมากกว่า 3,000 ปี คำว่า “แซ่” เป็นภาษาจีนแต่จื๊ว ตรงกับคำว่า “ชิ่ง” ในภาษาจีนกลาง หรือตรงกับความหมายของคำว่า “นามสกุล” ในภาษาไทย

อักษรที่แปลว่า “แซ่” เป็นอักษรผสม ที่เกิดจากอักษร “หนี่” ที่แปลว่า ผู้หญิง และอักษร “เซิง” ที่แปลว่า เกิดหรือกำเนิด จึงมีความหมายว่า “เกิดจากผู้หญิง”

สาเหตุที่มีความหมายเช่นนี้เนื่องจากว่า เมื่อประมาณ 4,000-50,000 ปีก่อน คือ สมัยตั้งแต่ปลายยุคหินเก่าต้นยุคหินใหม่ เคยมีระบบชาติวงศ์ที่ถืออำนาจแม่เป็นใหญ่ คนจีนในสมัยนั้นยังไม่รู้จักอยู่กับเป็นครอบครัว ลูกหลานที่เกิดมาอยู่กับแม่ จึงรู้จักแต่แม่ ไม่รู้ว่าพ่อเป็นใคร การยกย่องแม่จึงเกิดขึ้น และเกิดเป็นที่มาของกลุ่มชนที่ถือผู้หญิงเป็นใหญ่ขึ้น กลุ่มชนเหล่านี้มัก

ถือเอาสิ่งที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดหรือมีอิทธิพลต่อกลุ่มของตนเป็นสัญลักษณ์ประจำกลุ่ม เป็นเครื่องหมายบอกความเป็นพวกเดียวกัน ซึ่งสัญลักษณ์ประจำกลุ่มนี้เป็นที่มาของชื่อกลุ่ม ชื่อเผ่า และกลายเป็นแซ่ในสมัยต่อมา ดังนั้นแซ่จึงมีที่มาจากสัญลักษณ์ประจำเผ่า (Totem) ของกลุ่มชนที่อยู่รวมกันตามเครือญาติข้างมารดา นอกจากนี้แซ่ยังเป็นเครื่องบ่งบอกเชื้อสาย ใช้จำแนกการสมรสเป็นสำคัญ กล่าวคือ ผู้ที่มีแซ่เดียวกันจะไม่สามารถสมรสกันได้

ภายหลังระบอบอำนาจแม่หรือผู้หญิงเป็นใหญ่ได้เสื่อมลง ถูกแทนที่โดยระบอบอำนาจพ่อหรือผู้ชายเป็นใหญ่ แซ่ก็ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงตามไป แม้ตัวอักษรจะยังคงเป็นตัวเดิม แต่ความหมายของแซ่เปลี่ยนไป มิใช่มีความหมายว่าเกิดจากหญิงอีกต่อไป แต่มีความหมายแสดงให้เห็นถึงความเกี่ยวพันทางเชื้อสายของวงศ์ตระกูลเป็นสำคัญนับแต่นั้นมา

นอกจากคำว่า "แซ่" ที่มีความหมายแสดงความ เป็นเชื้อสายแล้ว ยังมีอีกคำหนึ่งที่มีความหมายเหมือนกัน นั่นคือคำว่า "ลื้อ (ลี)" ซึ่งมีความหมายตรงตามตัวว่า "รากของพืชหรือรากไม้" แต่อย่างไรก็ดีทั้งสองคำนี้ยังมีความหมายที่แตกต่างกันในทางสังคม กล่าวคือ ในสมัยราชวงศ์เซี่ย ประมาณ 2,100-1,600 ปีก่อนคริสตกาล ราชวงศ์ซาง ประมาณ 1,600-1,100 ปีก่อนคริสตกาล และราชวงศ์โจว ประมาณ 1,100-770 ปีก่อนคริสตกาล ตกประมาณ 4,000 กว่าปีก่อนหน้าปัจจุบัน "แซ่" เป็นการขนานนามของเผ่าพันธุ์ที่มีความเกี่ยวพันทางสายเลือดร่วมกัน เกิดขึ้นเพื่อสรุปหลักแหล่งของบรรพบุรุษ ส่วน "ลื้อ" เป็นสาขาที่แตกแขนงออกจาก แซ่ คือ แยกแยะออกไปเพื่อจำแนกถิ่นฐานของลูกหลาน หรือเป็นแซ่ใหม่ที่คนรุ่นลูกหลานใช้แตกต่างไปจากแซ่เดิมของบรรพบุรุษ

"ลื้อ" เกิดขึ้นในยุคที่ผู้ชายเป็นใหญ่ในสังคม เนื่องจากมี "แซ่" บอกวงศ์วานอยู่แล้ว "ลื้อ" จึงไม่ถือเรื่องเชื้อสายเป็นสำคัญ เป็นเพียงคำบอกให้รู้หมู่เหล่าย่อยที่แยกมาจากแซ่ "ลื้อ" มีหน้าที่สำคัญในการบอกชั้นวรรณะ แสดงยศศักดิ์ ดังนั้นจึงสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามสถานะของคนๆนั้น มีใช้กันแพร่หลายในสมัยราชวงศ์โจว ซึ่งเป็นยุคที่สังคมขยายตัว มีการแบ่งหมู่พวกถือชั้นวรรณะแยกย่อยมากขึ้น ที่มาของลื้อจำแนกได้ 9 ประเภท คือ ตั้งตามดินแดนที่ปกครอง บรรดาศักดิ์ ยศ ตำแหน่ง อาชีพ ถิ่นที่อยู่ ชื่อรองของบรรพบุรุษ ฉายาของบรรพบุรุษ และสมัญญาของบรรพบุรุษ

ดังนั้นคนที่มี "ลื้อ" เดียวกันอาจคนละแซ่ก็ได้ คือ ไม่ใช่ญาติแต่ถือเป็นพวกเดียวกัน ส่วนคนต่างลื้อที่แซ่เดียวกัน ถือเป็นญาติร่วมสายโลหิตกันมาแต่เดิม ฉะนั้นจะไม่แต่งงานกัน แซ่มีน้อยแต่ใช้กันในวงกว้าง

ต่อมาในยุคจ้านกั๋วเกิดสงครามทำให้ชนชั้นในสังคมเปลี่ยนแปลง ระเบียบประเพณีเสื่อมโทรม คนสามารถตั้ง "ลื้อ" ใช้ได้อิสระกว่าเดิมและเริ่มใช้ปนกับแซ่ สงครามทำให้

แคว้นเล็กถูกผนวกเข้ากับแคว้นใหญ่ ชนชั้นผู้ดีของแคว้นต่างๆในสมัยราชวงศ์โจวตกต่ำลงเป็นไพร่ ภาวการณ์ดังกล่าวทำให้สื่อซึ่งเคยใช้แสดงยศศักดิ์สูญเสียนะไปด้วย แห่กลับมีความสำคัญขึ้นมา คนจึงนิยมเอาสื่อมาใช้เป็นแซ่ จนสื่อกลายเป็นแซ่ไปหมดในยุคต้นราชวงศ์ฮั่น แซ่จึงกลายเป็นชื่อสกุลของครอบครัวใช้สืบต่อกันมาจนกระทั่งทุกวันนี้

ชาวจีนมีวิธีนำความหมายต่างๆมาตั้งเป็นแซ่หลายวิธี วิธีที่สำคัญ ได้แก่

1. ใช้แซ่ที่สืบทอดมาตั้งแต่สมัยโบราณ เช่น แซ่เจียง (เจียง)
2. ใช้ตามชื่อแคว้นหรือรัฐ เช่น แซ่เฉิน (ตั้ง)
3. ใช้เมืองที่ได้รับพระราชทาน เช่น แซ่โจว (โจว) แซ่เฉา (เข้า, โจ)
4. ใช้บรรดาศักดิ์ เช่น แซ่หวาง แซ่กงซุน
5. ใช้ตำแหน่งขุนนาง เช่น แซ่ซือหม่า (เป็นตำแหน่งทางทหาร)
6. ใช้ถิ่นฐานที่ตั้งภูมิลำเนา เช่น แซ่จูเก๋อ (จูกัด) ของขงเบ้ง มาจากชื่อเมืองจู
7. ใช้ลำดับญาติพี่น้อง เช่น แซ่เมิ่ง (เมิ่ง เป็นคำบอกลำดับพี่น้อง ใช้เรียกลูกคนโต)
8. ใช้อาชีพ เช่น แซ่กู่ (กู่ แปลว่า พ่อค้า)
9. ใช้ชื่อของบรรพชน เช่น แซ่เปา ของเปาบุ๋นจิ้น
10. ใช้ศัพท์ที่เกี่ยวกับธรรมชาติ เช่น แซ่กั๋ง (กั๋ง แปลว่า แม่ น้ำ)
11. ใช้ชื่อบุคคลสำคัญ ได้แก่ ชื่อกษัตริย์ เช่น แซ่จ้อ (จ้อ เป็นชื่อกษัตริย์)

2.3.2 นามสกุลของชาติตะวันตก

นามสกุลของชาติตะวันตกมีวิวัฒนาการมาหลายร้อยปี เช่น ชาติยุโรปมีการใช้นามสกุลมากกว่า 800 ปี เช่น อังกฤษและฝรั่งเศส เกิดขึ้นในช่วงศตวรรษที่ 13-14 เนื่องจากปัจจัยต่างๆ เช่น จากปัจจัยต่างๆ รวมไปถึงปัจจัยเรื่องชนชั้นทางสังคม (social class) และโครงสร้างสังคม (social structure) และปัจจัยทางวัฒนธรรม กล่าวคือ ชนชั้นที่ร่ำรวยและมีอำนาจมากกว่ามีโอกาสใช้นามสกุลก่อนชนชั้นแรงงานและชนชั้นที่มีฐานะยากจน

สำหรับวิวัฒนาการของนามสกุลของชาติตะวันตก มีเอกสารหลายเล่มที่กล่าวถึง โดยส่วนใหญ่จะกล่าวถึงที่มาของการตั้งนามสกุล โดยเฉพาะอย่างยิ่งชาติอังกฤษ เช่นงานของ เรียนนี่ (1967) แสงส์ (1988) และแมคคินเลย์ (1990) ซึ่งทั้ง 3 คนจะแบ่งประเภทที่มานามสกุลในลักษณะคล้ายกัน ดังนี้

เรียนนี่ (Reaney, 1967) ศึกษาวิวัฒนาการของนามสกุลของคนอังกฤษ ในหนังสือ The Origin of English Surnames โดยกล่าวถึงประเภทของนามสกุลว่ามีที่มาจากชื่อประเภทใด ซึ่งแบ่งเป็น 4 ประเภท คือ นามสกุลที่มีที่มาจากชื่อสถานที่ (Local Surnames),

นามสกุลที่แสดงความสัมพันธ์เครือญาติ (Surnames of Relationship), นามสกุลที่มีที่มาจากอาชีพ (Surnames of Occupation or Office) และ นามสกุลที่มีการตั้งเหมือนชื่อเล่น (Nicknames) ดังนี้

(1) นามสกุลที่มีที่มาจากชื่อสถานที่ (Local Surnames) คือ นามสกุลที่ตั้งจากชื่อสถานที่ โดยแบ่งออกเป็นประเภทย่อยได้อีก 3 ประเภท ได้แก่ 1.นามสกุลที่มีชื่อตามลักษณะของพื้นที่ (Topography) เช่น ภูเขา (Hill), ป่า (Wood) 2.นามสกุลที่ตั้งตามชื่อเมือง (Town) หมู่บ้าน (Village) และรัฐ (Estates) เช่น Cambridge 3.นามสกุลที่ตั้งตามชื่อสถานที่ (Place)

(2) นามสกุลที่แสดงความสัมพันธ์เครือญาติ (Surnames of Relationship) จำแนกเป็นประเภทย่อย ได้แก่ ตั้งตามชื่อพ่อ (Patronymics) ตั้งตามชื่อแม่ (Metronymics) ตั้งตามความสัมพันธ์อื่นๆ เช่น พี่ น้อง หรือ หลาน เช่น Robertus nepos Huberti "nephew of Hubert"

(3) นามสกุลที่มาจากอาชีพ (Surnames of Office) นามสกุลเหล่านี้จะมีศัพท์ที่แสดงความหมายอาชีพนั้นๆ เช่น อาชีพล่าสัตว์ : Hunter, Huntman, Forester อาชีพทำขนมปัง : Whitebread, Wafer, Cakaman อาชีพเกี่ยวกับช่าง มักมีปัจจัย - smith เช่น Goldsmith

(4) นามสกุลที่มีการตั้งตามชื่อเล่น นั่นคือ ตั้งจากลักษณะทางกายภาพ บุคลิกลักษณะของบุคคลผู้นั้น เช่น Long, Black

แฮงส์ (Hanks, 1988) อธิบายวิวัฒนาการ ประวัติความเป็นมาของนามสกุลของชาวยุโรปย่อยๆ และกล่าวถึงที่มาของนามสกุลยุโรปแบ่งออกเป็นประเภทกว้างๆ ได้ 4 ประเภท ดังนี้

1. มีที่มาจากชื่อนักบุญในศาสนาคริสต์ เช่น Peter, Paul
2. มีที่มาจากชื่อสถานที่ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภทย่อย ได้แก่ 1.ตามลักษณะของสภาพท้องถิ่น (topographic names) เช่น ต้นไม้ (a tree), ภูเขา (a hill), ลำธาร (a stream) 2.ตามชื่อของสถานที่ (habitation names) เช่น Bradford, Redhill
3. มีที่มาจากอาชีพ เช่น ทำขนมปัง (Baker), ล่าสัตว์ (Hunt), ช่าง(Smith), ปั้นหม้อ (Potter)
4. มีที่มาจากชื่อเล่น นั่นคือ มีวิธีการตั้งเหมือนกับการตั้งชื่อเล่น เช่น การตั้งตามลักษณะนิสัย หรือลักษณะทางกายภาพ เช่น Gentil, Whitehead

แมคคินเลย์ (Mckinley, 1990) ได้รวบรวมประวัติศาสตร์ของนามสกุลชนชาติอังกฤษ ในหนังสือ A History of British Surnames เขาได้แบ่งที่มาของนามสกุลเป็น ๖ ประเภท คือ

1. นามสกุลที่มีที่มาจากชื่อสถานที่ (Local Surnames)

2. นามสกุลที่มาจากลักษณะของสถานที่ (Topographical surnames)
3. นามสกุลที่มาจากชื่อบุคคล โดยมากจะนำมาจากชื่อแรก (first name) เช่น Paul, Peter บางครั้งมีการเติมคำว่า -son ซึ่งหมายถึง ลูก เช่น Williamson (บุตรของวิลเลียม)
4. นามสกุลที่มาจากอาชีพ เช่น อาชีพเกี่ยวกับหัตถกรรม เย็บปักถักร้อย เช่น นามสกุล Weaver, Webster
5. นามสกุลที่วิธีตั้งเหมือนชื่อเล่น คือ ตั้งตามบุคลิกลักษณะ อุปนิสัย เช่น ผิวดำ (Black) นิสัยดี (Goodenough) รวมทั้งนามสกุลที่มาจากคำเรียกชื่อสัตว์ อย่างนก ปลา เช่น สุนัขจิ้งจอก (Fox), กระต๊อง (Bull)
6. นามสกุลที่แสดงความสัมพันธ์เครือญาติ นามสกุลประเภทนี้มีจำนวนไม่มาก

จากการทบทวนทฤษฎีและวิวัฒนาการของนามสกุลของชนชาติต่างๆ ทำให้ผู้วิจัยได้ความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาและที่มาของการตั้งนามสกุลของชนชาติอื่นๆ เพื่อนำไปเปรียบเทียบกับนามสกุลไทยหรือนามสกุลพระราชทานที่จะวิเคราะห์ต่อไป

2.4 วิวัฒนาการของนามสกุลไทย

ผู้วิจัยได้อ่านงานที่รวบรวมวิวัฒนาการของนามสกุลไทยซึ่งส่วนใหญ่อ้างอิงมาจากหนังสือ "นามสกุลพระราชทาน : นานาสาระ" (2544)

สำหรับประวัติและความเป็นมาของนามสกุลไทยนั้น แต่เดิมมาในสมัยสุโขทัย อยุธยา เรื่อยมาจนถึงสมัยรัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ คนไทยไม่เคยมีนามสกุลใช้มาก่อน มีแต่เพียงเรียกชื่อจริง ซึ่งบิดามารดาหรือผู้มีอาวุโสตั้งให้ ชื่อที่เรียกก็เป็นชื่อสั้นๆง่ายๆ และมักมีชื่อซ้ำกันมาก เมื่อพลเมืองมีจำนวนมากขึ้นเรื่อยๆ จึงก่อให้เกิดปัญหา คือ ยากแก่การสืบเชื้อสายได้ว่าใครเป็นลูกหลานใคร เวลาจะแนะนำตัวว่าเป็นใครต้องอ้างไปถึงชื่อบรรพบุรุษ หรือเรียกตามลักษณะเฉพาะตัว หรือสถานที่อยู่ หรือตามราชทินนาม เช่น นายสน ลูกนายทอง, นายจัน หนวดเขียว, นายบุญนาค บ้านกล้วย, ชุนพินิจอักษร เป็นต้น

ดังนั้นเมื่อถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์ทรงตระหนักถึงปัญหานี้ อีกทั้งยังทรงมีพระราชเจตนาที่กว้างไกลเห็นว่าบ้านเมืองควรมีนามสกุลใช้ เนื่องจากประเทศอื่นๆก็มีการใช้นามสกุลกัน แต่ประเทศไทยยังไม่มี พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเห็นความจำเป็นและประโยชน์ที่คนไทยต้องมีนามสกุลใช้โดยมีพระราชประสงค์ให้มีนามสกุลเพื่อวัตถุประสงค์ดังนี้

- 1) เป็นหลักของการสืบเชื้อสายต่อเนื่องกันทางบิดาผู้ให้กำเนิด เป็นศักดิ์ศรีและแสดงสายสัมพันธ์ในทางร่วมสายโลหิตของบุคคล

2) ก่อให้เกิดความเป็นหมู่คณะ ส่งเสริมความรัก ความสามัคคีระหว่างเครือญาติผู้สืบเชื้อสายเดียวกัน

3) เป็นหลักจูงใจให้บุคคลประกอบความดี ละเว้นการทำความชั่ว เพราะนามสกุลเป็นเสมือนหลักชัยหรือสัญลักษณ์ของตระกูล ดังนั้นสมาชิกในตระกูลย่อมรักษาชื่อเสียงของวงศ์ตระกูล หลีกเลี่ยงการกระทำที่จะทำให้เสื่อมเสียชื่อของวงศ์ตระกูล

ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงทรงมีพระราชดำริว่าราษฎรไทยทุกคนซึ่งรวมทั้งชาวต่างชาติที่เข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารจำเป็นต้องมีทั้งชื่อตัวและชื่อสกุล จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขนานนามสกุล พ.ศ.2456 ขึ้น เมื่อวันที่ 22 มีนาคม พ.ศ.2455 และมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน พ.ศ.2456 เป็นต้นไป เพื่อให้ราษฎรไทยใช้กันทั่วราชอาณาจักร นอกจากนี้ยังทรงมีพระเมตตาขนานนามสกุลพระราชทานแก่ข้าราชการบริพารและผู้ที่ยกอบกู้คุณของพระราชทานด้วยนามสกุลที่ขนานนามพระราชทานนี้เรียกว่า "นามสกุลพระราชทาน" ซึ่งมีจำนวนมากถึง 6,432 นามสกุล (ชมรมคนรักวัง, 2544:10) พระราชบัญญัติฉบับนี้มีบทบัญญัติที่สำคัญ ดังนี้

- 1) กำหนดให้คนไทยทุกคนต้องมีชื่อตัวและชื่อสกุล
- 2) กำหนดให้หญิงมีสามีใช้ชื่อสกุลตามสามี หรือคงใช้ชื่อตัวและชื่อสกุลเดิมของตนก็ได้
- 3) กำหนดให้บุคคลผู้เป็นหัวหน้าครอบครัวเลือกสรรและถือเอาชื่อสกุลอันหนึ่ง แล้วจดทะเบียนชื่อสกุลนั้น ณ ที่ว่าการอำเภอท้องที่ให้แล้วเสร็จภายใน 6 เดือน นับแต่วันใช้บังคับพระราชบัญญัติ
- 4) กำหนดหลักเกณฑ์ในการจดทะเบียนนามสกุล
 - ก. อย่าให้ฟ้องกับพระนามพระบรมวงศานุวงศ์ ผู้ทรงอิสริยยศตั้งแต่ชั้นพระองค์เจ้าขึ้นไป
 - ข. อย่าให้เป็นชื่อที่มุ่งหมายคล้ายคลึงกับราชทินนามอันเป็นตำแหน่งยศบรรดาศักดิ์
 - ค. อย่าให้เป็นชื่อที่มีความหมายหยาบคาย
 - ง. อย่าให้เป็นชื่อที่ต้องเขียนเกินกว่าสิบอักษร
 - จ. อย่าให้ซ้ำหรือเหมือนกับชื่อสกุลที่ได้ใช้อยู่แล้วขณะวันประกาศใช้พระราชบัญญัตินี้ หรือซ้ำกับชื่อสกุลซึ่งได้จดทะเบียนไว้แล้วในท้องที่เดียวกัน หรือในอำเภอท้องที่ติดต่อกัน
- 5) กำหนดให้ชื่อสกุลที่หัวหน้าครอบครัวได้จดทะเบียนไว้แล้วนั้น เป็นนามสกุลของ บุตรธิดา ตลอดจนหลาน เหลน และผู้ซึ่งสืบสายโลหิตต่อกันลงไปจากบุตรชายหรือหลานชายต่อเป็นลำดับลงไปด้วย

นอกจากนี้ยังมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศห้ามมิให้ผู้ที่ไม่ได้รับพระราชทานนามสกุลใช้ "ณ" นำหน้านามสกุลอีกด้วย

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานนามสกุลแก่ข้าราชการบริพารที่รับใช้ใกล้ชิดเบื้องพระยุคลบาทเป็นลำดับแรก ต่อจากนั้นได้ทรงพระมหากรุณานามสกุลพระราชทานแก่พระบรมวงศานุวงศ์ ข้าราชการบริพาร ตลอดจนพลกนิกรผู้ที่ได้กราบบังคมทูลพระกรุณาขอพระราชทานมาเป็นลำดับ

ลำดับขั้นตอนในการขอพระราชทานนามสกุลนั้น (ชมรมคนรักวัง:13-14) เริ่มจากผู้ขอรับพระราชทานนามสกุลซึ่งเป็นทั้งข้าราชการ พ่อค้า ประชาชน ตลอดจนนักเรียน ทำหนังสือกราบบังคมทูลพระกรุณาโดยลำดับวงศ์ญาติตั้งแต่ชั้นบิดา ขึ้นไปถึงชั้นปู่ ชั้นทวด เมื่อได้ทรงทอดพระเนตรหนังสือกราบบังคมทูลนั้นแล้ว ก็จะได้ทรงชานนามสกุลพระราชทาน โดยทรงพระราชบันทึบทะเบียชานนามสกุลที่ได้ทรงชานนั้นไว้ในสมุด "ทะเบียนชานนามสกุลที่เราได้ให้ไป" และทรงเขียนนามสกุลที่ได้พระราชทานนั้นทั้งภาษาไทยและคำอ่านเป็นอักษรโรมันลงในหนังสือกราบบังคมทูลพร้อมกับลำดับที่ตามสมุดทะเบียนชานนามสกุล เมื่อเจ้าพนักงานพระอาลักษณ์จัดการเขียนบัตรนามสกุลพระราชทานเสร็จแล้ว จึงนำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธย จากนั้นเจ้าพนักงานพระอาลักษณ์ก็จักรวบรวมนามสกุลซึ่งได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานแล้วไปประกาศในราชกิจจานุเบกษา ส่วนบัตรนามสกุลนั้นก็โปรดเกล้าฯ พระราชทานไปยังผู้ขอพระราชทานนามสกุล

หลังจากได้มีประกาศพระราชบัญญัติชานนามสกุลไปเมื่อวันที่ 22 มีนาคม พ.ศ.2456 ปรากฏว่าได้มีเรื่องที่สมควรได้รับการแก้ไขและออกประกาศเพิ่มเติมในราชกิจจานุเบกษาอีกหลายประการ เช่น ห้ามเอานามพระนคร และไม่ให้อาศัพทที่ใช้เป็นพระบรมนามาภิไธยมาใช้เป็นนามสกุล เช่น คำว่า "เทพนคร" หรือนำมาประกอบกับศัพท์อื่น เช่น "วงษนคร" นอกจากนี้ยังประกาศเปลี่ยนเครื่องหมายนามสกุล "ณ กรุงเทพ" ซึ่งเป็นเครื่องหมายนามสกุลสำหรับราชสกุลเจ้านายราชวงศ์จักรีเป็น "ณ อยุธยา" เพราะคำว่า "กรุงเทพ" เป็นนามพระมหานครอันเป็นราชธานีคือ "กรุงเทพมหานครบวรทวารวดีศรีอยุธยา" ในอดีต และ "กรุงเทพมหานครอมรรัตนโกสินทร์" ในปัจจุบัน ซึ่งไม่ชี้ชัดว่าราชธานีไหน จึงเปลี่ยนจาก "ณ กรุงเทพ" เป็น "ณ อยุธยา" ตั้งแต่วันที่ 6 เมษายน พ.ศ.2458 เป็นต้นไป ประกาศ ณ วันที่ 24 สิงหาคม พ.ศ.2459

สำหรับพระราชนิยมและหลักเกณฑ์ในการชานนามสกุลพระราชทานนั้น พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงยึดตามหลักเกณฑ์ต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. เกณฑ์ภูมิลำเนา คือ ใช้คำว่า ณ นำหน้าชื่อเมืองหรือตำบล พระราชทานแก่ ข้าราชการ หรือ เศรษฐี ที่เคยเป็นเจ้าของหรือมีนิวาสสถานตั้งอยู่ที่นั่น เช่น ณ เชียงใหม่ (สกุลเจ้าผู้ครองนคร เชียงใหม่) ณ พัทลุง (ปู่และบิดาเป็นพระยาพัทลุง)

2. เกณฑ์อาชีวะ คือ ใช้คำที่มีความหมายถึงอาชีพต่างๆ ประกอบกับนามบรรพบุรุษผู้เป็น ต้นสกุล เช่น คำว่า "กสิกร" "เกษตริน" สำหรับสกุลชานา เช่น บุรกกสิกร มหาเกษตริน คำว่า "วณิก" "วณิช" "วณิก" "เวช" สำหรับสกุลพ่อค้า เช่น วณิกกุล หมายถึง สกุลพ่อค้า สมุทรวณิช หมายถึง ตระกูลพ่อค้า เมืองสมุทรสงคราม

3. เกณฑ์คุณ คือ ใช้คำที่มีความหมายถึงคุณลักษณะพิเศษของผู้รับพระราชทานนามสกุล เช่น นิรันตราย หมายถึง รอดชีวิตจากการถูกปืนในการล้อมรบเสื่อป่า

4. เกณฑ์ตามเผ่าพันธุ์ คือ ใช้นามบรรพบุรุษคนเดียว หรือสองคนผสมกันเป็นนามสกุล เช่น ชินะโชติ มาจากนาม ปู่ชื่อชิน ทวดชื่อโชติ สินธุเดชะ มาจากนาม ปู่ชื่อสิน บิดาชื่อเดช

5. เกณฑ์ตามประเทศหรือเชื้อชาติเดิม คือ ใช้คำที่มีความหมายถึงประเทศหรือเชื้อชาติ เดิม เช่น ตุงคนาคกร หมายถึง เป็นหลานและเหลนเจ้าหลวงเชียงใหม่ สึงหลกะ หมายถึง เป็นชาว สึงหล (ศรีลังกา)

6. เกณฑ์เชื้อชาติเดิม คือ ใช้คำที่มีความหมายคล้ายคลึงกับนามสกุลเดิมที่เป็น ภาษาต่างประเทศ เช่น จันทรเสน มาจากแซ่เดิม "จัน" โมณะะกุล มาจากสกุลเดิม คือ โมห์น (Mohn)

อย่างไรก็ตามแม้ว่าจะได้มีข้อสรุปถึงหลักเกณฑ์ในการตั้งนามสกุลดังกล่าว แต่ผู้วิจัยเห็นว่าอาจมีเกณฑ์อื่นๆอีก จึงสนใจที่จะวิเคราะห์ต่อไป

การอ่านเอกสารที่รวบรวมประวัติความเป็นมาของนามสกุลไทย ทำให้ผู้วิจัยได้ความรู้เกี่ยวกับวิวัฒนาการนามสกุลไทยได้เป็นอย่างดี

2.5 งานวิจัยเกี่ยวกับชื่อในสังคมไทย

งานวิจัยที่เกี่ยวกับชื่อในสังคมไทยนี้ หมายถึงชื่อประเภทต่างๆ ได้แก่ ชื่อจริง ชื่อเล่น และ นามสกุล โดยในการทบทวนงานนี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยของผู้วิจัย เท่านั้น คือในเรื่องที่มา ความหมาย และค่านิยม

2.5.1 ชื่อจริง

งานที่เกี่ยวข้องกับชื่อจริงที่น่าสนใจ ได้แก่ งานของสุภาพรณ ฌ บางช้าง (2527) และงานของวรางคณา สว่างตระกูล (2540) ซึ่งมีรายละเอียดคล้ายกันในเรื่องการวิเคราะห์ความหมาย ดังนี้

สุภาพรณ ฌ บางช้าง (2527) ได้ศึกษาการใช้ภาษาในการตั้งชื่อของคนไทยฝ่ายราชสกุลและสามัญชน ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาลักษณะการใช้ภาษาในการตั้งชื่อ จำนวนพยางค์ ความหมาย และค่านิยมที่สะท้อนจากชื่อเหล่านั้น แต่ในที่นี้จะกล่าวถึงความหมายและค่านิยมที่สะท้อนจากชื่อ เนื่องจากมีส่วนสัมพันธ์กับงานของผู้วิจัย

เรื่องความหมายและค่านิยมที่สะท้อนจากชื่อคนไทย พบว่าความหมายเด่นในแต่ละสมัยแตกต่างกัน ดังนี้

สมัยสุโขทัย ชื่อคนไทยส่วนใหญ่มีความหมายแสดงลำดับญาติ ต้นไม้ สี และธาตุ ซึ่งสะท้อนให้เห็นค่านิยมและวัฒนธรรมไทยในเรื่องความสัมพันธ์ฉันท์ญาติและความต้องการมีชีวิตที่มั่นคง ปลอดภัย และอบอุ่น เช่น ชื่อ "เอื้อย"

สมัยอยุธยา-ธนบุรี ชื่อส่วนใหญ่มีความหมายแสดงทั้งรูปธรรมและนามธรรม ซึ่งนามธรรมส่วนใหญ่มีความหมายแสดงเรื่องบุญตามคติทางพุทธศาสนา ความเชื่อเรื่องสมมติเทพ และสะท้อนลักษณะการปกครองแบบมุลนาย โพร เช่น ชื่อ "จำรัส" "ชัย"

สมัยรัตนโกสินทร์ระบบสมบูรณาญาสิทธิราช ชื่อส่วนใหญ่มีความหมายแสดงรูปธรรม กิริยาอาการต่างๆ ที่เห็นและสัมผัสได้ชัดเจน เช่น ชื่อ "ผูก" "ยิ้ม" ซึ่งสะท้อนให้เห็นคตินิยมและวิถีทางการดำเนินชีวิต

สมัยประชาธิปไตยตอนต้น ส่วนใหญ่มีความหมายใหม่ที่แสดงประสบการณ์ที่เกิดขึ้นในยุคประชาธิปไตย และเริ่มมีการนำคติตามคัมภีร์นามทักษาปกรณ์ ซึ่งเป็นวิธีการตั้งโหลกพยากรณ์มาใช้ในการตั้งชื่อ แต่ยังไม่เป็นที่นิยมมากนัก

สมัยปัจจุบัน ส่วนใหญ่อาศัยแนวความคิดในการตั้งชื่อแบบพราหมณ์ ที่แสดงถึงอำนาจ ชัยชนะ เช่น ชื่อ "ชัยยศ" "กิตติศักดิ์" ชื่อเสียง เช่น ชื่อ "ไพโรจน์" "ประเสริฐ" สิริมงคลต่างๆ นิยมใช้เป็นภาษาบาลี-สันสกฤตเป็นส่วนมาก และนิยมใช้วิธีการตั้งชื่อตามคัมภีร์ทักษาปกรณ์มากที่สุด นอกจากนี้ใช้วิธีการตั้งชื่อโดยการผสมชื่อของพ่อแม่ การเลือกใช้คำที่ทันสมัย แปลก และคำที่มีความหมายเป็นมงคล

นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยของวรางคณา สว่างตระกูล (2540) ที่ศึกษาภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อจริงของคนไทยในกรุงเทพมหานคร ในเรื่องจำนวนพยางค์ การสร้างคำ ที่มาของภาษา และความหมาย ตามตัวแปรเพศและอายุ โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง 4 กลุ่มย่อยๆ ได้แก่ เพศชายอายุ

มาก เพศหญิงอายุมาก เพศชายอายุน้อย และเพศหญิงอายุน้อย แต่ในที่นี่จะศึกษาเฉพาะ ความหมายเช่นกัน

ผลการวิจัยในเรื่องความหมาย พบว่าชื่อของเพศชายมีความหมายที่แตกต่างจาก ชื่อของเพศหญิงในกลุ่มอายุเดียวกัน กล่าวคือ ชื่อของเพศชายมีความหมายเกี่ยวกับอำนาจ ชัยชนะ ความเป็นเลิศ ความกล้าหาญมากที่สุด ในขณะที่ชื่อของเพศหญิงมีความหมายเกี่ยวกับ ความงาม ความบริสุทธิ์มากที่สุด

2.5.2 ชื่อเล่น

การศึกษาเรื่องชื่อเล่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่มาของการตั้งชื่อเล่น นับว่าเป็น ประโยชน์ต่องานวิจัยของผู้วิจัย งานวิจัยเกี่ยวกับชื่อเล่น ได้แก่ งานของนันทนา รณเกียรติ (2531) และจริญญา ธรรมโชโต (2540)

นันทนา รณเกียรติ (2531) ศึกษาที่มาของชื่อเล่นของคนไทยโดยการวิเคราะห์ จากชื่อเล่นของนักศึกษาคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และเป็นผู้อาศัยอยู่ใน กรุงเทพมหานคร โดยได้ให้ข้อสันนิษฐานถึงสาเหตุของการตั้งชื่อเล่นว่าอาจจะเนื่องมาจากการที่ ชื่อจริงของคนไทย ตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์เป็นต้นมา มีจำนวนพยางค์มากขึ้นจึงมีการตั้งชื่อเล่น เป็นคำสั้นๆ มีจำนวน 1-2 พยางค์ เพื่อให้เรียกง่ายกว่าชื่อจริง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ที่มาของชื่อเล่นแบ่งได้เป็น 11 ประเภท แต่จะ ยกตัวอย่างมา 5 ประเภท แต่ละประเภทแบ่งเป็นเพศหญิงและเพศชาย ได้แก่

- (1) ตั้งชื่อตามเหตุการณ์ตอนที่ลูกเกิด วัน เดือน ปีเกิด หรือตามชื่อสถานที่ที่เกิด เช่น ชื่อ "ลูกหยี" มาจากเหตุการณ์มีคนมาขายลูกหยีตอนที่ลูกเกิด
- (2) ตั้งชื่อตามความหวังของพ่อแม่ที่อยากให้ลูกมีลักษณะนั้นๆ เช่น ชื่อ "เก่ง" เพราะอยากให้ลูกเก่งสมชื่อ ชื่อ "หวาน" เพราะอยากให้ลูกอ่อนหวาน
- (3) ตั้งชื่อตามลำดับที่ของคนในครอบครัว เช่น ชื่อ "ต้น" เพราะเป็นลูกชายคนแรก
- (4) ตั้งชื่อตามสภาพเหตุการณ์ตอนที่ตั้งครรภ์ เช่น ชื่อ "ขวด" เพราะพ่อชอบดื่ม เหล้าตอนที่ตั้งครรภ์
- (5) ตั้งชื่อตามลักษณะทางกายภาพของลูกหรือกิริยาอาการที่ลูกชอบทำ เช่น ชื่อ "เปื้อน" เพราะลูกชอบซุ่มซำมเสมอ

นอกจากนี้ยังมีงานของ จริญญา ธรรมโชโต (2540) ซึ่งศึกษาการใช้ภาษาที่ใช้ใน การตั้งชื่อเล่นของคนไทยในเขตอำเภอเมือง จังหวัดตรัง โดยศึกษาลักษณะทางเสียง ที่มาของ ภาษา และความหมายที่ใช้ในการตั้งชื่อเล่นว่าสามารถแสดงถึงความสัมพันธ์ของบุคคลใน

ครอบครัว ระหว่างรุ่นบิดา มารดากับบุตร และระหว่างรุ่นบุตรกับบุตรหรือไม่ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจากครอบครัวของนักเรียนระดับอนุบาลของโรงเรียน 3 แห่ง ซึ่งแต่ละครอบครัวแบ่งออกเป็น 2 รุ่น คือ รุ่นบิดามารดา และรุ่นบุตร เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามสำหรับรุ่นบุตร และสัมภาษณ์รุ่นบิดามารดา ในที่นี้จะกล่าวถึงเฉพาะความหมายของชื่อเล่นเท่านั้น

ผลการศึกษาในเรื่องของความหมายพบว่าสามารถจัดกลุ่มทางความหมายของชื่อเล่นอันเกี่ยวกับที่มาของการตั้งชื่อเล่นได้ 17 กลุ่ม แต่จะยกมา 5 กลุ่ม ดังนี้

- (1) มาจากชื่อจริง เช่น "บติ" มีที่มาจากชื่อจริงว่า "สมบติ"
- (2) มาจากลักษณะทางกายภาพ บุคลิกภาพ หรือกิริยาอาการที่มองเห็นได้ชัดเจนของคน เช่น "อ้วน" "เก้" "(หลับ) ปุ้ย"
- (3) มาจากชื่อของสัตว์ เสียงร้องของสัตว์ เช่น "ไก่" "จ๊ีบ"
- (4) มาจากความปรารถนาต่างๆของคน ความสามารถ เช่น "คิง" มีที่มาจากต้องการแสดงความเป็นใหญ่เหนือผู้อื่น "เก่ง" มีที่มาจากต้องการแสดงถึงความเป็นผู้มีความสามารถ
- (5) มาจากชื่อของพืช ส่วนต่างๆของพืช เช่น "แดง" "(ใบ) ตอง"

การศึกษางานที่วิเคราะห์ชื่อจริงและชื่อเล่นดังที่กล่าวข้างต้น ทำให้ได้แนวคิดเกี่ยวกับที่มา และความหมายของชื่อจริงและชื่อเล่น ซึ่งในงานของผู้วิจัยก็จะวิเคราะห์ในประเด็นดังกล่าวเช่นกัน

2.5.3 นามสกุล

การทบทวนงานที่ศึกษาเกี่ยวกับนามสกุล นับว่ามีความสำคัญต่องานของผู้วิจัยเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากผู้วิจัยได้นำแนวทางในการวิเคราะห์ในเรื่องเกณฑ์ในการตั้ง และความหมายในแง่ที่สะท้อนค่านิยมและลักษณะของวัฒนธรรมมาใช้ งานวิจัยเหล่านั้น ได้แก่ งานของวนิดา เจริญสุข (2532) และงานของโสภี อุณหะยา (2542)

วนิดา เจริญสุข (2532) ศึกษานามสกุลของคนไทยเชื้อสายจีนโดยการศึกษากายภาพศาสตร์ชาติพันธุ์ เพื่อศึกษาหลักเกณฑ์การตั้งนามสกุล ความหมายและค่านิยมที่สะท้อนจากความหมายของนามสกุล ผลการศึกษาพบว่าหลักเกณฑ์ในการตั้งนามสกุลของคนไทยเชื้อสายจีน มี 2 วิธี วิธีที่หนึ่ง คือ ตั้งนามสกุลโดยรักษาเค้าหรือความสัมพันธ์กับแซ่เดิม มี 3 ลักษณะ ลักษณะแรกพบมากที่สุด คือ มีเค้าทางด้านเสียงของแซ่เดิม เช่น นามสกุล "กู่เซิดซวงศ์" มาจาก "แซ่กู่" ลักษณะที่สองพบรองลงมา คือ มีเค้าทางด้านความหมายของแซ่เดิม เช่น นามสกุล "แดงวิจิตรตระการ" มาจาก "แซ่อั่ง" (แดง) ลักษณะที่สามพบน้อยที่สุด คือ มีเค้าทางด้านเสียงและความหมายของ

แซ่เดิม เช่น นามสกุล "ไต่ะวิเศษสุข" มาจาก "แซ่ไต่ะ" (วิเศษ) วิธีที่สองพบมากกว่าวิธีที่หนึ่ง คือ ตั้งนามสกุลโดยไม่มีเค้าหรือความสัมพันธ์กับแซ่เดิม มี 2 ลักษณะ ลักษณะหนึ่ง คือ ตั้งนามสกุลโดยไม่มีเค้าทางด้านเสียงและความหมายของแซ่เดิม เพราะแซ่เดิมสืบความหมายไม่ได้ เช่น เดิม "แซ่เลี้ยว" ตั้งใหม่เป็นนามสกุล "ภาพวิจิตรศิลป์" และอีกลักษณะหนึ่ง คือ ตั้งนามสกุลโดยไม่มีเค้าทางด้านเสียงและความหมายของแซ่เดิม ทั้งที่สามารถสืบความหมายของแซ่เดิมได้ เช่น เดิม "แซ่นิม" (ปา) ตั้งใหม่เป็นนามสกุล "เหมือนแก้วจินดา"

ด้านความหมายของนามสกุลของคนไทยเชื้อสายจีน พบว่านำความหมายที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม ซึ่งถือว่าเป็นสิริมงคลมาตั้งเป็นนามสกุล ความหมายที่พบมากที่สุด คือ ความเป็นเลิศ รองลงมาคือ ความมั่งคั่งร่ำรวย และความเจริญรุ่งเรือง ตามลำดับ หน่วยศัพท์ที่ใช้แสดงความหมายมีทั้งภาษาไทยและภาษาบาลี-สันสกฤต

ค่านิยมที่สะท้อนจากความหมายของนามสกุลของคนไทยเชื้อสายจีนพบว่ามี 6 ประการ ได้แก่ ค่านิยมเกี่ยวกับสิ่งที่ปรารถนาในชีวิต ความรู้ความสามารถ ความเชื่อ คุณสมบัติของคน การประกอบอาชีพ และความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ตามลำดับ

นอกจากนี้ยังมีงานของ โสภี อุณหะยา (2542) ที่ได้ศึกษาเรื่องนามสกุลภาษาลาว และภาษาไทย ในบทความเรื่อง "ลักษณะร่วมในชื่อและนามสกุลภาษาลาว ภาษาไทย" โดยสำรวจนามสกุลของคนลาว ในเขตเวียงจันทน์ ประเทศลาว และจังหวัดทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย

สำหรับการวิเคราะห์ด้านความหมายของนามสกุลคนลาว พบว่าความหมายที่นิยมนำมาตั้งจะเกี่ยวข้องกับสิ่งที่ดีและสะท้อนค่านิยม ความเชื่อ เช่น นามสกุลที่มีความหมายเกี่ยวกับแสงสว่างและเทพเจ้า ซึ่งมีความถี่สูงสุด เช่น *จันดามะณี* *จันดาลา* *สุลิว* *ยมมะลาด* เป็นต้น รองลงมา คือ นามสกุลที่มีความหมายเกี่ยวกับความอุดมสมบูรณ์ ความดีงาม เช่น *สะหง่าสี* *สันติสุข* *สีสะอาด* *สมบุญขัน* เป็นต้น และนามสกุลที่มีความหมายเป็นมงคล เช่น *จะเดินคำ* *พอนปะเสิด* *เฮืองสีสะหวัด* เป็นต้น

ส่วนความหมายนามสกุลของคนไทย พบความหมายเกี่ยวกับความดีงาม ความเจริญรุ่งเรือง ความสุข มากที่สุด เช่น *กิจสุภไพศาล* *คงประเสริฐ* *พูนสวัสดิ์* *มั่งมีศรี* *อรรคเศรษฐีมหาผล* เป็นต้น รองลงมาเป็นความหมายเกี่ยวกับพืช สัตว์ เช่น *ก้านมะลิ* *จำปาหอม* *ดวงบุบผา* *บัวพันธุ์* เป็นต้น และ ความหมายเกี่ยวกับแร่ธาตุ เพชร แก้ว ทรัพย์สิน และเครื่องประดับต่างๆ เช่น *แก้วคำ* *ปิ่นทอง* *มณีรัตน์* *มหาเพชร* *เทียนทอง* เป็นต้น

จากการทบทวนวรรณกรรมที่ศึกษาเกี่ยวกับนามสกุลของไทย พบว่าส่วนใหญ่จะวิเคราะห์ไปในลักษณะเดียวกัน คือวิเคราะห์เกณฑ์การตั้ง และความหมายที่สะท้อนค่านิยมต่างๆ ทำให้ยังไม่เห็นความแปลกใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งยังไม่มีงานใดศึกษารูปแบบและโครงสร้างของนามสกุลมาก่อน ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าสนใจและจำเป็นที่จะต้องมีการศึกษา

ส่วนวรรณกรรมอื่นๆที่ทบทวนมา ก็จัดว่ามีประโยชน์อย่างยิ่งต่องานของผู้วิจัย โดยเฉพาะแนวคิดสำคัญและวิธีวิเคราะห์ต่างๆ เช่น งานวิจัยเรื่องนามสกุลของ วนิดา เจริญสุข ที่ได้ให้แนวการวิเคราะห์ในเรื่องเกณฑ์ในการตั้ง และการวิเคราะห์ความหมาย ขณะที่เอกสารสำคัญเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของนามสกุลไทยและนามสกุลต่างประเทศ ทำให้สามารถวิเคราะห์ที่มาของนามสกุลได้ง่ายขึ้น ส่วนผลงานที่ศึกษาเกี่ยวกับชื่อสถานที่ตั้งของ ฟรานส์ โบแอส (Franz Boas) ปราณี กุลละวณิช และ นื่องนุช มณีอินทร์ ทำให้ได้แนวการวิเคราะห์ในเรื่องโครงสร้างของชื่อหมู่บ้าน ซึ่งสามารถนำมาปรับใช้ได้กับโครงสร้างของนามสกุลพระราชทาน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3

เกณฑ์การตั้งนามสกุลพระราชทานในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

ในบทนี้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์นามสกุลทั้งหมดจำนวน 3,000 นามสกุล ซึ่งได้จากการสุ่มขึ้นมา เพื่อสรุปเกณฑ์ที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงใช้ในการตั้งนามสกุล

สำหรับการวิเคราะห์เพื่อให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับเกณฑ์ในการตั้งนั้น ผู้วิจัยได้อาศัยข้อมูลเกี่ยวกับประวัติของผู้ขอพระราชทานประกอบของนามสกุลนั้นๆ เช่น

นามสกุล “นาคะเสถียร” ได้ให้ข้อมูลว่าพระราชทานแก่ “นายร้อยตำรวจตรีสายหยุด ประจำกองตำรวจภูธรจังหวัดชลบุรี กับนายเถียน (บิดา) ปู่ชื่อนาค”

จากข้อมูลข้างต้น ผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์เกณฑ์ในการตั้งนามสกุล โดยพิจารณาจากความหมายและรูปคำของนามสกุลพระราชทานว่ามีความสัมพันธ์กับประวัติของผู้ขอพระราชทานอย่างไร ซึ่งจากตัวอย่างข้างต้น สามารถวิเคราะห์ได้ว่า นามสกุลนี้สามารถแบ่งออกเป็น 2 คำ คือ คำว่า “นาค” กับคำว่า “เสถียร” โดยคำว่า “นาค” มาจากชื่อบรรพบุรุษคือปู่ ส่วนคำว่า “เสถียร” มาจากชื่อบิดา “เถียน” แต่มีการใช้กลวิธีทางภาษาด้วย กล่าวคือ เป็นการให้การพ้องเสียงกับคำว่า “เสถียร”

จากการวิเคราะห์นามสกุลพระราชทานทั้ง 3,000 นามสกุลแล้ว ผู้วิจัยจึงได้ข้อสรุปเกี่ยวกับการตั้งนามสกุลพระราชทานได้ว่าสามารถจำแนกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ ได้แก่ การตั้งนามสกุลตามประวัติของผู้ขอพระราชทาน และการตั้งนามสกุลโดยใช้กลวิธีทางภาษา

ประวัติของผู้ขอพระราชทาน หมายถึง ภูมิหลังของผู้ขอพระราชทานนามสกุลในด้านต่างๆ ได้แก่ ชื่อจริง ยศ บรรดาศักดิ์หรือราชทินนาม ตำแหน่งหรืออาชีพ ทั้งของผู้ขอพระราชทานนามสกุลและบรรพบุรุษของผู้ขอพระราชทานด้วย

กลวิธีทางภาษา หมายถึง วิธีการทางภาษาที่ใช้ตั้งชื่อ ได้แก่ กลวิธีทางเสียง และกลวิธีทางความหมาย

3.1 การตั้งนามสกุลตามประวัติของผู้ขอพระราชทาน

การตั้งนามสกุลตามประวัติของผู้ขอพระราชทาน เป็นการตั้งนามสกุลตามข้อมูลเกี่ยวกับประวัติของผู้ขอพระราชทาน ซึ่งได้แก่ ชื่อจริง ราชทินนาม ชื่อสกุลเดิม อาชีพ สถานที่ ชาติพันธุ์ และอื่นๆ

ทั้งนี้ผู้วิจัยได้จำแนกการตั้งนามสกุลพระราชทานออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ๆ คือ ชื่อลักษณะทางสังคม และอื่นๆ

3.1.1 การตั้งนามสกุลตามชื่อ

การตั้งนามสกุลตามชื่อ หมายถึง การตั้งนามสกุลตามชื่อของผู้ขอพระราชทาน และบรรพบุรุษ ซึ่งผู้วิจัยพบว่าสามารถแบ่งออกเป็นประเภทย่อยได้ 3 ประเภท ได้แก่ การตั้งนามสกุลตามชื่อจริง การตั้งนามสกุลตามราชทินนาม และการตั้งตามชื่อสกุลเดิม

3.1.1.1 การตั้งนามสกุลตามชื่อจริง

การตั้งนามสกุลตามชื่อจริง หมายถึง การตั้งนามสกุลตามชื่อจริงที่มีมาแต่กำเนิด ที่ไม่ใช่ชื่อที่ได้รับพระราชทานจากพระมหากษัตริย์ (ในกรณีที่รับราชการมีศบรรดาศักดิ์ ชื่อจริงมักปรากฏในวงเล็บท้าย) เช่น พระอนุบาลดิศตกรรรม (เสน)

จากการวิเคราะห์พบว่าการตั้งนามสกุลตามชื่อจริง แบ่งออกเป็น 2 ประเภทย่อย ได้แก่ การตั้งนามสกุลตามชื่อจริงของผู้ขอพระราชทานและการตั้งตามชื่อจริงของบรรพบุรุษ

ก. การตั้งนามสกุลตามชื่อจริงของผู้ขอพระราชทาน

ตัวอย่างการตั้งนามสกุลตามชื่อจริงของผู้ขอพระราชทาน เช่น นามสกุล “บุญยะโรจน์” มาจากชื่อผู้ขอพระราชทาน คือ บุญเรื่อง สำหรับนามสกุลนี้จะเห็นได้ว่าการเปลี่ยนแปลงมาใช้คำอีกคำหนึ่งที่มีความหมายเดียวกัน คือ คำว่า โรจน์ ซึ่งมีความหมายเดียวกับคำว่า เรื่อง

นามสกุล “มณีกุล” มาจากชื่อผู้ขอพระราชทาน คือ มณี (ส่วนคำว่า กุล เป็นคำที่เสริมเข้ามาไม่มีความสัมพันธ์กับประวัติของผู้ขอพระราชทานแต่อย่างใด)

นามสกุล “ปริญาตวร” มาจากชื่อของผู้ขอพระราชทาน คือ ปริญา แต่มีการเปลี่ยนแปลงทางภาษา กล่าวคือ มีการเขียนเสียงชื่อจริง

นามสกุล “สุดเตมีย์” มาจากชื่อของผู้ขอพระราชทาน คือ สุด

นามสกุล “สุทธจิตตะ” มาจากชื่อของผู้ขอพระราชทาน คือ สุทธจิต

สำหรับสองนามสกุลหลังนี้เป็นการใช้กลวิธีทางภาษา ในลักษณะที่เป็นคำพ้องเสียงกัน

นอกจากนี้จะพบว่าบางนามสกุลประกอบด้วยคำที่มีความหมายไม่สอดคล้องหรือสัมพันธ์กับเกณฑ์ประวัติซึ่งในกรณีนี้จะกล่าวต่อไปในบทที่ 5 เรื่องความหมาย

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการตั้งนามสกุลนั้น นอกจากจะเป็นไปตามเกณฑ์ประวัติของผู้ขอพระราชทานแล้ว ยังเป็นไปตามเงื่อนไขทางภาษาอีกด้วย ซึ่งจะกล่าวต่อไปในหัวข้อ 3.3

ข. การตั้งนามสกุลตามชื่อจริงของบรรพบุรุษ

บรรพบุรุษ หมายถึง บุคคลที่อยู่ในลำดับชั้นตั้งแต่บิดาของผู้ขอพระราชทานขึ้นไป และไม่ได้เป็นผู้ขอพระราชทาน

ตัวอย่างเช่น

นามสกุล “กนกปิณฑะ” มาจากความหมายของชื่อปู่ คือ ก้อนทอง (คำว่า ปิณฑะ แปลว่า “ก้อน” ส่วนคำว่า กนก แปลว่า “ทอง”)

นามสกุล “กนิษฐานนท์” มาจากความหมายของชื่อปู่ทวด คือ ฉิม ซึ่งหมายความว่า “สุดท้าย” ในที่นี้จะหมายถึงคำบอกลำดับพี่น้อง คือ เป็นคนสุดท้อง เมื่อเป็นนามสกุลพระราชทาน จึงใช้คำว่า กนิษฐา ซึ่งแปลว่า “น้องคนสุดท้อง”

นามสกุล “ตุงคะเสน” มาจากชื่อของบรรพบุรุษ คือ ต้วง (คำว่า ต้วง เปลี่ยนแปลงเสียงเป็นคำว่า ตุงคะ)

นามสกุล “ตันทหงส์” มาจากการเปลี่ยนแปลงเสียงจากชื่อของทวด คือ ตันฮอง

นามสกุล “โปษะบุตร” มาจากชื่อปู่ คือ ไร่

นามสกุล “พยามรานนท์” มาจากการประสมของคำว่า พยัคฆ์ กับ คำว่า อานนท์ ซึ่งคำว่า พยัคฆ์ มีความหมายว่า เสือ ซึ่งชื่อบรรพบุรุษ คือ เสือ

นามสกุล “สนธยานนท์” มาจากชื่อปู่ คือ สน

นามสกุล “อัมระนันท์” มาจากชื่อบรรพบุรุษ คือ อ่า

ค. การตั้งนามสกุลโดยการผสมชื่อจริงของผู้ขอพระราชทานกับชื่อจริงของบรรพบุรุษ

ตัวอย่างเช่น

นามสกุล “อินทุสุข” มาจากชื่อบรรพบุรุษ คือ อิน กับชื่อผู้ขอ คือ สุข

นามสกุล “ฤกษ์สาร” มาจากความหมายของชื่อบรรพบุรุษ คือ หมี่ (ความหมายเหมือนคำว่า ฤกษ์) ผสมกับชื่อผู้ขอ คือ สารภี

นามสกุล “จันทนมัญจระ” มาจากชื่อบรรพบุรุษ คือ จัน ประสมกับชื่อผู้ขอพระราชทาน คือ มัญจระ ที่มีความหมายว่า “เกลี้ยง”))

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าชื่อจริงที่ใช้ในการตั้งนามสกุลนั้น อาจเป็นชื่อจริงของผู้ขอพระราชทาน หรือบรรพบุรุษก็ได้ นอกจากนี้อาจเป็นนามสกุลที่ประกอบขึ้นทั้งจากชื่อของผู้ขอพระราชทานและบรรพบุรุษก็ได้

3.1.1.2 การตั้งนามสกุลตามราชทินนาม

การตั้งนามสกุลตามราชทินนาม หมายถึง การตั้งนามสกุลตามนามต่อท้ายบรรดาศักดิ์หรือสมณศักดิ์ชั้นสัญญาบัตรที่พระมหากษัตริย์พระราชทาน

จากการวิเคราะห์พบว่า มีบางนามสกุลมีที่มาจากฉายาอุปสมบท ซึ่งในที่นี้ผู้วิจัยพิจารณาแล้ว เห็นว่าควรให้อยู่ในเกณฑ์นี้ด้วย

การตั้งนามสกุลตามราชทินนามนี้ แบ่งออกเป็นประเภทย่อยๆ ได้แก่ การตั้งนามสกุลตามราชทินนามของผู้ขอพระราชทาน และการตั้งนามสกุลตามราชทินนามของบรรพบุรุษ

ก. การตั้งนามสกุลตามราชทินนามของผู้ขอพระราชทาน

ตัวอย่างเช่น

นามสกุล “ธนาคม” เนื่องจากผู้ขอพระราชทานมียศบรรดาศักดิ์เป็น *ขุนวิจารณ์ธนาคม*

นามสกุล “ธรรมศักดิ์” ผู้ขอพระราชทาน คือ พระยาธรรมสารเวทย์ *วิเศษภักดี*

นามสกุล “พฤทธิศาลิกกร” มาจากฉายาอุปสมบท คือ *วุฑฺฒิโย*

นามสกุล “บุญภักดี” มาจากฉายาอุปสมบท คือ *บุญโณ*

นามสกุล “โหดจรจิตฐ” มาจากฉายาอุปสมบท คือ *จิตต์สาโร*

ข. การตั้งนามสกุลตามราชทินนามของบรรพบุรุษ

ตัวอย่างเช่น

นามสกุล “นิมิตตะมัย” บรรพบุรุษ คือ พระเทวานฤมิตร (คำว่า *นฤมิตร* มีความหมายเหมือนคำว่า “นิมิต”)

นามสกุล “วิจารณ์บุตร” บรรพบุรุษ คือ *ขุนวิจารณ์จ่านง*

ค. การตั้งนามสกุลตามราชทินนามของตระกูล

ตระกูล หมายถึง วงศ์สกุลเดียวกันตั้งแต่ลำดับชั้นบรรพบุรุษจนถึงลำดับผู้ขอพระราชทาน

ตัวอย่างเช่น

นามสกุล “รมิตานนท์” เป็นความหมายที่แปลมาจากราชทินนามของตระกูล ซึ่งเป็นสมิงชำนาญอักษร คำว่า *รมิตา* มาจากการประสมของคำว่า *รม* กับ *อิต* ซึ่งคำว่า *อิต* มี ความหมายว่า “ชำนาญอักษร”

3.1.1.3 การตั้งนามสกุลตามชื่อสกุลเดิมของชาวต่างประเทศ

การตั้งนามสกุลตามชื่อสกุลเดิม หมายถึง การตั้งนามสกุลตามชื่อสกุลหรือแซ่เดิม ในกรณีที่ผู้ขอพระราชทานเป็นชาวต่างประเทศ เช่น ชาตินะวันตก ซึ่งเคยมีนามสกุลใช้อยู่ก่อนแล้ว หรืออาจเป็นชาวจีน ซึ่งมีแซ่ใช้อยู่แล้ว

จากการวิเคราะห์พบว่าเมื่อนำชื่อสกุลหรือแซ่เดิมมาตั้งเป็นนามสกุล จะมีการใช้กลวิธีทางภาษา เช่น การเปลี่ยนแปลงทางเสียง หรือการแปลความหมายจากชื่อสกุลหรือแซ่เดิม

ตัวอย่างเช่น

นามสกุล “ตันชัยย์” มาจากแซ่เดิมของผู้ขอพระราชทาน คือ แซ่ตัน

นามสกุล “ตยางคานนท์” มาจากแซ่เดิมของผู้ขอพระราชทาน คือ แซ่เตี๋ย

นามสกุล “เตชะเสน” มาจากแซ่เดิม คือ แซ่เต้

นามสกุล “ภาระกุล” มาจากแซ่เดิม คือ แซ่พั้ว

นามสกุล “ลีละพันธ์” มาจากแซ่เดิม คือ แซ่หลี

นามสกุล “เคียนเสวี” มาจากชื่อสกุลเดิมว่า Falk ที่แปลว่า เหยี่ยว ซึ่งตรงกับสันสกฤตว่า เคียน

นามสกุล “สมิตสุด” มาจากชื่อสกุลเดิมว่า Schmidt

จากตัวอย่างที่กล่าวมาข้างต้นจะพบว่าเมื่อนำชื่อสกุลเดิมไปตั้งเป็นนามสกุล จะมีการใช้กลวิธีทางภาษา 2 ลักษณะ คือ กลวิธีทางเสียงและกลวิธีทางความหมาย กล่าวคือ มีการเปลี่ยนแปลงทางเสียงเล็กน้อย หรืออาจแปลความหมายของคำเดิม แล้วแปลงเป็นอีกภาษาหนึ่ง (ดูหัวข้อ 3.3)

3.1.2 การตั้งนามสกุลตามลักษณะทางสังคม

การตั้งนามสกุลตามลักษณะทางสังคม หมายถึง การตั้งนามสกุลตามภูมิหลังทางสังคมของผู้ขอพระราชทาน ซึ่งผู้วิจัยพบว่าสามารถแบ่งเป็นประเภทย่อยได้ทั้งสิ้น 3 ประเภท ได้แก่ อาชีพ สถานที่ และชาติพันธุ์

3.1.2.1 การตั้งนามสกุลตามอาชีพ

การตั้งนามสกุลตามอาชีพ หมายถึง การตั้งนามสกุลตามหน้าที่การงาน ลักษณะการงาน ตำแหน่ง หรือหน่วยงานที่ผู้ขอพระราชทานหรือบรรพบุรุษสังกัดอยู่ เช่น กรม กอง กระทรวง เป็นต้น

การตั้งนามสกุลตามอาชีพ แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ การตั้งนามสกุลตามอาชีพของผู้ขอพระราชทาน การตั้งตามอาชีพของบรรพบุรุษ การตั้งนามสกุลตามอาชีพของตระกูล

ก. การตั้งนามสกุลตามอาชีพของผู้ขอพระราชทาน

การตั้งนามสกุลตามอาชีพของผู้ขอพระราชทาน หมายถึง การตั้งนามสกุลโดยยึดตามหน้าที่การงาน ลักษณะงาน ตำแหน่ง หรือหน่วยงานของผู้ขอพระราชทาน

นามสกุล “ยันตรกร” มาจากอาชีพของผู้ขอพระราชทาน คือ สังกัดกองยานยนต์

นามสกุล “ศจเสวี” คำว่า *เสวี* มีความหมายว่า ข้าราชการในราชสำนัก ในที่นี้ผู้ขอมีอาชีพเป็นมหาดเล็ก

ข. การตั้งนามสกุลตามอาชีพของบรรพบุรุษ

การตั้งนามสกุลตามอาชีพของบรรพบุรุษ หมายถึง การตั้งนามสกุลโดยยึดตามหน้าที่การงาน ลักษณะงาน ตำแหน่ง หรือหน่วยงานของบรรพบุรุษ

นามสกุล “ทรศเนียวณิช” คำว่า *วณิช* หมายถึง พ่อค้า ซึ่งในที่นี้เป็นอาชีพของบรรพบุรุษของผู้ขอพระราชทาน

นามสกุล “จักษุรักษ์” แปลว่า รักษาตา ซึ่งเป็นอาชีพของบรรพบุรุษของผู้ขอ คือ จักษุแพทย์

ค. การตั้งนามสกุลตามอาชีพของตระกูล

การตั้งนามสกุลตามอาชีพของตระกูล หมายถึง การตั้งนามสกุลโดยยึดตามหน้าที่การงาน ลักษณะงาน ตำแหน่ง หรือหน่วยงานของตระกูล นั่นคือ ในกรณีที่บรรพบุรุษและผู้ขอพระราชทานมีอาชีพเดียวกันจะจัดว่าเป็นอาชีพของตระกูล เช่น

นามสกุล “คุรุกุล” คำว่า *คุรุ* แปลว่า ครู ในที่นี้ผู้ขอพระราชทานและบรรพบุรุษมีอาชีพและตำแหน่งเป็นพระมหาราชครู

นามสกุล “โรจนแพทย์” ตระกูลของผู้ขอพระราชทานประกอบอาชีพแพทย์มาหลายชั่วคนแล้ว

3.1.2.2 การตั้งนามสกุลตามสถานที่

การตั้งนามสกุลตามสถานที่ หมายถึง การตั้งนามสกุลโดยใช้ชื่อหรือลักษณะของสถานที่อาจเป็นสถานที่เกิด (ภูมิลำเนา) หรือสถานที่ทำงานก็ได้ อาจเป็นชื่อจังหวัด ชื่ออำเภอ หรือชื่อตำบล

ตัวอย่างนามสกุลที่ตั้งตามสถานที่ เช่น

ณ มหาไชย	มาจากชื่อตำบลมหาไชย
ณ เชียงใหม่	มาจากชื่อสถานที่เกิด
ณ มโนรม	มาจากชื่อสถานที่ที่บรรพบุรุษของผู้ขอรับ

ราชการ

ปะถะคามิน คำว่า “ปะถะ” มาจากคำว่า ปากทาง ซึ่งเป็นลักษณะที่ตั้งของสถานที่เกิด ซึ่งตั้งอยู่ที่ปากทางจังหวัดพิจิตร

นอกจากนี้บางนามสกุลก็ใช้ชื่อสถานที่อย่างย่อๆ เช่น นามสกุล “ณ อุบล” ย่อมาจากจังหวัดอุบลราชธานี

สำหรับนามสกุลที่ขึ้นต้นด้วย ณ เช่น ณ เชียงใหม่ ณ สงขลา ณ นคร จะพระราชทานให้แก่ผู้ดำรงตำแหน่งเป็นผู้ว่าราชการจังหวัดหรือเจ้าเมืองนั้นๆ

3.1.2.3 การตั้งนามสกุลตามชาติพันธุ์

การตั้งนามสกุลตามชาติพันธุ์ หมายถึง การตั้งนามสกุลตามเชื้อชาติ ศาสนาของผู้ขอพระราชทานหรือบรรพบุรุษ

ผู้วิจัยพบว่านามสกุลที่ตั้งตามเชื้อชาติหรือศาสนานั้น เนื่องมาจากการที่ผู้ขอพระราชทานหรือบรรพบุรุษไม่ได้เป็นผู้ที่มีเชื้อชาติไทยมาแต่เดิม หรือไม่ก็เป็นมีเชื้อสายเป็นชนเผ่าใดชนเผ่าหนึ่ง ซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อย หรือนับถือศาสนาอื่น

ตัวอย่างเช่น

นามสกุล “กิริตกะ” มีความหมายว่า “คนป่า” เป็นนามสกุลของคณะ ซึ่งเป็นชนเผ่าเงาะป่า

นามสกุล “จีนะทีประะ” เป็นนามสกุลที่พระราชทานให้กับผู้ที่มีเชื้อชาติจีน

นามสกุล “พราหมณนายณ” พระราชทานแก่ผู้ที่มีเชื้อพราหมณ์

นอกจากเกณฑ์ที่กล่าวไปแล้วผู้วิจัยยังพบว่า มีบางนามสกุลที่ไม่สามารถวิเคราะห์ได้ว่าอยู่ในเกณฑ์ข้างต้น เนื่องจากไม่มีความสัมพันธ์กับประวัติของผู้ขอพระราชทานเลย

ตัวอย่างเช่น

นามสกุล “มหาคีตะ” ผู้ขอพระราชทาน คือ ขุนกำจัดโรคพาธ (จินดา) พี่ชายชื่อนายใช้ บิดาชื่อได้ ปู่ชื่อดี แต่ มหา หมายถึง “ใหญ่ ยิ่งใหญ่” ส่วน คีตะ หมายถึง “เพลง หรือการขับร้อง” แต่ในข้อมูลไม่ปรากฏหลักฐานที่แสดงให้เห็นว่าเกี่ยวข้องกับการขับร้อง

นามสกุล “ลิปตะสิริ” ผู้ขอพระราชทาน คือ นายหมู่ลูกเสื่อเอกอาทิตย์ มีอาชีพเป็นครู ภูมิลำเนาอยู่ที่จังหวัดราชบุรี ปู่ชื่อคง ดังนั้นจึงไม่สอดคล้องกับนามสกุล เนื่องจาก ลิปตะ หมายถึง “ฉาบ ทา” ส่วน สิริ หมายถึง “มิ่งขวัญ มงคล”

นามสกุล “ติปะวัต” พระราชทานแก่พันจ่าตรีแดง สังกัดกระทรวงทหารเรือ ไม่สอดคล้องกับนามสกุล เนื่องจาก ติปะ หมายถึง “ตก” ส่วน วัต หมายถึง “ข้อปฏิบัติ ความประพฤติ”

นามสกุล “บุญยะประภูติ” พระราชทานแก่ขุนสุนทรสิข (ทอง) สังกัดศึกษาธิการ จังหวัดนครสวรรค์ บิดาชื่อแก้ว ปู่ชื่อเสื่อ ซึ่งมีอาชีพทำนา ไม่สอดคล้องกับนามสกุล เนื่องจาก บุญยะ หมายถึง “บุญ” ส่วน ประภูติ หมายถึง “ความรุ่งเรือง ความมั่งคั่ง”

นามสกุล “รสิตานนท์” มาจากการประสมกันของคำว่า รสิต และ อานนท์ พระราชทานแก่ขุนวิเศษรักษา (ลั่น) สังกัดกระทรวงนครบาล บิดาชื่อขุนจิตร์จำนง (แสง) ปู่ชื่อบุญทอง ไม่สอดคล้องกับนามสกุล เนื่องจาก รสิต หมายถึง “ฟ้าร้อง” ส่วน อานนท์ หมายถึง “ความสนุก ความยินดี ความรื่นเริง”

นามสกุล “จาริกานนท์” พระราชทานแก่พันจ่าตรีแมน ซึ่งมีอาชีพเป็นพลรบเรือ วิเทศกิจการ ทวดชื่อออก ซึ่งไม่สอดคล้องกับความหมายของนามสกุลเลย กล่าวคือ คำว่า จาริก หมายถึง “ผู้ท่องเที่ยวไปเพื่อสั่งสอนหรือแสวงบุญ” ส่วนคำว่า อานนท์ หมายถึง “ความสนุก ความยินดี ความรื่นเริง”

นามสกุล “อุทินทุ” พระราชทานแก่ขุนไพศาลไปรษณีย์รักษ์ (ทองดี) กรมไปรษณีย์โทรเลข ปู่ชื่อย้อย ไม่สอดคล้องกับความหมายของนามสกุลเลย กล่าวคือ คำว่า อุทินทุ เป็นการสนธิกันระหว่างคำว่า อุท ที่แปลว่า “น้ำ” กับคำว่า อินทุ ที่แปลว่า “พระจันทร์”

ตัวอย่างที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่ายังมีนามสกุลจำนวนหนึ่งที่มีหลักเกณฑ์การตั้งไม่เป็นไปตามเกณฑ์ต่างๆที่กล่าวมาข้างต้น ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเมื่อพิจารณาจากความหมายแล้วไม่มีความสัมพันธ์ใดๆกับประวัติของผู้ขอพระราชทานเลย ทั้งในด้านความหมายและด้านเสียง ของทั้งชื่อจริงราชทินนาม ชื่อสกุล และลักษณะทางสังคมต่างๆ ทั้งของผู้ขอพระราชทานและบรรพบุรุษ หรือไม่ก็เป็นคำที่หาความหมายไม่ได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงไม่นำนามสกุลพระราชทานเหล่านี้มาวิเคราะห์ในเรื่องเกณฑ์การตั้งรวมทั้งเรื่องรูปแบบและโครงสร้าง แต่จะได้ใช้วิเคราะห์ในเรื่องความหมาย ซึ่งจะกล่าวต่อไปในบทที่ 5

3.2 ความถี่ของเกณฑ์ประเภทต่างๆที่ใช้ในการตั้งนามสกุลตามประวัติของผู้ขอพระราชทาน

ตามที่คุณวิจัยได้วิเคราะห์เกณฑ์ที่ใช้ในการตั้งนามสกุลแล้วนั้น ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะทราบว่าเกณฑ์ใดที่นิยมนำมาใช้ตั้งนามสกุลพระราชทานมากที่สุด ดังนั้นผู้วิจัยจึงเปรียบเทียบความถี่ของการตั้งนามสกุลตามเกณฑ์แบบต่างๆ ที่กล่าวข้างต้น โดยแบ่งตามประเภทใหญ่และแบบย่อย ซึ่งผลการวิเคราะห์ มีดังนี้

3.2.1 ความถี่ของเกณฑ์ประเภทใหญ่ที่ใช้ในการการตั้งนามสกุล

การตั้งนามสกุลตามประวัติของผู้ขอพระราชทานประเภทใหญ่ ได้แก่ การตั้งตามชื่อ ลักษณะทางสังคม และอื่นๆ

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์แล้วพบว่าความถี่ของเกณฑ์ประเภทใหญ่นี้ต่างก็มีความถี่ในการใช้ที่แตกต่างกัน ดังแสดงในตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 ความถี่ของเกณฑ์การตั้งนามสกุลตามประวัติของผู้ขอพระราชทาน

เกณฑ์		จำนวน	ร้อยละ
ชื่อ	ชื่อจริง	3,022	79.86
	ราชทินนาม	246	6.50
	ชื่อสกุล	41	1.08
	รวม	3,309	87.44
ลักษณะทางสังคม	อาชีพ	400	10.57
	สถานที่	32	0.85
	ชาติพันธุ์	4	0.11
	รวม	436	11.53
อื่น	รวม	39	1.03
รวม		3,784	100

จากตารางที่ 3.1 จะเห็นได้ว่า เกณฑ์การตั้งนามสกุลประเภทที่มีความถี่ในการใช้มากที่สุด คือ การตั้งตามชื่อ ซึ่งมีความถี่ในการใช้มากถึงร้อยละ 87 ทั้งนี้จะเป็นเพราะพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงให้ความสำคัญกับชื่อบุคคลมากกว่าการตั้งตามประเภทอื่นๆ รองลงมาคือ การตั้งตามลักษณะทางสังคม ประมาณร้อยละ 11 ส่วนประเภทที่มีความถี่ในการใช้น้อยที่สุด คือ นามสกุลที่ตั้งตามเกณฑ์อื่นๆ ซึ่งมีเพียงร้อยละ 1 เท่านั้น

จำนวนดิบที่ได้มานี้ จะเห็นว่ามีจำนวน 3,784 ซึ่งมากกว่าจำนวนนามสกุลที่มี 3,000 นามสกุล ทั้งนี้เนื่องจากบางนามสกุลสามารถใช้เกณฑ์ได้มากกว่าหนึ่งเกณฑ์ ขณะที่ในเกณฑ์ “อื่น” ผู้วิจัยได้คิดตามจำนวนนามสกุลเลย คือ มีทั้งสิ้น 39 นามสกุล

นอกจากนี้จากตารางจะเห็นได้ว่าในประเภทชื่อนั้น พบว่าการตั้งนามสกุลพระราชทานตามชื่อจริงมีความถี่สูงสุด รองลงมา คือ ราชทินนาม ส่วนชื่อสกุลนั้นมีความถี่ต่ำที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ขอที่มีชื่อสกุลเดิมมาก่อนมักเป็นชาวต่างประเทศ ซึ่งมีจำนวนน้อย

ส่วนในการตั้งตามลักษณะทางสังคมจะเห็นได้ว่าการตั้งนามสกุลตามอาชีพ เป็นประเภทที่มีความถี่ในการใช้สูงที่สุดในประเภทลักษณะทางสังคม และจัดได้ว่าสูงกว่าอันดับ

รองลงมา คือ สถานที่และชาติพันธุ์ อยู่มาก ซึ่งแสดงให้เห็นว่าอาชีพ เป็นลักษณะทางสังคมที่แสดงถึงฐานะทางสังคมของผู้ขอพระราชทานได้ชัดเจนที่สุดด้วย

3.2.2 ความถี่ของเกณฑ์ประเภทย่อยที่ใช้ในการตั้งนามสกุล

ในที่นี้ผู้วิจัยจะเปรียบเทียบให้เห็นความถี่ในการใช้เกณฑ์ประเภทย่อย ซึ่งจะวิเคราะห์ว่าการตั้งตามชื่อ ราชทินนาม และอาชีพนั้นจะมีที่มาจากผู้ขอพระราชทาน หรือบรรพบุรุษ

3.2.2.1 ความถี่ของที่มาของนามสกุลจากชื่อผู้ขอพระราชทานหรือชื่อบรรพบุรุษ

ผู้วิจัยได้เปรียบเทียบให้เห็นความถี่ของเกณฑ์ประเภทย่อย เพื่อจะให้เห็นได้ชัดเจนยิ่งขึ้นว่าการตั้งนามสกุลพระราชทานแบบใดเป็นที่นิยมมากที่สุด ระหว่างการตั้งนามสกุลตามผู้ขอพระราชทาน บรรพบุรุษ และตระกูล ซึ่งในที่นี้จะไม่มีการเปรียบเทียบความถี่ของการตั้งตามชื่อสกุลเดิม ทั้งนี้เนื่องจากชื่อสกุลเดิมนั้นเป็นสิ่งที่ได้รับสืบทอดมาจากบรรพบุรุษอยู่แล้ว ดังจะเห็นได้จากตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3.2 ความถี่ของที่มาของนามสกุลจากชื่อผู้ขอพระราชทาน บรรพบุรุษ หรือตระกูล

เกณฑ์ชื่อ	ชื่อจริง		ราชทินนาม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
การตั้งตาม				
ผู้ขอพระราชทาน	645	21.34	84	34.15
บรรพบุรุษ	2,377	78.66	159	64.63
ตระกูล	-	-	3	1.22
รวม	3,022	100	246	100

จากตารางที่ 3.2 จะเห็นได้ว่าการตั้งนามสกุลตามชื่อทั้งชื่อจริงและราชทินนาม ล้วนนิยมตั้งตามชื่อของบรรพบุรุษ กล่าวคือ ในชื่อจริงนั้น มีความถี่ในการตั้งนามสกุลตามชื่อของบรรพบุรุษสูงถึงร้อยละ 78 ส่วนชื่อผู้ขอพระราชทานมีเพียงร้อยละ 21 เท่านั้น ขณะที่ราชทินนาม พบว่ามีความถี่ในการตั้งนามสกุลตามชื่อของบรรพบุรุษสูงถึง ร้อยละ 64 ส่วนที่ตั้งตามชื่อผู้ขอพระราชทานมีเพียง ร้อยละ 34 ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าที่มาของการตั้งนามสกุลตามชื่อ คือ “ชื่อบรรพบุรุษ”

3.2.2.2 ความถี่ของที่มาของนามสกุลจากอาชีพของผู้ขอ บรรพบุรุษ หรือตระกูล

นอกจากนี้ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ว่านามสกุลพระราชทานนั้นนิยมตั้งตามอาชีพของผู้ขอพระราชทาน บรรพบุรุษ หรือตระกูล มากกว่ากัน ดังจะเห็นได้จากตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3.3 ความถี่ของที่มาของนามสกุลจากอาชีพผู้ขอพระราชทาน บรรพบุรุษ หรือตระกูล

เกณฑ์อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
ผู้ขอพระราชทาน	241	60.25
บรรพบุรุษ	141	35.25
ตระกูล	18	4.75
รวม	400	100

จากตารางจะเห็นว่า เกณฑ์การตั้งตามอาชีพนั้นนิยมตั้งตามอาชีพของผู้ขอพระราชทานมากที่สุด รองลงมาคือ การตั้งตามอาชีพของบรรพบุรุษ ส่วนการตั้งตามอาชีพของตระกูลมีความถี่น้อยที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากการที่ทั้งบรรพบุรุษและผู้ขอพระราชทานมีอาชีพเดียวกันนั้นไม่ค่อยปรากฏมากนัก

เป็นที่น่าสังเกตว่ามีความน่าสนใจตรงที่หากเป็นการตั้งตามชื่อหรือราชทินนามจะนิยมตั้งตามบรรพบุรุษเป็นหลัก ขณะที่ถ้าเป็นการตั้งตามอาชีพจะยึดตามผู้ขอพระราชทานเป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้เนื่องจากผู้ขอพระราชทานส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพที่มีเกียรติ เช่น อาชีพรับราชการ แต่บรรพบุรุษมักเป็นเพียงสามัญชน ซึ่งไม่ได้ประกอบอาชีพใดๆ

ที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้นเป็นประเภทและความถี่ของการตั้งนามสกุลตามประวัติของผู้ขอพระราชทาน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเกณฑ์ต่างๆนั้นมีทั้งประเภทใหญ่และประเภทย่อยหลายประเภท รวมทั้งทำให้ทราบว่าเกณฑ์ใดที่นิยมนำมาตั้งเป็นนามสกุล

3.3 การตั้งนามสกุลโดยใช้กลวิธีทางภาษา

นอกจากผลการวิเคราะห์จะแสดงว่าการตั้งนามสกุลเป็นไปตามประวัติของผู้ขอพระราชทานแล้ว การตั้งนามสกุลยังเป็นไปตามเงื่อนไขของกลวิธีทางภาษาอีกด้วย โดยเฉพาะประเภทที่ตั้งตามชื่อผู้ขอพระราชทานหรือชื่อบรรพบุรุษ และประเภทที่ตั้งตามสกุล

ในการวิเคราะห์ว่านามสกุลนั้นๆ ใช้กลวิธีทางภาษาอย่างไร ผู้วิจัยได้พิจารณาจากเสียงของคำที่ประกอบขึ้นเป็นนามสกุล แล้วดูว่าสัมพันธ์กับเกณฑ์ประวัตินั้นๆอย่างไร ตัวอย่างเช่น นามสกุล “มุสิกรัต” ซึ่งมีข้อมูลเกี่ยวกับผู้ขอพระราชทานว่า “พันจ่าเด็กชาเจิม ประจำกองคลังวรภานุ กรมมหาดเล็ก ทวดชื่อหนู ปู่ชื่อรอด” ผู้วิจัยได้สืบค้นความหมายแล้วพบว่าคำว่า “มุสิก” มีความหมายว่า “หนู” แสดงให้เห็นว่าใช้กลวิธีทางความหมาย ส่วนคำว่า “รัต” มีความหมายว่า “สี

แดง” ซึ่งไม่มีความสัมพันธ์กับข้อมูลภูมิหลังผู้ขอแต่อย่างใด จึงได้พบว่าแท้จริงแล้ว คำว่า “รัต” มีที่มาจากชื่อปู่ คือ “รอด” เนื่องจากมีเสียงคล้ายกัน และพบว่าหากชื่อจริงเป็นคำว่า “รอด” เมื่อใดมักจะเปลี่ยนเป็นคำว่า “รัต” เสมอ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเป็นการตั้งนามสกุลโดยกลวิธีทางเสียง

ดังนั้นเมื่อผู้วิจัยได้วิเคราะห์นามสกุลทั้งหมดแล้ว จึงได้ข้อสรุปว่านามสกุลพระราชทานมีการตั้งโดยใช้กลวิธีทางภาษา ซึ่งสามารถจำแนกได้เป็น 2 ประเภท คือ กลวิธีทางความหมาย และ กลวิธีทางเสียง

สำหรับในการใช้กลวิธีทางภาษานั้น ผู้วิจัยพบว่าในการเลือกคำมาตั้งนามสกุลนั้น น่าจะมีกระบวนการในการตั้งซึ่งมีลำดับขั้นตอน โดยขั้นแรกนั้นผู้วิจัยคิดว่าพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ในฐานะผู้ตั้งนามสกุล จะทรง “พิจารณาภูมิหลัง” ก่อนเป็นสำคัญ จากนั้นจะ “พิจารณาความหมายของคำแสดงภูมิหลัง” กล่าวคือ หากทรงเห็นว่าความหมายของคำเหล่านั้นยอมรับได้ก็จะ “คงความหมายเดิม” ไว้ แต่หากเป็นความหมายที่ยอมรับไม่ได้จะ “เปลี่ยนความหมาย” จากนั้นกระบวนการต่อไปคือทำให้เป็น “ภาษาบาลีสันสกฤต” (มีภาษาไทยบางกรณี) ซึ่งเรื่องกลวิธีทางความหมายนี้ ผู้วิจัยจะกล่าวในหัวข้อที่ 3.3.1

เมื่อทำให้เป็นคำบาลีสันสกฤตแล้ว ขั้นตอนต่อไปคือ “พิจารณาเสียง”ว่าจะใช้เสียงพ้องกับคำแสดงภูมิหลัง หรือจะเปลี่ยนเสียง ซึ่งกลวิธีเหล่านี้ผู้วิจัยอธิบายไว้ในหัวข้อที่ 3.3.2 เรื่องกลวิธีทางเสียง

3.3.1 การตั้งนามสกุลตามกลวิธีทางความหมาย

สำหรับกลวิธีทางความหมายนั้น ผู้วิจัยคิดว่าเป็นกลวิธีในขั้นต้นในการเลือกคำมาตั้งนามสกุล ตามที่กล่าวไว้ในกระบวนการ

ในการวิเคราะห์นั้น ผู้วิจัยได้สืบค้นความหมายจากพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน (2525) และพจนานุกรมบาลีสันสกฤต 3 เล่ม ได้แก่ พจนานุกรมของแปลก สุนธิรักษ์ (2506) ของกรมวิชาการ (2511) และของประยุทธ์ หลงสมบุญ (2519) แล้วพิจารณาว่าสอดคล้องหรือมีความสัมพันธ์กับภูมิหลังของผู้ขอพระราชทานอย่างไร

ในที่นี้ผู้วิจัยพบว่าการใช้กลวิธีทางความหมายมีใช้กับเกณฑ์ภูมิหลังต่างๆ ไม่ใช่เฉพาะกับชื่อเพียงอย่างเดียว กล่าวคือ มีการใช้กลวิธีทางความหมายกับลักษณะทางสังคม เช่น อาชีพ และชาติพันธุ์ แต่จะไม่ชอกล่าวถึงแล้วเพราะได้อธิบายคำศัพท์ที่ใช้สำหรับอาชีพต่างๆ ในหัวข้อเกณฑ์ภูมิหลังฯ แล้ว ดังนั้นจะอธิบายเฉพาะกลวิธีทางความหมายที่ใช้กับชื่อเพียงอย่างเดียว เนื่องจากมีลักษณะเด่นกว่า

จากการวิเคราะห์พบว่า การตั้งนามสกุลตามกลวิธีทางความหมาย สามารถจำแนกได้เป็น 3 วิธี โดยเรียงลำดับตามกระบวนการตั้งนามสกุล ได้แก่ (1) การใช้คำพ้องความหมาย

(synonym) (2) ใช้คำที่อยู่ในกลุ่มความหมายเดียวกัน (hyponymy) และ (3) การใช้คำแย้งความหมาย (antonym)

3.3.1.1 การใช้คำพ้องความหมาย (synonym)

การใช้คำพ้องความหมาย หมายถึง การใช้คำที่มีความหมายเหมือนหรือคล้ายกันมาแทนกันมี 2 ลักษณะ คือ พ้องความหมายในลักษณะที่เป็นคำเดิม และการพ้องความหมายโดยแปลเป็นคำบาลีสันสกฤต

(1) การพ้องความหมายโดยใช้คำเดิม

นามสกุลที่พ้องความหมายโดยใช้คำเดิม หมายถึง นามสกุลที่มีทั้งรูปคำและความหมายเหมือนเดิม ซึ่งโดยมากคือชื่อจริงที่เป็นภาษาบาลีสันสกฤตอยู่แล้ว จะไม่มีการเปลี่ยนแปลงรูปคำ เช่น ชื่อ บุญ ทิพ กฤษณ์ สิงห์ ศิลา ชัย นาค เทว เนตร พล มงคล หรืออาจเป็นราชทินนาม หรือ พระนามของพระราชวงศ์ เช่น หลวงพิบูลย์บริตตคาม (นามสกุล นิลพิบูลย์) ชุน วิจารณ์ธนาคม (นามสกุล ธนาคม) พระองค์เจ้านิลรัตน์ (นิลรัตน์ ณ กรุงเทพ) เป็นต้น ซึ่งคำหรือหน่วยศัพท์เหล่านี้จะนำมาประกอบในนามสกุลได้เลย โดยไม่ต้องเปลี่ยนแปลง

(2) การพ้องความหมายโดยแปลเป็นคำบาลีสันสกฤต

การพ้องความหมายโดยแปลเป็นคำบาลีสันสกฤต หมายถึง การใช้คำที่มีความหมายเดียวกันในภาษาบาลีสันสกฤตมาตั้งนามสกุล ตัวอย่างเช่น

ชื่อจริง	นามสกุลพระราชทาน		คำบาลี/สันสกฤต
น้อย, จ้อย	กนิษฐคุปต์ กนิษฐานนท์	~	กนิษฐ
ภู, พัด	จามรโชติ	~	จามร
ยิ้ม	ศุขะสมิต สมิตะโยธิน	~	สมิต
มัน, คง, เทียง	ฐิตะรัต ภาณุเสฐียร	~	ฐิต ฐิติ เสถียร
ดี, แซ่ม, ช้อย	สุนทรจินดา สุนทรนิล	~	สุนทร
เพ็ง, เต็ม, อิม	บุรณดิลก ปุณณานนท์	~	บุรณ ปุณณ ปุณณ
ชุ่ม, ชื่น, ฉ่า	เดมิยเสน เดมิยเวส	~	เดมิย
ทับ, พลับ	สภานุชาติ สภาสิริ	~	สภา
แสง, เอี่ยม, แจ่ม	ภาณุภาส ภาสะเกตุ	~	ภาณุ ภาส
นุ่ม, นิม, อ่อน	สุกมลนันท์ สุกุมารวณิช	~	สุกมล สุกุมาร
หอม, รื่น	สุคนธ์ลักษณ์ สุคนธ์ชาติ	~	สุคนธ์
ยอด, เจริม	จามรดิลก ดิลกแพทย์	~	ดิลก

ตัวอย่างข้างต้นเป็นตัวอย่างของชื่อเดิมที่เป็นภาษาไทยที่เป็นคำมูล พยางค์เดียวเป็นส่วนใหญ่ แต่ก็มีบางนามสกุลที่มีที่มาจากภาษาต่างประเทศ ไม่ว่าจะ เป็นชื่อเดิม หรือแซ่ หากรัชกาลที่ 6 ทรงทราบความหมายก็จะทรงแปลเป็นคำบาลีสันสกฤต

ตัวอย่างเช่น		
ชื่อจริง	นามสกุลพระราชทาน	คำบาลี/สันสกฤต
หลิม <u>นก</u> เสง	ชัชวาล	ชัชว (แปลว่า "หก")
เชียน	เทวดี	เทวดี (แปลว่า เทวดา เหมือน คำว่า "เชียน")
ฮวด	สมววรรณะ	วรรณะ (แปลว่า "เจริญ" เหมือนคำว่า "ฮวด")
เจ็ก	เอกะพันธุ์	เอก (แปลว่า "หนึ่ง" เหมือน คำว่า "เจ็ก")
จิ้นแป๊ะ	เศวตจินดา	เศวต (แปลว่า "ขาว" เหมือน คำว่า "แป๊ะ")
กิม	กาญจนะหุต	กาญจน์ (แปลว่า "ทอง" เหมือนคำว่า "กิม")
โอมอง	คีรีวัต	คีรี (แปลว่า "ภูเขา" เหมือน คำว่า "โอมอง")
Falck(=Falk)	เศียนเสวี	เศียน (แปลว่า "เหยี่ยว" เหมือนนามสกุลเดิม)

3.3.1.2 การใช้คำที่อยู่ในกลุ่มความหมายเดียวกัน (hyponymy)

การใช้คำที่อยู่ในกลุ่มความหมายเดียวกัน หมายถึง การที่ความหมายของคำมีความสัมพันธ์กันแบบลูกกลุ่มกับจ่ากลุ่ม กล่าวคือ ความหมายของคำบางคำ (จ่ากลุ่ม หรือ hyperonym) ครอบคลุมความหมายของคำอีกคำหนึ่ง (ลูกกลุ่ม หรือ co-hyponyms)

ตัวอย่างเช่น

ชื่อจริง	นามสกุลพระราชทาน	คำบาลี/สันสกฤต
ต่วน ไหม	โกศยติลล	โกศย (ผ้าทอ)
เตียง พรหม	อาสนานนท์ ธนาสนะ	อาสนะ (ที่นั่ง)
กุหลาบ สน พยอม	บุษปะเกษ บุษปาคม	บุษป บุษป (ดอกไม้)
เผื่อน (ชื่อบัวพันธุ์หนึ่ง)	กมฺทวณิซ	กมฺท โกมฺท (บัวทั่วไป)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่าชื่อจริงเป็นความหมายลูกกลุ่ม ส่วนคำในบาลีสันสกฤตที่นำมาตั้งเป็นนามสกุลเป็นคำจากกลุ่ม

3.3.1.3 การใช้คำแย้งความหมาย (antonym)

การใช้คำแย้งความหมาย หมายถึง การใช้คำที่มีความหมายตรงกันข้ามมาใช้แทนกัน

จากการวิเคราะห์พบว่ามีการใช้คำแย้งความหมาย เนื่องจากชื่อจริงมีความหมายที่ไม่ดี หรือไม่เป็นสิริมงคล จึงตั้งใหม่ให้มีความหมายตรงกันข้ามกับคำเดิมซึ่งมีความหมายไปในทางที่ดี

ตัวอย่างเช่น

ชื่อจริง	นามสกุลพระราชทาน	คำบาลี/สันสกฤต
ฉาว (รู้กันทั่วไปในทางไม่ดี)	กิตติ์ทาทานนท์	กิตติ์ท (เสียงสรรเสริญยกย่อง)
เหม็น	คันธสิงห์	คันธ (กลิ่นหอม)
โต	มหากณานนท์	กณ (เล็ก น้อย)

จากตัวอย่างจะเห็นว่าชื่อจริงที่มีความหมายที่ไม่ดีจะถูกเปลี่ยนให้เป็นคำใหม่ที่มีความหมายดีกว่าเดิม แต่ในตัวอย่างสุดท้าย หากพิจารณานามสกุลพระราชทานก็จะเห็นว่าใช้วิธีการพ้องความหมายเหมือนกัน กล่าวคือ คำว่า "โต" ตรงกับคำว่า "มหา" แต่มีการใช้คำซ้อนความหมายที่เป็นคำตรงกันข้ามด้วย คือคำว่า "กณ" ที่แปลว่า "เล็ก"

จากการวิเคราะห์การตั้งนามสกุลตามกลวิธีทางความหมายที่ใช้กับชื่อนั้น ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่ามักจะใช้กับชื่อจริงของผู้ขอพระราชทานที่เป็นภาษาไทยแท้ๆ ซึ่งเป็นคำมูลหรือคำโดดพยางค์เดียว หรือคำประสม เมื่อจะนำมาตั้งเป็นนามสกุลพระราชทาน พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงทรงแปลคำไทยเหล่านี้เป็นภาษาบาลีหรือภาษาสันสกฤต แต่ยังคงต้องการให้ตรงตามความหมายของชื่อบรรพบุรุษหรือชื่อผู้ขอพระราชทานตามเดิม เพื่อเป็นเกียรติแก่วงศ์ตระกูลของผู้ขอพระราชทาน จึงทรงนำคำในภาษาบาลีหรือภาษาสันสกฤตที่มีความหมายเหมือนกันมาตั้งเป็นนามสกุล

3.3.2 การตั้งนามสกุลตามกลวิธีทางเสียง

กลวิธีทางเสียง หมายถึง กลวิธีที่ยึดเสียงของชื่อจริงหรือชื่อสกุลเดิมเป็นหลัก กล่าวคือ ในการตั้งนามสกุลพระราชทานนั้นจะพิจารณาเสียงของชื่อหรือชื่อสกุลเดิม จากนั้นจะใช้กลวิธีทางเสียงต่างๆ ซึ่งวิธีการทางเสียงต่างๆ น่าจะเป็นไปตามกระบวนการดังนี้ คือ การพ้องเสียง การเปลี่ยนเสียง และการเพิ่มเสียง เป็นต้น

สัญลักษณ์ที่ใช้เขียนภูมิดังนี้

C	ใช้แทนเสียงพยัญชนะต้นและพยัญชนะควบ
V	ใช้แทนเสียงสระสั้น สระยาว และสระประสม
T	ใช้แทนเสียงวรรณยุกต์
#	ใช้แสดงขอบเขตพยางค์หรือคำ

3.3.2.1 การพ้องเสียง

การพ้องเสียง หมายถึง การใช้เสียงเหมือนกัน แต่รูปเขียนต่างกัน ตัวอย่างเช่น

ชื่อ/สกุลเดิม	~	นามสกุลพระราชทาน
ลับ /láp/	~	ลัพธ /láp/ ใน ลัพธลักซ์
เริก /rǎ:k/	~	ฤกษ์ /rǎ:k/ ใน สามนฤกษ์
บุต /bùt/	~	บุษบี /bùt/ ใน รักตะบุษบี
สุด /sùt/	~	สุด /sùt/ ใน สุดเดมิย์
พรหม /pʰrom/	~	พรหม /pʰrom/ ใน ดาวรพรหม
สี /sǐ:/	~	ศรี /sǐ:/ ใน ศรียมก
นาต /nâ:t/	~	นาถ /nâ:t/ ใน นาถะนันท์
เกต /kè:t/	~	เกต /kè:t/ ใน ภาสะเกต, จาติเกต
โมहन /mo:n/	~	โมน /mo:n/ ใน โมนะกุล

นอกจากนี้ยังมีการใช้คำพ้องเสียงในอีกลักษณะหนึ่งที่ผู้วิจัยพบจากการวิเคราะห์ นั่นคือ ใช้หลักการพ้องเสียงเช่นเดียวกัน แต่ยังมีการเพิ่มพยางค์เพื่อเกิดศัพท์ใหม่

ตัวอย่างเช่น

ชื่อจริง	~	นามสกุลพระราชทาน
ลิ /lǐ:/	~	วัลลิ /wanlǐ:/ ใน วิภาตวัลลิ
เถียน /tʰiǎn/	~	เสถียร /sǎ:tʰiǎn/ ใน นาคะเสถียร
มา /ma:/	~	มานพ /mainóp/ ในชาติมานพ
มี /mi:/	~	มีนะ /minǎ:/ ใน มีนะกนิษฐ
วี /wi:/	~	วีรย /wirǐ?ya:/ ใน วีรยมานิต

3.3.2.2 การเปลี่ยนเสียง

การเปลี่ยนเสียง หมายถึง การทำให้เสียงหนึ่งในชื่อหรือสกุลเดิมเปลี่ยนเป็นอีกเสียงหนึ่งในนามสกุลพระราชทานที่ดั่งใหม่ แต่เสียงที่ถูกเปลี่ยนนี้จะมีคุณสมบัติทางเสียง

คล้ายเสียงเดิม ซึ่งการเปลี่ยนเสียงนี้มี 3 ลักษณะ ได้แก่ การเปลี่ยนเสียงพยัญชนะ การเปลี่ยนเสียงสระ และการเปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์

สำหรับข้อสรุปลักษณะในเรื่องการเปลี่ยนเสียงนี้ เป็นข้อสังเกตที่ผู้วิจัยพบจากการวิเคราะห์นามสกุล ซึ่งเป็นลักษณะที่มักปรากฏบ่อยครั้ง แต่รัชกาลที่ 6 อาจไม่ได้ทรงคำนึงถึงว่าจะต้องเปลี่ยนจากเสียงหนึ่งเป็นอีกเสียงหนึ่งอย่างตายตัว

(1) การเปลี่ยนเสียงพยัญชนะ

การเปลี่ยนเสียงพยัญชนะ หมายถึง การที่เสียงพยัญชนะจากชื่อหรือชื่อสกุลเดิมเปลี่ยนไปเป็นพยัญชนะอีกเสียงที่มีฐานกรณ์ (point of articulation) หรือลักษณะของเสียง (manner of articulation) หรือคุณสมบัติของเสียง (state of the glottis) เหมือนหรือคล้ายกัน

ในที่นี้ผู้วิจัยพบว่าการเปลี่ยนเสียงทั้งในพยัญชนะต้นและพยัญชนะท้าย

ก. การเปลี่ยนเสียงพยัญชนะต้น

จากการวิเคราะห์พบว่าการเปลี่ยนเสียงพยัญชนะต้นจากเสียงในชื่อจริงไปเป็นอีกเสียงในนามสกุลพระราชทาน สำหรับการเปลี่ยนเสียงพยัญชนะเท่าที่พบ มีทั้งหมด 5 ลักษณะ ได้แก่ (1) การเปลี่ยนคุณสมบัติ (2) การเปลี่ยนลักษณะวิธีออกเสียง (3) การเปลี่ยนฐานกรณ์ (4) การเปลี่ยนลักษณะของเสียงและคุณสมบัติของเสียง และ (5) การเปลี่ยนจากพยัญชนะควบเป็นพยัญชนะเดี่ยว เป็นต้น กระบวนการเปลี่ยนเสียงมีรูปแบบ ดังนี้

#C₁# → #C₂#

1. การเปลี่ยนคุณสมบัติของเสียง (State of the Glottis)

การเปลี่ยนคุณสมบัติของเสียง หมายถึง การเปลี่ยนจากเสียงโหระ (voiced sound) เป็นเสียงอโหระ (voiceless sound) หรือเปลี่ยนจากเสียงอโหระเป็นเสียงโหระ

จากการวิเคราะห์พบว่าเสียงพยัญชนะที่มีการเปลี่ยนคุณสมบัติของเสียงบ่อยครั้ง ได้แก่ /d/ ~ /t/, /p/ ~ /b/

- เสียง /d/ ~ /t/

เสียง /d/ ~ /t/ เป็นการเปลี่ยนเสียงจากเสียงหนึ่งไปเป็นอีกเสียงหนึ่งซึ่งมีคุณสมบัติทางเสียงคล้ายกัน กล่าวคือ เป็นพยัญชนะฐานกรณ์ปุ่มเหงือก (alveolar) และมีลักษณะของเสียงเป็นพยัญชนะกัก (stop) แต่มีการเปลี่ยนคุณสมบัติของเสียง จากเดิมซึ่งเป็นเสียงโหระไปเป็นเสียงอโหระ

ตัวอย่างเช่น

ชื่อจริง		นามสกุลพระราชทาน
โดด /dò:t/	~	โตส /tò:/ ใน โตสานนท์
ดิศ /dì:t/	~	ติด /tì:t/ ใน ติดติปานะ
ด้วง /dúang/	~	ตุง /tuŋ/ ใน ตุงคะเสน, ตุงคะผลิน

สาเหตุที่เปลี่ยนจากเสียง /d/ เป็น /t/ เนื่องจากในภาษาบาลีสันสกฤตไม่มีเสียง /d/ มีแต่เสียง /t/ ซึ่งตรงกับเสียง “ต” ในภาษาไทย

สำหรับตัวอย่างสุดท้ายมีการเปลี่ยนเสียงสระด้วย จากสระประสม /əu/ ไปเป็นสระเดี่ยว /u/

- เสียง /p/ ~ /b/

เสียง /p/ ~ /b/ มีลักษณะของเสียงและฐานกรณ์เหมือนกัน กล่าวคือ เป็นเสียงกักและเป็นฐานกรณ์ริมฝีปาก แต่มีการเปลี่ยนแปลงด้านคุณสมบัติของเสียง กล่าวคือ เปลี่ยนจาก /p/ ซึ่งเป็นเสียงอโฆษะ มาเป็น /b/ ซึ่งเป็นเสียงโฆษะ

ตัวอย่างเช่น

ชื่อจริง		นามสกุลพระราชทาน
บัน, บั้น /pàn, pàn/	~	บรรณ /ban/ ใน บรรณลักษณ์

ตัวอย่างข้างต้นมีการเปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์ด้วย คือ เปลี่ยนจากเสียงวรรณยุกต์เอกและวรรณยุกต์โทมาเป็นเสียงวรรณยุกต์สามัญ ซึ่งจะอธิบายในหัวข้อ (3) เรื่อง การเปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์

2. การเปลี่ยนลักษณะวิธีออกเสียง (Manner of Articulation)

ลักษณะวิธีออกเสียง ได้แก่ เสียงกักหรือเสียงระเบิด เสียงเสียดแทรก เสียงนาสิก เสียงร่ว เสียงข้างลิ้น เป็นต้น สาเหตุที่ทำให้ลักษณะของเสียงแตกต่างกัน เนื่องมาจากการทำงานร่วมกันของฐานกรณ์เพื่อทำให้เกิดเสียงต่างๆ

จากการวิเคราะห์พบว่าเสียงที่มีการเปลี่ยนลักษณะวิธีออกเสียงที่ปรากฏบ่อย เช่น เสียง /l/ ~ /r/ และเสียง /f/ ~ /p^h/

- เสียง /l/ ~ /r/

เสียง /l/ ~ /r/ เป็นการเปลี่ยนจากเสียงหนึ่งไปเป็นอีกเสียงหนึ่งซึ่งมีคุณสมบัติทางเสียงคล้ายกัน กล่าวคือ เป็นพยัญชนะฐานกรณ์เพดานแข็ง (palatal) และมีคุณสมบัติของเสียงเป็นเสียงโฆษะทั้งคู่ แต่ต่างกันตรงลักษณะของเสียง คือ มีการเปลี่ยนจากเสียงข้างลิ้น (lateral) /l/ ไปเป็นเสียงร่ว (flap) /r/

ตัวอย่างเช่น

ชื่อจริง		นามสกุลพระราชทาน
สาลี /li:/	~	สารี /ri:/ ใน สิริสารี
หลุย /lũy/	~	รุ /rũ:/ ใน รุหานนท์

ในตัวอย่างหลังนั้นนอกจากจะมีการเปลี่ยนเสียงพยัญชนะต้นแล้วยังมีการเปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์อีกด้วย

- เสียง /f/ ~ /p^h/

เสียงทั้งสองเสียงนี้เป็นเสียงที่มีความคล้ายคลึงกันในด้านฐานกรณ์และลักษณะของเสียง คือ เป็นพยัญชนะฐานกรณ์ริมฝีปาก (bilabial) อโฆษะ แต่แตกต่างกันในด้านลักษณะของเสียง กล่าวคือ เป็นการเปลี่ยนจากเสียง /f/ ซึ่งเป็นเสียงเสียดแทรก (fricative) มาเป็นเสียง /p^h/ ซึ่งเป็นเสียงกัก เนื่องมาจากในภาษาบาลีและภาษาสันสกฤตไม่มีเสียง /f/

ตัวอย่างเช่น

ชื่อจริง		นามสกุลพระราชทาน
พัก /fak/	~	พัก /p ^h ak/ ใน พักตระเกษตริน

3. การเปลี่ยนฐานกรณ์ (Place of Articulation)

พยัญชนะต้นเป็นเสียงในภาษาอังกฤษ คือ /ʃ/ ซึ่งเป็นเสียงเสียดแทรก ฐานกรณ์หลังปุ่มเหงือก (post alveolar) แล้วเปลี่ยนมาเป็นเสียงภาษาไทย คือ /s/ ซึ่งเป็นเสียงเสียดแทรกเหมือนกัน แต่เป็นฐานกรณ์ปุ่มเหงือก

ตัวอย่างเช่น

สกุลเดิม		นามสกุลพระราชทาน
ชมิท /ʃəmit/	~	สมิต /sàʔmít/ ใน สมิตสุด

สำหรับตัวอย่างที่ยกมานี้ เป็นนามสกุลเดิมของผู้ขอพระราชทาน ซึ่งเป็นชาวต่างชาติ จึงเป็นการอ่านแบบภาษาอังกฤษ เมื่อนำมาตั้งเป็นนามสกุลพระราชทานจึงมีการเปลี่ยนแปลงเสียงให้สอดคล้องกับภาษาไทย ซึ่งนอกจากจะมีการเปลี่ยนเสียงพยัญชนะต้นแล้วยังเปลี่ยนเสียงสระอีกด้วย และมีการเพิ่มเสียงวรรณยุกต์ตามการออกเสียงในภาษาไทยด้วย

4. การเปลี่ยนลักษณะของเสียงและคุณสมบัติของเสียง

จากการวิเคราะห์พบว่าเสียงที่มีการเปลี่ยนคุณสมบัติของเสียงและลักษณะของเสียง ได้แก่ เสียง /p^h/ และ /w/ ซึ่งเป็นพยัญชนะที่มีฐานกรณ์เหมือนกัน กล่าวคือเป็นฐานกรณ์ริมฝีปาก แต่มีการเปลี่ยนแปลงลักษณะและคุณสมบัติของเสียง กล่าวคือ เปลี่ยนจาก /p^h/ ซึ่งเป็นเสียงกัก อโฆษะ มาเป็น /w/ ซึ่งเป็นเสียงอัมสระ (semi-vowel) โฆษะ

ตัวอย่างเช่น

ชื่อจริง		นามสกุลพระราชทาน
พัต /p ^h át/	~	วัฒน์ /wát/

5. การเปลี่ยนจากพยัญชนะควบเป็นพยัญชนะเดี่ยว
การเปลี่ยนเสียงจากเสียง /p^hr/ มาเป็นเสียง /p^h/ เป็นการเปลี่ยนเสียงจากที่มีเสียงควบ /r/ ไปเป็นเสียงไม่ควบ

ตัวอย่างเช่น

ชื่อจริง		นามสกุลพระราชทาน
พรั /p ^h rá:/	~	พา /p ^h a:/ ใน ถาวรพาตี

ตัวอย่างข้างต้นมีการเปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์อีกด้วย คือ เปลี่ยนจากเสียงวรรณยุกต์ตรีมาเป็นเสียงวรรณยุกต์สามัญ

ข. การเปลี่ยนเสียงพยัญชนะท้าย

จากการวิเคราะห์พบการเปลี่ยนเสียงพยัญชนะท้ายอยู่บ้างมีจำนวนน้อย คือเป็นการเปลี่ยนพยัญชนะท้ายจากเสียงหนึ่งเป็นอีกเสียงหนึ่ง มีรูปแบบดังนี้

#_C₁# → #_C₂#

ชื่อจริง		นามสกุลพระราชทาน
อู่ย /ʔù:y/	~	อูช /ʔù:t/ ใน อูชชิน
เซง /c ^h ɛŋ/	~	เซน /c ^h ɛ:n/ ใน เซนยะวณิช

ตัวอย่างแรกเป็นการเปลี่ยนพยัญชนะท้ายซึ่งก็คือการเปลี่ยนมาตราตัวสะกดจากแม่เกยเป็นแม่กด(จากพยัญชนะท้ายเสียงอัมสระหรือเสียงเปิด (approximant) /y/ เป็นพยัญชนะท้ายเสียง ก้อง อโฆชะ ปุ่มเหงือก /t/) ขณะที่ตัวอย่างที่สองเปลี่ยนจากแม่กงเป็นแม่กน (จากพยัญชนะท้ายเสียงนาสิกเพดานอ่อน /ŋ/ เป็นพยัญชนะท้ายนาสิกปุ่มเหงือก)

(2) การเปลี่ยนเสียงสระ

การเปลี่ยนเสียงสระ หมายถึง การเปลี่ยนเสียงสระจากสระสั้นเป็นสระยาว หรือสระเดี่ยวเป็นสระประสม หรือสระที่มีตำแหน่งของลิ้นตำแหน่งเดียวกันแต่เปลี่ยนระดับของลิ้น

ผู้วิจัยพบว่าการเปลี่ยนเสียงสระมี 4 ลักษณะ ได้แก่ เปลี่ยนระดับลิ้น เปลี่ยนความยาวของสระ เปลี่ยนจากสระเดี่ยวไปเป็นสระประสม และเปลี่ยนตำแหน่งและระดับของลิ้น

ก. การเปลี่ยนระดับลิ้น

การเปลี่ยนระดับลิ้น หมายถึง การเลื่อนระดับของลิ้นไปเป็นระดับสูง (high) กลางสูง (high mid) กลางต่ำ (low mid) หรือต่ำ (low) มีรูปแบบดังนี้

#_V₁_# → #_V₂_#

1. เสียง /ɔ/ ~ /i/

สระทั้งสองเสียงอยู่ในตำแหน่งลิ้นส่วนหน้า ไม่ห่อริมฝีปากทั้งคู่ แต่เป็นการเปลี่ยนระดับลิ้นจากระดับกลางสูงไปเป็นระดับสูง

ตัวอย่างเช่น

ชื่อจริง		นามสกุลพระราชทาน
เส็ง /sɛŋ/	~	สิงค์ /sɪŋ/ ใน สิงคะตึระ, อังคุสิงห์
เซง /seŋ/	~	สิงห์ /sɪŋ/ ใน ตังคณะสิงห์
เพ็ง /pʰɛŋ/	~	ภิงค /pʰiŋ/ ใน ภิงคานนท์

สำหรับในตัวอย่างที่ 2 คือ เซง /seŋ/ เป็น สิงห์ /sɪŋ/ มีการเปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์จากเสียงสามัญไปเป็นเสียงจัตวา

2. เสียง /o/ ~ /u/

สระทั้งสองเสียงอยู่ในตำแหน่งลิ้นส่วนหน้า ห่อริมฝีปาก และเป็นสระเสียงสั้นเหมือนกัน แต่เปลี่ยนจากระดับลิ้นกลางสูงไปเป็นระดับสูง

ชื่อจริง		นามสกุลพระราชทาน
โยะ /yoʔ/	~	ยู /yuʔ/ ใน รัตนยูวัน

3. เสียง /u/ ~ /o/

สระทั้งสองเสียงอยู่ในตำแหน่งลิ้นส่วนหน้า ห่อริมฝีปาก แต่เปลี่ยนจากระดับลิ้นสูงไปเป็นระดับกลางสูง และเปลี่ยนความยาวของสระจากสระเสียงสั้นไปเป็นสระเสียงยาว

ชื่อจริง		นามสกุลพระราชทาน
ชุด /cʰut/	~	โชติ /cʰoːt/ ใน ฐปะโชติ

4. เสียง /o/ ~ /o/

เป็นการเปลี่ยนแปลงโดยการยกระดับลิ้นให้สูงขึ้น จาก /o/ ซึ่งเป็นสระที่มีระดับลิ้นกลางต่ำไปเป็น /o/ ซึ่งเป็นสระกลางสูง

ชื่อจริง		นามสกุลพระราชทาน
ฮอง /hɔŋ/	~	หงส์ /hɔŋ/ ใน ตันทหงส์

ตัวอย่างข้างต้นมีการเปลี่ยนแปลงในด้านเสียงวรรณยุกต์อีกด้วย กล่าวคือ เปลี่ยนจากเสียงวรรณยุกต์สามัญเป็นเสียงวรรณยุกต์จัตวา ทั้งนี้เป็นการตามเสียงวรรณยุกต์ของพยัญชนะตัวนั้น คือ ห ซึ่งเป็นอักษรสูงในภาษาไทย

ข. การเปลี่ยนความยาวของสระ

การเปลี่ยนความยาวของสระ ได้แก่ การเปลี่ยนจากสระเสียงยาวเป็นสระเสียงสั้น และการเปลี่ยนจากสระเสียงสั้นเป็นสระเสียงยาว

1. การเปลี่ยนจากสระเสียงยาวเป็นสระเสียงสั้น

ชื่อจริง		นามสกุลพระราชทาน
จิ้น /ci:m/	~	จินดา /ci:m/ ใน ตีระจินดา
สุน /sū:n/	~	ศุน /sū:n/ ใน ศุนาคม
จี้ /ci:ʔ/	~	จิ /ci:ʔ/ ใน จิตินัญ

ในตัวอย่างสุดท้ายมีการเปลี่ยนแปลงเสียงวรรณยุกต์ด้วย คือ จากเสียงวรรณยุกต์โทในคำว่า จี้ เปลี่ยนไปเป็นเสียงวรรณยุกต์เอกในคำว่า จิ

2. การเปลี่ยนจากสระเสียงสั้นเป็นสระเสียงยาว

ชื่อจริง		นามสกุลพระราชทาน
เ้ม /k ^h ĕm/	~	เขม /k ^h ĕ:m/ ใน เขมะคงคานนท์
บุญ /bun/	~	บุรณ /bu:n/ ใน กงสลมบุรณ
ปุ่น /pūn/	~	ปุรณ /pu:n/ ใน ศิลปะปุรณ
จู้ /cu:ʔ/	~	จู /cu:/ ใน กาญจนจูทะ
โต๊ะ /to:ʔ/	~	โต /to:/ ใน โตชะกาญจนะ

จากตัวอย่างดังกล่าวจะเห็นได้ว่าการเปลี่ยนความยาวสระทั้ง จากสระเสียงยาวเป็นสระเสียงสั้นและสระเสียงสั้นเป็นสระเสียงยาว และใน 3 ตัวอย่างสุดท้ายมีการเปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์ด้วย กล่าวคือ เปลี่ยนจากเสียงวรรณยุกต์เอกและตรีเป็นเสียงวรรณยุกต์สามัญ

ค. การเปลี่ยนจากสระประสมไปเป็นสระเดี่ยว

ชื่อจริง		นามสกุลพระราชทาน
เชียร /c ^h ien/	~	ชัย /c ^h ay/ ใน วิชัยวัฒน์
เปรียญ /riem/	~	ปริญญา /ri:n/ ใน บริญญาตร
เทียน /t ^h ien/	~	ทิน /t ^h in/ ใน ทินนระรัตน
เกีย /kia/	~	เกษ /kɛy/ ใน เกยานนท์
หั่ว /huə/	~	หู /hu:ʔ/ ใน หูตินันท์

ชื่อจริง		นามสกุลพระราชทาน
บวบ /bùəp/	~	บุพ /bùp/ ใน บุพพะภสิกร
ฮวด /húəw/	~	หุด /hùt/ ใน นมะหุด, หุดะนันท์

ในตัวอย่างสุดท้ายมีการเปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์จากเสียงโท ใน คำว่า ฮวด ไปเป็นเสียงเอกในคำว่า หุด

ง. การเปลี่ยนตำแหน่งและระดับของลิ้น

ตำแหน่งของลิ้น ได้แก่ ลิ้นส่วนหน้า (front) ลิ้นส่วนกลาง (central) และลิ้นส่วนหลัง (back)

1. เสียง /ɛ:/ ~ /a/

เป็นการเปลี่ยนตำแหน่งของลิ้นและระดับของลิ้นจากลิ้นส่วนหน้า กลางต่ำ ไปเป็นเสียงในตำแหน่งลิ้นส่วนกลาง ต่ำ

ตัวอย่างเช่น

ชื่อจริง		นามสกุลพระราชทาน
แอ /ʔɛ:/	~	ไอ /ʔay/ ใน ไอศะนาวิน

นอกจากนี้จะเห็นได้ว่าการเปลี่ยนความยาวของสระจากสระเสียงยาว /ɛ:/ ไปเป็นสระเสียงสั้น /a/

2. เสียง /o/ ~ /a/

เป็นการเปลี่ยนตำแหน่งของลิ้นและระดับของลิ้นจากตำแหน่งลิ้นส่วนหลัง กลางสูงไปเป็นเสียงในตำแหน่งลิ้นส่วนกลาง ต่ำ

ตัวอย่างเช่น

ชื่อจริง		นามสกุลพระราชทาน
จก /còk/	~	จัก /càk/ ใน จักคะนันท์
สง /sǒŋ/	~	คังข /sǎŋ/ ใน คังขะศิลาปิน

3. เสียง /ə:/ ~ /a/

สระทั้งสองเสียงอยู่ในตำแหน่งลิ้นส่วนกลาง ริมฝีปากไม่ห่อ และยังเป็นสระเสียงยาวเหมือนกัน แต่มีการเปลี่ยนเสียงระดับลิ้นจากกลางสูงไปเป็นต่ำ

ตัวอย่างเช่น

ชื่อจริง		นามสกุลพระราชทาน
เขย /c ^h ə:y/	~	ไย /c ^h ay/ ใน ไยลักษณะ

4. เสียง /o:/ ~ /a/

เป็นการเปลี่ยนตำแหน่งและระดับของลิ้นจากลิ้นส่วนหลังต่ำ ไป
เป็นลิ้นส่วนกลาง ต่ำ

ชื่อจริง		นามสกุลพระราชทาน
รอด /rɔːt/	~	รัต /rát/ ใน ตูละรัต, บุญยะรัตพันธ์
จง /coːŋ/	~	จิง /caŋ/ ใน จังคสุต

ในตัวอย่างแรกมีการเปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์ด้วย กล่าวคือ
เปลี่ยนจากเสียงวรรณยุกต์โทในคำว่า รอด ไปเป็นเสียงวรรณยุกต์ตรีในคำว่า รัต

(3) การเปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์

การเปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์ หมายถึง การเปลี่ยนระดับเสียง
วรรณยุกต์จากเสียงวรรณยุกต์ในชื่อหรือสกุลเดิมไปเป็นอีกเสียงหนึ่งในนามสกุลพระราชทาน มีรูปแบบดังนี้

$$\# _ T^1 \# \longrightarrow \# _ T^2 \#$$

ตัวอย่างเช่น

ชื่อ/สกุลเดิม		นามสกุลพระราชทาน
ไป /pɔː/	~	โป /poː/ ใน โปษยบุตร
พุ่ม /pʰúm/	~	ภูม /pʰum/ ใน ภูมมะกาญจนะ
พั่ง /phaŋ/	~	ภัง /pʰaŋ/ ใน ภังคานนท์
หล้า /lǎm/	~	ลัม /lam/ ใน ลัมภเวส
ลี้ /lí/	~	ลี /liː/ ใน ลีนะหุต, ลียะวณิช
เหล่า /lǎw/	~	เลา /law/ ใน เลาหบุตร
ก้ง /kɔŋ/	~	กง /koŋ/ ใน กงกะนันท์
โล๊ะ /loː/	~	โล /loː/ ใน โลหะกฤษณะ
ลี้ /lí/	~	ลี /liː/ ใน ลีนะหุต
หรั่ง /ràŋ/	~	รัง /raŋ/ ใน ทัพพะรังสี, รัตนะรังคะ
หรัณ /rùn/	~	รุณ /run/ ใน เนตตารุณ, บุญยารุณ
สุน /sùn/	~	สุน /sũn/ ใน ขมะสุนทร, สุนทรฉาย
เขียน /sioŋ/	~	เคียน /sĩoŋ/ ใน จุลกะเคียน

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่ามักมีการเปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์มาเป็น
เสียงสามัญเมื่อเป็นนามสกุลพระราชทาน ทั้งนี้ผู้วิจัยคิดว่าเนื่องจากภาษาที่ใช้ในการตั้งนามสกุล
พระราชทานเป็นภาษาบาลีและภาษาสันสกฤต ซึ่งเป็นภาษาที่ไม่มีเสียงวรรณยุกต์ เมื่อเขียนคำยืม

ภาษาบาลีสันสกฤตด้วยอักษรไทยตามหลักอักษรวิธีไทย จึงไม่มีการใช้รูปวรรณยุกต์ เอก โท ตรี และจัตวา การออกเสียงจึงเป็นไปตามกฎการสะกดคำไทย

3.3.2.3 การเพิ่มเสียง

การเพิ่มเสียง หมายถึง การเสริมเสียงเข้าไปทำให้เกิดจำนวนพยางค์มากขึ้น โดยการเสริมนี้อาจจะเสริมที่ส่วนท้าย หรือส่วนกลางของคำที่เป็นชื่อหรือสกุลเดิม

จากการวิเคราะห์พบว่ามี การเพิ่มเสียงพยัญชนะท้าย และสระ โดยการเพิ่มเสียงสระมี 2 แบบ คือ เพิ่มส่วนกลางกับส่วนท้าย

(1) การเพิ่มเสียงพยัญชนะท้าย

#_V# → #_VC#

ตัวอย่างเช่น

ชื่อจริง		นามสกุลพระราชทาน
ทิ /tʰi/	~	ทิศ /tʰiː/ ใน ทิศายุกตะ
สา /sǎː/	~	สาร /sǎːŋ/ ใน รัตนสาร
กา /ka/	~	การ /kaŋ/ ใน วงษาลังการ

(2) การเพิ่มเสียงสระ

ผู้วิจัยพบว่าการเพิ่มเสียงสระส่งผลให้มีการเพิ่มพยางค์ด้วย ดังนั้น การเพิ่มเสียงสระในที่นี้อาจเรียกอีกอย่างว่าการเพิ่มพยางค์ ซึ่งมี 2 ลักษณะ คือ การเพิ่มเสียงสระที่ส่วนกลางคำและการเพิ่มเสียงสระที่ส่วนท้ายคำ ดังนี้

ก. การเพิ่มเสียงสระที่ส่วนกลางคำ

#C₁C₂# → #C₁V₁²C₂#

ชื่อจริง		นามสกุลพระราชทาน
กลัด /klát/	~	กะลัด /kàːlát/ ใน กฤษณะกะลัด, กะลัดวิภาต
กลัน /klàn/	~	กลัน /kàːlan/ ใน กลันทกพันธ์

ตัวอย่างข้างต้นนอกจากจะมีการเพิ่มเสียงสระแล้ว ยังมีการเปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์อีกด้วย ซึ่งผู้วิจัยคิดว่าการเพิ่มเสียงสระที่กลางคำและการเปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์นั้นเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นต่อเนื่องกัน กล่าวคือ มีการเลือกคำที่มีเสียงคล้ายกันเสียก่อน เมื่อได้แล้วก็เขียนตามรูปภาษาไทย ดังนั้นในการอ่านจึงเป็นไปตามอักษรวิธีของภาษาไทย คือ ออกเสียง "อะ" ที่กลางคำ ส่วนวรรณยุกต์ก็ออกเสียงตามรูปคำนั้นๆ

ข. การเพิ่มพยางค์ที่ส่วนท้ายคำ

#C₁V₁C₂# → #C₁V₁. C₂V₂#

² สัญลักษณ์ ใช้แบ่งขอบเขตพยางค์

ตัวอย่างเช่น

ชื่อจริง	นามสกุลพระราชทาน
ลิป /líp/	~ ลิปิ /lí?pí?/ ใน รัตนลิปิ
จับ /cáp/	~ จปะ /cá?pá?/ ใน จปะนันท์
คีน /k ^h ín/	~ คินิ /k ^h ?íní?/ ใน คินิมาน
กิด /kit/	~ กิติ /kí?tí?/ ใน กิติสาร
กรัต /krát/	~ กระตุ /krà?tù?/ ใน กระตุฤษ

จากตัวอย่างข้างต้น จะเห็นได้ว่าเมื่อเป็นนามสกุลพระราชทานแล้ว จะมีการเพิ่มพยางค์ที่ส่วนท้าย (ส่วนที่ขีดเส้นใต้) ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าเป็นการตั้งโดยโยงเข้ากับคำภาษาบาลีสันสกฤต โดยให้ใกล้เคียงกับเสียงของชื่อหรือสกุลเดิม ซึ่งคำภาษาบาลีและสันสกฤตเหล่านี้เป็นคำที่มีความหมายใหม่

จากที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้น จะเห็นได้ว่าการตั้งนามสกุลมีการใช้กลวิธีทางเสียง อันได้แก่ การพ้องเสียง การเปลี่ยนเสียง ซึ่งมีทั้งการเปลี่ยนเสียงพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ รวมทั้งการเพิ่มเสียง คือเป็นการเปลี่ยนจากเสียงหรือพยางค์ในชื่อหรือนามสกุลเดิมเป็นนามสกุลพระราชทาน ซึ่งสาเหตุที่มีการเปลี่ยนแปลงทางเสียงนั้น เนื่องจากเมื่อนำมาตั้งเป็นนามสกุลพระราชทานจะใช้ภาษาบาลีและภาษาสันสกฤต ชื่อหรือนามสกุลเดิมซึ่งเป็นภาษาไทยหรือมาจากภาษาอื่น เช่น ภาษาจีน หรือภาษาตะวันตกอื่นๆ จะถูกดัดแปลงให้เป็นภาษาบาลีและภาษาสันสกฤตที่มีเสียงที่คล้ายคลึงกับเสียงเดิมมากที่สุด จึงเริ่มจากการพ้องเสียงก่อน แต่หากหาคำพ้องเสียงไม่ได้ จึงจะมีการเปลี่ยนเสียง

อนึ่งการที่ผู้วิจัยวิเคราะห์เรื่องกลวิธีทางเสียงก็เพื่อแสดงกระบวนการตั้งนามสกุลให้เห็นได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น เนื่องจากเห็นว่ามีความคล้ายคลึงระหว่างเสียงในนามสกุลกับภูมิหลังอย่างเป็นระบบ แต่ทั้งนี้ผู้วิจัยไม่ได้ต้องการสรุปว่ารัชกาลที่ 6 ใช้กระบวนการนี้จริงในการตั้งของพระองค์

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยได้สังเกตว่าชื่อที่มักใช้กลวิธีทางภาษา ซึ่งหมายถึง มีการเปลี่ยนแปลงโดยใช้กลวิธีทางความหมายและกลวิธีทางเสียง ได้แก่ (1) ชื่อจริงภาษาไทยที่สะกดตรงตามมาตรา เช่น เกียน เกด จัน เนียม รอด พิม บั้น ปาด ทับ ไพ จอน สุด อ่ำ อิน เป็นต้น (2) ชื่อจริงหรือนามสกุลเดิมที่เป็นภาษาต่างประเทศ เช่น เป็ จีน ยุ่น ชุ่น ไล้ หล่า ลี เล่า เหลา ชัง เส็ง เวอร์ยีน ซีโมเอนส์ ซมิท โมห์น (Mohn) เป็นต้น

3.4 สรุป

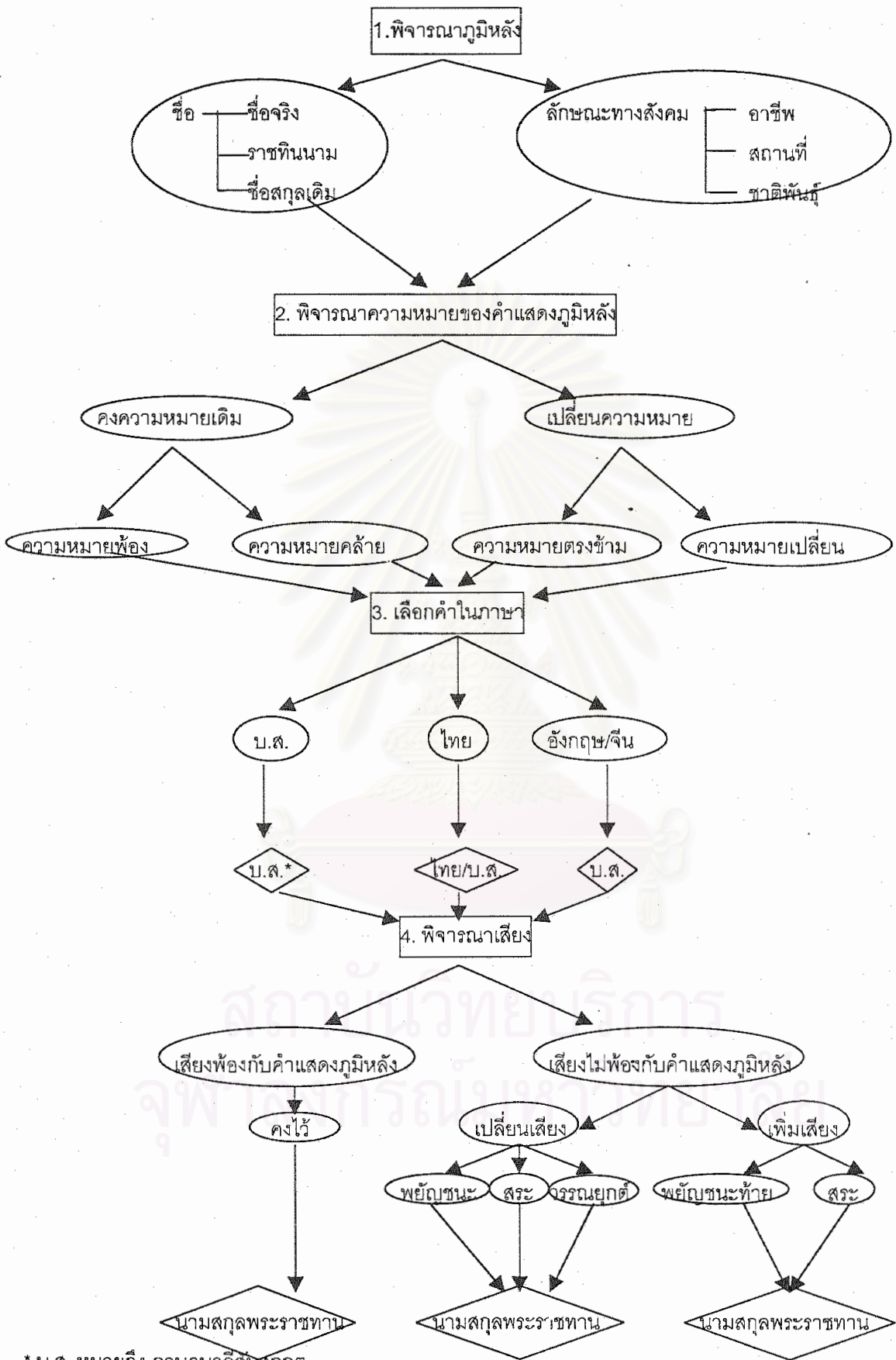
จากผลการวิเคราะห์ที่เกณฑ์ในการตั้งนามสกุล พบว่าเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือ สามารถจำแนกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ การตั้งนามสกุลตามภูมิหลังของผู้ขอพระราชทาน และการตั้งนามสกุลโดยกลวิธีทางภาษา

การตั้งนามสกุลตามภูมิหลังของผู้ขอพระราชทาน ได้แก่ การตั้งตามชื่อ และการตั้งตามลักษณะทางสังคม การตั้งตามชื่อพบว่าสามารถจำแนกได้เป็นการตั้งตามชื่อจริง ตามราชทินนามตามชื่อสกุลเดิม ส่วนการตั้งตามลักษณะทางสังคม ได้แก่ การตั้งตามอาชีพ ตามสถานที่ และตามชาติพันธุ์ ซึ่งในการตั้งอาจใช้หลายกลวิธีผสมกัน ส่วนความถี่ในการตั้งตามภูมิหลังผู้ขอพระราชทาน พบว่าในประเภทใหญ่ คือการตั้งตามชื่อ เป็นประเภทที่ใช้มากที่สุด ส่วนในประเภทย่อย ซึ่งเปรียบเทียบว่าจะนิยมตั้งตามชื่อหรือลักษณะทางสังคมของผู้ขอพระราชทานหรือของบรรพบุรุษมากกว่ากัน พบว่าน่าสนใจเนื่องจากประเภทชื่อ พบว่าการตั้งนามสกุลทั้งตามชื่อจริงและราชทินนามของบรรพบุรุษมีความถี่สูงกว่าการตั้งตามชื่อผู้ขอพระราชทาน ในขณะที่ประเภทลักษณะทางสังคมซึ่งวิเคราะห์จากการตั้งตามอาชีพ พบว่านิยมตั้งตามอาชีพของผู้ขอพระราชทานมากกว่าอาชีพของบรรพบุรุษ

นอกจากการตั้งนามสกุลตามเกณฑ์ภูมิหลังแล้ว ยังพบว่าการตั้งนามสกุลเป็นไปตามกลวิธีทางภาษาอีกด้วยซึ่งโดยมากแล้วจะใช้ภาษาบาลีสันสกฤตในการตั้งนามสกุล ซึ่งการใช้กลวิธีทางภาษามีกระบวนการในการเลือกคำมาตั้งนามสกุล เริ่มจากพิจารณาภูมิหลังก่อนว่าจะตั้งตามชื่อหรือลักษณะทางสังคม หากความหมายของภูมิหลังเป็นที่ยอมรับได้ จะคงความหมายเดิม ซึ่งมี 3 วิธี ได้แก่ (1) การใช้คำพ้องความหมาย (synonym) (2) การใช้คำที่อยู่ในกลุ่มความหมายเดียวกัน (hyponymy) และ (3) การใช้คำแย้งความหมาย (antonym) พบว่าจะใช้การใช้คำพ้องความหมายมากที่สุด หากหาไม่ได้จะเปลี่ยนความหมาย จากนั้นทำให้เป็นภาษาบาลีสันสกฤต และในขั้นต่อมา "พิจารณาเสียง"ว่าจะใช้เสียงพ้องกับคำแสดงภูมิหลัง หรือจะไม่พ้อง ถ้าพ้องก็ใช้คำนั้นมาตั้งเป็นนามสกุลเลย ส่วนกลวิธีทางเสียงพบว่าการพ้องเสียง เปลี่ยนแปลงเสียง และการเพิ่มเสียง เป็นต้น

อย่างไรก็ตามลักษณะการเปลี่ยนเสียงต่างๆที่ผู้วิจัยสรุปมานั้น มาจากการปรากฏบ่อยครั้งจนเหมือนเป็นกฎตายตัว แต่ทั้งนี้พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้า ผู้ทรงตั้งนามสกุล คงไม่ได้ทรงคำนึงถึงกฎเกณฑ์เหล่านี้ เพียงแต่ทรงทำให้เป็นภาษาบาลีสันสกฤตที่มีความหมายดี และมีเสียงคล้ายกับเสียงเดิมเท่านั้น

สำหรับกระบวนการการตั้งนามสกุล ได้สรุปไว้เป็น 4 ขั้นตอนในแผนภูมิที่ 3.1 ดังต่อไปนี้

* บ.ส. หมายถึง ภาษาบาลีสันสกฤต

รูปที่ 3.1 แผนภูมิแสดงกระบวนการในการตั้งนามสกุลพระราชทาน

บทที่ 4

รูปแบบและโครงสร้างของนามสกุลพระราชทาน ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

ในบทนี้ผู้วิจัยจะเสนอผลการวิเคราะห์รูปแบบและโครงสร้างของนามสกุลพระราชทานในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยจำแนกรูปแบบและโครงสร้างออกเป็นลักษณะต่างๆ และสรุปเป็นกฎโครงสร้างรวม เพื่อตอบคำถามที่ว่านามสกุลพระราชทานมีรูปแบบอะไรบ้าง และสามารถสรุปเป็นโครงสร้างรวมได้อย่างไร นอกจากนี้ยังได้เปรียบเทียบความถี่ของการปรากฏของรูปแบบต่างๆ ของโครงสร้างนามสกุลพระราชทาน

ในการวิเคราะห์รูปแบบของโครงสร้างนามสกุลพระราชทาน ผู้วิจัยพิจารณาแต่นามสกุลที่มีส่วนประกอบอะไรบ้าง โดยแบ่งตามที่มาและความหมาย สำหรับที่มานั้น ผู้วิจัยได้อธิบายไว้ในบทที่ 3 แล้ว ส่วนความหมายจะวิเคราะห์โดยค้นจากพจนานุกรม ตัวอย่างการวิเคราะห์ เช่น นามสกุล “กมุทโยธิน” จะแยกออกเป็น “กมุท” กับคำว่า “โยธิน” เมื่อวิเคราะห์แล้วพบว่ามาจากเกณฑ์ชื่อและเกณฑ์ลักษณะทางสังคม นอกจากนี้ยังมีคำที่มีความหมายว่าวงศ์ตระกูล เช่น พุกกะพันธุ์ คำที่มีความหมายว่าอาชีพเช่น ธรรมชิวะ หรือที่อยู่อาศัย เช่น พลิกคามิน มักจะปรากฏที่ส่วนท้ายของนามสกุลเสมอ

ดังนั้นจากการวิเคราะห์นามสกุลทั้งสิ้น 3,000 นามสกุล พบส่วนประกอบต่างๆ ได้แก่ (1) ส่วนหลัก คือ ส่วนที่ต้องปรากฏเสมอ และปรากฏเป็นส่วนแรกของนามสกุล ได้แก่ คำที่มีที่มาจาก “ชื่อ” และ “ลักษณะทางสังคม” (2) ส่วนเสริมท้าย คือ ส่วนที่ปรากฏหรือไม่ก็ได้ในนามสกุล และหากปรากฏจะอยู่หลังส่วนหลักเสมอ จะปรากฏเพียงลำพังไม่ได้ ได้แก่ คำที่มีความหมายว่า “วงศ์ตระกูล อาชีพ ที่อยู่อาศัย” ทำให้สามารถสรุปได้ว่ารูปแบบที่มีโครงสร้างนี้เป็นรูปแบบที่ 1

นอกจากนี้ยังพบรูปแบบนามสกุลอีกลักษณะหนึ่ง คือ $ณ + ชื่อสถานที่$ เช่น ณ เชียงใหม่, ณ ระนอง, ณ นคร เป็นต้น

ดังนั้นในการนำเสนอ ผู้วิจัยจะนำเสนอรูปแบบของนามสกุลพระราชทาน รวมทั้งสรุปกฎโครงสร้างให้เห็นได้ชัดเจนยิ่งขึ้น จากนั้นจะเสนอความถี่ของการใช้รูปแบบต่างๆ

4.1 โครงสร้างของนามสกุลพระราชทาน

จากการวิเคราะห์รูปแบบของนามสกุลพระราชทาน ผู้วิจัยสรุปกฎโครงสร้างของนามสกุลพระราชทานได้ดังนี้

1) นามสกุล	→	(1)(2)
2) 1	→	ส่วนหลัก+(ส่วนเสริมท้าย)
3) 2	→	ณ+ชื่อสถานที่
4) ส่วนหลัก	→	$\left\{ \begin{array}{l} (1.1)(1.2) \\ 1.2 + 1.1 \end{array} \right\}$
5) ณ	→	ณ ³
6) ชื่อสถานที่	→	อยุธยา เชียงใหม่ สงขลา ฯลฯ
7) 1.1	→	ชื่อ ได้แก่ ชื่อจริง ราชทินนาม ชื่อสกุลเดิม
8) 1.2	→	ลักษณะทางสังคม ได้แก่ อาชีพ สถานที่ ชาติพันธุ์

แผนภูมินี้แสดงรูปแบบโครงสร้างของนามสกุลพระราชทาน โดยเขียนเป็นกฎได้เป็น (1)(2) ซึ่งหมายความว่านามสกุลพระราชทานมีรูปแบบ (1) หรือ (2) หรือ (1) + (2) สำหรับวงเล็บไขว้กัน () หมายความว่าโครงสร้างใดโครงสร้างหนึ่งต้องปรากฏอย่างน้อย 1 โครงสร้าง หรืออาจปรากฏร่วมกันก็ได้

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าโครงสร้างของนามสกุลพระราชทานมี 3 รูปแบบ คือ 1. ส่วนหลัก+(ส่วนเสริมท้าย) 2. ณ+ชื่อสถานที่ และ 3. 1+2

รูปแบบที่ 1 ประกอบด้วย ส่วนหลัก และส่วนเสริมท้าย **ส่วนหลัก** เป็นส่วนที่ต้องปรากฏเสมอ ประกอบด้วย ชื่อ ลักษณะทางสังคม หรือคำที่มีความหมายเป็นสิริมงคล ต้องปรากฏอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือปรากฏร่วมกันก็ได้ **ส่วนเสริมท้าย** เป็นส่วนที่ปรากฏหรือไม่ก็ได้ และต้องปรากฏหลังส่วนหลักเสมอ จะปรากฏเดี่ยวๆไม่ได้

รูปแบบที่ 2 คือ ณ+ชื่อสถานที่

สำหรับรายละเอียดในเรื่องแบบย่อจะกล่าวในหัวข้อ 4.2

4.2 รูปแบบนามสกุลพระราชทาน

จากโครงสร้างของนามสกุลพระราชทานที่แสดงโดยกฎ สามารถอธิบายรูปแบบทั้งหมดของนามสกุลพระราชทานได้ 3 รูปแบบ ดังนี้ (1) ส่วนหลัก+(ส่วนเสริมท้าย) (2) ณ+ชื่อสถานที่ และ (3) (1)+(2)

³ ตัวอักษร ณ หมายถึง คำที่ใช้จริงในนามสกุล

4.2.1 รูปแบบที่ 1: ส่วนหลัก + (ส่วนเสริมท้าย)

รูปแบบของนามสกุลพระราชทานแบบที่ 1 ประกอบด้วย **ส่วนหลัก** และ **ส่วนเสริมท้าย** รายละเอียดมีดังนี้

4.2.1.1 ส่วนหลัก

ส่วนหลัก เป็นส่วนที่ต้องปรากฏเสมอ ซึ่งได้แก่ **ชื่อ** **ลักษณะทางสังคม** ซึ่ง "ชื่อ" และ "ลักษณะทางสังคม" นั้นเป็นส่วนที่มาจากเกณฑ์ประวัติของผู้ขอพระราชทานที่เสนอแล้วในบทที่ 3 สำหรับกฎโครงสร้างของส่วนหลัก ก็คือ

$$\left\{ \begin{array}{l} (1.1)(1.2) \\ 1.2 + 1.1 \end{array} \right\}$$

จากกฎโครงสร้างของส่วนหลัก จะพบว่าส่วนหลักสามารถจำแนกเป็นแบบย่อยได้ 3 แบบ เครื่องหมายปีกกา { } หมายถึง ส่วนต่างๆ เหล่านี้จะปรากฏโครงสร้างใด โครงสร้างหนึ่งก็ได้ ให้เลือกอย่างใดอย่างหนึ่ง หมายเลขต่างๆ ใช้แทนโครงสร้างย่อยของส่วนหลัก ได้แก่ 1.1. ชื่อ และ 1.2 ลักษณะทางสังคม

สรุปได้ว่าส่วนหลักมีโครงสร้าง 4 แบบ คือ

1. 1.1
2. 1.2
3. 1.1+1.2
4. 1.2+ 1.1

จากโครงสร้างดังกล่าว ผู้วิจัยจะขอแจกแจงรายละเอียดที่ละแบบ ดังนี้

4.2.1.1.1 ส่วนหลักที่มีโครงสร้าง (1.1)(1.2)

โครงสร้างดังกล่าวสามารถจำแนกเป็นแบบย่อยได้ 3 แบบ ได้แก่ 1.1, 1.2, และ 1.1+1.2 ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

(1) ส่วนหลักแบบ 1.1

ส่วนหลักแบบ 1.1 คือ ส่วนหลักที่มีที่มาจาก **ชื่อ** ได้แก่ ชื่อจริง ราชทินนาม และชื่อสกุลเดิม ตัวอย่างดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.1 ตัวอย่างนามสกุลแบบ 1.1

นามสกุล	ที่มา
อุทยานิน	ชื่อ สวน
ทรัพย์ยัย	ชื่อ ทรัพย์
ตันชศรี	ชื่อ จินตันเฮง (คำว่า เฮง มีความหมายเหมือน คำว่า ศรี)
ธนาคม	ราชทินนาม ขุนวิจารณ์ธนาคม
สีมันตร	ชื่อสกุลเดิม ซีโมเอนส์
อุชชิน	แซ่อุย
รัตนโกเศศ	ชื่อ แก้ว + ราชทินนาม หลวงคลัง (คลัง มีความหมายเหมือนคำว่า โกเศศ)

(2) ส่วนหลักแบบ 1.2

ส่วนหลักแบบ 1.2 คือ ส่วนหลักที่มีที่มาจาก “ลักษณะทางสังคม” หมายถึง อาชีพ สถานที่ และชาติพันธุ์ ซึ่งคำว่า “อาชีพ” ในที่นี้มีความหมายแสดงอาชีพใดอาชีพหนึ่งจริงๆ เช่น “เวช” แสดงอาชีพแพทย์ “โยธิน” แสดงอาชีพทหาร เป็นต้น แตกต่างจากคำที่แสดงความหมายว่า “อาชีพ” ที่เป็นส่วนเสริมท้าย ซึ่งหมายถึง คำที่มีความหมายว่าอาชีพ เช่น คำว่า กร ประการ ชีวิน เป็นต้น ดูตัวอย่างตามตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 ตัวอย่างนามสกุลแบบ 1.2

นามสกุล	ที่มา
รัชตะศิลป์	อาชีพช่างเงิน
จักรุรักษ์	หมอรักษาตา
จะเกรง	กำนันตำบลบางจะเกรง (สถานที่)
กิราตกะ (แปลว่า คนป่า)	ชาติพันธุ์เงาะป่า
ชลวณิช	ภูมิลำเนาจังหวัดชลบุรี + อาชีพค้าขาย

(3) ส่วนหลักแบบ 1.1+1.2

ส่วนหลักแบบ 1.1+1.2 คือ “ชื่อ” ประสมกับ “ลักษณะทางสังคม” ตัวอย่างตามตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 ตัวอย่างนามสกุลแบบ 1.1+1.2

นามสกุล	ที่มา
จุลละวาณิช	ชื่อ “จ้อย” (ความหมายเหมือนคำว่า จุลละ)+อาชีพอ้าชาย
รจนะศิลป์ิน	ราชทินนาม “ขุนรจนาศิขิตร”+อาชีพอ้ากัดกรมช่าง
ลียะวณิช	แซ่ลี้+อาชีพอ้าชาย

4.2.1.1.2 ส่วนหลักแบบ 1.2 + 1.1

ส่วนหลักแบบ 1.2+1.1 คือ “ลักษณะทางสังคม” ประสมกับ “ชื่อ” ดูตัวอย่างตามตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 ตัวอย่างนามสกุลแบบ 1.2+1.1

นามสกุล	ที่มา
โยธิพุกกะ	อาชีพอ้าหารบก + ชื่อ พุก
อักษรโกวิท	อาชีพอ้าพนักงานแปลภาษา + ชื่อสกุลเดิม กอพออด
จันะทีประ	ชาติพันธุ์ “จัน” + ชื่อ “เทียน”

4.2.1.1.2 ส่วนหลัก+ส่วนเสริมท้าย

นามสกุลรูปแบบที่ 1 อาจมี **ส่วนเสริมท้าย** มาประกอบด้วย ซึ่งส่วนเสริมท้ายนี้จะปรากฏลำพังไม่ได้ ต้องปรากฏหลัง **ส่วนหลัก** เสมอ **ส่วนเสริมท้าย** ได้แก่ คำที่มีความหมายว่าอาชีพอ้า มีความหมายว่าวงศ์ตระกูล และมีความหมายว่าที่อยู่อาศัย

คำที่แสดงความหมายว่าวงศ์ตระกูลหรือการสืบเชื้อสาย ซึ่งมักมีความหมายว่า “เกิด” ได้แก่ กุล วงศ์ พงศ์ พันธุ์ สุด บุตร เป็นต้น

คำที่แสดงความหมายว่าอาชีพอ้า ได้แก่ กร ประกร ชีวิน เป็นต้น คำเหล่านี้จะไว้เสริมท้ายคำส่วนหลักที่มีความหมายที่หมายถึงอาชีพอ้าต่างๆ

คำที่แสดงความหมายว่าที่อยู่อาศัย ได้แก่ คามิน เปารยะ บุริน ซึ่งจะไว้เสริมท้ายส่วนหลักที่เป็นชื่อสถานที่

ตัวอย่างดังตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.5 ตัวอย่างนามสกุลที่ประกอบด้วยส่วนหลัก + ส่วนเสริมท้าย

นามสกุล	ส่วนหลัก	ส่วนเสริมท้าย
สิริจันทพันธ์ุ์	สิริจันท (ราชทินนาม)	พันธ์ุ์
วิณฑุพราหมณกุล	วิณฑุพราหมณ์ (ชื่อ + ชาติพันธ์ุ์)	กุล
จังกสูต	จังก (ชื่อสกุลเดิม)	สูต
กสิกร	กสิ (อาชีพทำนา)	กร
เกษะประกร	เกษะ (อาชีพทำนม)	ประกร
นาวาชีวะ	นาวา (อาชีพทหารเรือ)	ชีวะ
พลคามิน	พล (สถานที่เกิด บางพลี)	คามิน
สิงคินุริน	สิงคิ (สถานที่)	นุริน
นนทเปารยะ	นนท์ (สถานที่ จ.นนทบุรี)	เปารยะ

4.2.2 รูปแบบที่ 2 : ณ + ชื่อสถานที่

รูปแบบนามสกุลพระราชทานแบบที่ 2 ประกอบด้วย ณ + ชื่อสถานที่

ตัวอย่างเช่น

ณ เชียงใหม่ มาจากชื่อสถานที่ที่ผู้ขอพระราชทานปกครองอยู่ คือ เจ้าแก้ว

นวรรัฐ ซึ่งเป็นเจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่

ณ ป้อมเพชร มาจากชื่อสถานที่ซึ่งเป็นภูมิลำเนาของผู้ขอพระราชทาน คือ

ป้อมเพชร กรุงเก่า

ณ ลำภูวน มาจากชื่อสถานที่ที่ผู้ขอพระราชทานปกครองอยู่ คือ เจ้าจักรคำ

ขจรศักดิ์ ซึ่งเป็นเจ้าผู้ครองนครลำภูวน

สำหรับรูปแบบ 2 นี้ปรากฏเป็นจำนวนน้อยมาก

4.2.3 รูปแบบที่ 3 : ส่วนหลัก + (ส่วนเสริมท้าย) + ณ + ชื่อสถานที่

โครงสร้างนามสกุลแบบที่ 3 คือ การประสมระหว่าง (1) + (2)

ตัวอย่างเช่น

ตารางที่ 4.6 ตัวอย่างนามสกุลที่ประกอบด้วยรูปแบบ 1 + รูปแบบ 2

นามสกุล	รูปแบบ 1	รูปแบบ 2
ประทีป ณ ถลาง	ประทีป	ณ ถลาง
ดวงจักร ณ กรุงเทพฯ	ดวงจักร	ณ กรุงเทพฯ
กัลยาณวรงค์ ณ กรุงเทพฯ	กัลยาณวรงค์	ณ กรุงเทพฯ

4.3 ความถี่ของการใช้รูปแบบ

จากการที่ผู้วิจัยได้วิเคราะห์รูปแบบนามสกุลพระราชทานดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจต่อไปว่ารูปแบบใดจะมีความถี่ในการใช้สูงที่สุด ซึ่งจะแสดงให้เห็นว่าเป็นที่นิยมมากที่สุด ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้เปรียบเทียบความถี่ของการปรากฏของรูปแบบนามสกุลพระราชทานทั้งรูปแบบใหญ่และแบบย่อย

4.3.1 ความถี่ของการใช้รูปแบบทั้ง 3 แบบ

รูปแบบแบบใหญ่นี้ ผู้วิจัยได้จำแนกออกเป็น 3 รูปแบบ ได้แก่ (1) **ส่วนหลัก + (ส่วนเสริมท้าย)** (2) **ณ + ชื่อสถานที่** และ (3) (1) + (2) ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาเปรียบเทียบความถี่ในการปรากฏ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.7 ความถี่ของการใช้รูปแบบทั้ง 3 แบบ

ประเภท	รูปแบบ	จำนวน	ร้อยละ
1.	ส่วนหลัก + (ส่วนเสริมท้าย) (1)	2,093	96.99
2.	ณ + ชื่อสถานที่ (2)	10	0.46
3.	(1) + (2)	55	2.55
	รวม	2,158	100

จากตารางจะเห็นได้ว่า รูปแบบของนามสกุลพระราชทานในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่มีความถี่ในการปรากฏมากที่สุด คือ รูปแบบที่ 1 **ส่วนหลัก + (ส่วนเสริมท้าย)** ซึ่งมีมากถึงร้อยละ 97 แสดงให้เห็นว่าเป็นรูปแบบที่นิยมใช้มากที่สุดในการตั้งนามสกุลพระราชทาน ตัวอย่างเช่น นามสกุล *เขมะคณานนท์ สิริจันทพันธ์ พลิกามิน* เป็นต้น ส่วนรูปแบบที่ปรากฏรองลงมา คือ รูปแบบที่ 3 คือ (1) + (2) ตัวอย่างเช่น นามสกุล *ปราโมช ณ กรุงเทพฯ, กัลยาณวรงค์ ณ กรุงเทพฯ* เป็นต้น สำหรับรูปแบบที่ 2 คือ **ณ + ชื่อสถานที่** เช่น นามสกุล *ณ*

เชียงใหม่, ณ สงขลา ซึ่งจะพระราชทานแก่ผู้ว่าราชการเมืองหรือเจ้าเมืองเท่านั้น จึงปรากฏความถี่ น้อยที่สุด

อย่างไรก็ตามจะเห็นได้ว่าจำนวนรวมทั้งหมด มีเพียง 2,158 นามสกุล ไม่ถึง 3,000 นามสกุล เนื่องจากมีบางนามสกุลที่ประกอบด้วยส่วนที่ไม่ได้มาจากภูมิหลังของผู้ขอพระราชทาน แต่ประกอบด้วยส่วนอื่น ผู้วิจัยจึงไม่วิเคราะห์นามสกุลดังกล่าว

4.3.2 ความถี่ของการใช้แบบย่อ

แบบย่อนี้ ผู้วิจัยได้เปรียบเทียบความถี่ของแบบย่อของ **รูปแบบที่ 1** ซึ่งมีผล ดังตารางต่อไปนี้

4.3.2.1 ความถี่ของแบบย่อของรูปแบบที่ 1

แบบย่อของรูปแบบที่ 1 คือ ส่วนหลัก และส่วนหลัก+ส่วนเสริมท้าย มีความถี่ดังนี้

ตารางที่ 4.8 ความถี่ของการใช้แบบย่อของรูปแบบที่ 1

ประเภท	แบบย่อ	จำนวน	ร้อยละ
1.1	ส่วนหลัก	1,894	90.49
1.2	ส่วนหลัก+ส่วนเสริม ท้าย	199	9.51
	รวม	2,093	100

จากตารางจะเห็นได้ว่าความถี่ของการปรากฏของแบบย่อแบบต่างๆของรูปแบบที่ 1 นั้นเห็นได้ชัดเจนว่ามีความถี่ที่แตกต่างกัน กล่าวคือ แบบที่ประกอบด้วย **ส่วนหลัก** มีความถี่สูงกว่ารูปแบบ **ส่วนหลัก+ส่วนเสริมท้าย** มาก ทั้งนี้เนื่องจากส่วนเสริมท้ายจะปรากฏโดยลำพังไม่ได้ ต้องปรากฏหลังส่วนหลักเสมอ

แบบที่ 1.1 คือ **ส่วนหลัก** เป็นแบบย่อที่มีความถี่สูงที่สุด ซึ่งมากถึง ร้อยละ 90 ตัวอย่างของนามสกุลลักษณะนี้ เช่นนามสกุล **จันทร์สนธิ ไชยเศรษฐี นวะมะรัตัน ตัณฑวรวรรณะ ภมรรรพุม จิตรรร พลวิเศษ** เป็นต้น ขณะที่ความถี่ของแบบที่ 1.2 คือ **ส่วนหลัก + (ส่วนเสริมท้าย)** ซึ่งมีความถี่เพียงร้อยละ 9 ตัวอย่างของนามสกุลที่มีลักษณะนี้ เช่น **ธรรมศักดิ์ คุรุกุล มหาคามิน กสิกร สีนทรวงศานนท์ จังคสุด** เป็นต้น

นอกจากนี้ผู้วิจัยจะแสดงให้เห็นความถี่ของส่วนประกอบที่เป็นส่วนหลัก ซึ่งได้แก่ ชื่อ และลักษณะทางสังคม เพื่อให้เห็นความถี่ได้ชัดเจนว่ารูปแบบของนามสกุลที่ประกอบเป็นส่วนหลักนั้น มีส่วนประกอบใดที่เป็นรูปแบบสำคัญที่จะปรากฏมาก

ก. ความถี่ของการใช้แบบย่อยของส่วนหลัก

แบบย่อยของส่วนหลัก ได้แก่ 1.1.1 ชื่อ 1.1.2 ลักษณะทางสังคม 1.1.3 ชื่อ+ลักษณะทางสังคม และ 1.1.4 ลักษณะทางสังคม+ชื่อ มีความถี่ตามตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.9 ความถี่ของการใช้แบบย่อยของส่วนหลัก

ประเภท	แบบย่อยของส่วนหลัก	จำนวน	ร้อยละ
1.1.1	ชื่อ	1,575	83.15
1.1.2	ลักษณะทางสังคม	11	0.58
1.1.3	ชื่อ+ลักษณะทางสังคม	299	15.79
1.1.4	ลักษณะทางสังคม+ชื่อ	9	0.48
	รวม	1,894	100

จากตารางจะเห็นส่วนประกอบที่เป็นส่วนหลักที่ประกอบด้วย 1.ชื่อ 2.ลักษณะทางสังคม 3.ชื่อ+ลักษณะทางสังคม และ 4.ลักษณะทางสังคม+ชื่อ โดยจะเห็นว่าโครงสร้างที่เป็น "ชื่อ" ปรากฏมากที่สุดถึงร้อยละ 83 ส่วนความถี่ที่ปรากฏสูงรองลงมา คือ แบบประสม เช่น นามสกุล จุลละวาณิช ชลายนานนท์ ผลิกานนท์ เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป การเปรียบเทียบความถี่ของการปรากฏของนามสกุลพระราชทาน ซึ่งแบ่งประเภทเป็นรูปแบบใหญ่และแบบย่อยแบบต่างๆ จะเห็นได้ว่ามีความถี่ที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน กล่าวคือ รูปแบบที่มีความถี่สูงก็จะสูงกว่ารูปแบบที่มีความถี่ต่ำกว่าอยู่มาก แสดงให้เห็นถึงรูปแบบที่นิยมนำมาใช้ในการตั้งนามสกุลพระราชทานได้อย่างชัดเจน ซึ่งผู้วิจัยคิดว่านามสกุลที่ตั้งขึ้นใหม่ในสมัยหลังก็มีรูปแบบในลักษณะเดียวกันนี้

4.4 สรุป

จากการวิเคราะห์โครงสร้างและรูปแบบนามสกุลพระราชทานในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พบว่ามีโครงสร้างรวม คือ [ส่วนที่1] และ [ส่วนที่ 2] ซึ่งอาจปรากฏเพียงส่วนเดียวหรือ 2 ส่วนรวมกันก็ได้ จากโครงสร้างดังกล่าวสามารถจำแนกนามสกุลทั้งหมดเป็น 3

รูปแบบ ได้แก่ (1) [ส่วนหลัก+(ส่วนเสริมท้าย)] (2) [ณ+ชื่อสถานที่] และ (3) [ส่วนหลัก+(ส่วนเสริมท้าย)+ณ+ชื่อสถานที่] ดังตัวอย่างในตารางข้างล่างนี้

ตารางที่ 4.10 สรุปรูปแบบและโครงสร้างของนามสกุลพระราชทาน

รูปแบบ	โครงสร้าง		
	ส่วนที่ 1		ส่วนที่ 2
	ส่วนหลัก	ส่วนเสริมท้าย	ณ+ชื่อสถานที่
1	รัตนโกเศศ	-	-
	จักรบุรี	-	-
	ชลาชนานนท์	-	-
	นาวา	ชีวะ	-
	พลี	คามิน	-
2	-	-	ณ เชียงใหม่
3	ประทีป	-	ณ ถลาง
	กัลยาณะ	วงศ์	ณ กรุงเทพฯ

ด้านความถี่ของรูปแบบ พบว่ารูปแบบที่ 1 คือ ส่วนหลัก + (ส่วนเสริมท้าย) มีความถี่สูงที่สุด รองลงมาคือ รูปแบบที่ 3 ส่วนหลัก + (ส่วนเสริมท้าย) + ณ + ชื่อสถานที่ นอกจากนั้นใน รูปแบบที่ 1 ซึ่งประกอบด้วยแบบย่อย คือ ส่วนหลัก และ ส่วนหลัก + ส่วนเสริมท้าย พบว่า “ส่วนหลัก” อย่างเดียวมีความถี่สูงกว่า “ส่วนหลัก+ส่วนเสริมท้าย” และใน “ส่วนหลัก” พบว่า “ชื่อ” มีความถี่สูงที่สุด จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่กล่าวชื่อนามสกุลพระราชทานต้องประกอบด้วยชื่อ บรรพบุรุษเป็นส่วนแรก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ความหมายของหน่วยศัพท์ที่ไม่มีมาจากภูมิหลังในนามสกุลพระราชทาน

บทนี้เป็นการเสนอผลการวิเคราะห์เรื่องความหมายของนามสกุลพระราชทานใน พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ในการวิเคราะห์ความหมายของนามสกุลพระราชทาน ผู้วิจัยวิเคราะห์เฉพาะส่วนของนามสกุลที่ไม่ได้มีที่มาจากเกณฑ์ประวัติ สาเหตุที่ไม่วิเคราะห์ส่วน ที่ตั้งตามประวัติหรือภูมิหลังของเจ้าของนามสกุล เพราะส่วนนี้เป็นส่วนที่ไม่ได้ทรงตั้งอย่างอิสระ ดังนั้นการที่จะพิจารณาความหมายที่สะท้อนวัฒนธรรมโดยทั่วไป จึงต้องดูส่วนที่ทรงเสริมให้ นามสกุลยาวและมีความหมายในทางดีมากขึ้น ผู้วิจัยต้องการทราบว่าพระองค์ทรงใช้หน่วยคำที่มี ความหมายอย่างไร ความหมายที่นิยมนำมาตั้งมีอะไรบ้าง

สำหรับขั้นตอนการวิเคราะห์ ผู้วิจัยเริ่มโดยการคัดแยกหน่วยคำที่จะใช้วิเคราะห์ก่อน ต่อจากนั้นวิเคราะห์ความหมายของหน่วยคำดังกล่าว แล้วนำมาจัดกลุ่มความหมาย โดยในแต่ละ กลุ่มความหมายจะมีประเภทความหมายย่อยที่มีความหมายคล้ายกันอยู่ในกลุ่มเดียวกัน รวมทั้ง ได้วิเคราะห์ความถี่อีกด้วย อย่างไรก็ตามในการนำเสนอ ผู้วิจัยจะเสนอผลการวิเคราะห์เรื่อง ความถี่ก่อน เพื่อจะให้เห็นอย่างชัดเจนว่ามีความหมายใดบ้างและความหมายใดนิยมนำมาตั้ง นามสกุล

5.1 ความถี่ของความหมายของนามสกุลพระราชทาน

สำหรับผลการวิเคราะห์ความถี่ของความหมายของนามสกุลพระราชทาน ผู้วิจัยได้ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ซึ่งประเภทของความหมายนี้แบ่งได้เป็นความหมายนามธรรมและ รูปธรรม โดยพบว่า มีทั้งสิ้น 15 กลุ่มความหมาย ผลการวิเคราะห์ความถี่ปรากฏตามตารางที่ 5.1 ดังนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5.1 ความถี่ของกลุ่มความหมายของนามสกุลพระราชทาน

ลำดับที่	กลุ่มความหมาย	จำนวน	ร้อยละ
1	ความสุข	412	38.58
2	ความเจริญรุ่งเรือง	204	19.10
3	การสืบเชื้อสาย	196	18.35
4	คุณสมบัติ	81	7.58
5	ความมั่งคั่งร่ำรวยทางวัตถุ	58	5.43
6	ธรรมชาติรอบตัว	37	3.46
7	ความเชื่อ/ศาสนา	18	1.69
8	สถานที่	16	1.50
9	อวัยวะ	14	1.31
10	นามธรรม	13	1.22
11	กิริยาท่าทาง	10	0.94
12	สี	4	0.37
13	ชีวิต	2	0.19
14	คุณลักษณะ	2	0.19
15	หาความหมายไม่ได้	1	0.09
รวม		1,068	100

จากตารางความถี่ของประเภทความหมายต่างๆ พบว่าความหมายของนามสกุลพระราชทาน สามารถแบ่งออกเป็น 15 ประเภท

นอกจากนี้จากตาราง เมื่อพิจารณาความถี่ที่ปรากฏของความหมายแต่ละประเภทแล้ว จะเห็นว่ามีความถี่ที่แตกต่างกันค่อนข้างมาก กล่าวคือ กลุ่มความหมายที่มีความถี่สูงสุดมีความถี่สูงถึงร้อยละ 38 สูงกว่าลำดับรองลงมาซึ่งมีความถี่ร้อยละ 19 อยู่มาก

สำหรับความหมายที่มีความถี่สูงซึ่งอยู่ในลำดับต้นๆนั้น มักจะเป็นความหมายที่เกี่ยวข้องกับความปรารถนาหรือความต้องการของบุคคลทั่วไป หรือธรรมชาติของมนุษย์ ได้แก่ ความสุข ความเจริญรุ่งเรือง การสืบเชื้อสาย เป็นต้น ส่วนความหมายที่มีความถี่ต่ำ มักจะเป็นความหมายที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่เป็นหน่วยคำกิริยาท่าทาง สี คุณลักษณะต่างๆ รวมไปถึงหน่วยคำที่หาความหมายไม่ได้

5.2 กลุ่มความหมายของนามสกุลพระราชทาน¹

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ความหมายของนามสกุลแล้ว พบว่าความหมายของนามสกุลพระราชทานมักเป็นความหมายที่ดีเป็นมงคลอย่างชัดเจน โดยมีทั้งความหมายที่เป็นนามธรรมและความหมายที่เป็นรูปธรรม ซึ่งพบว่ามีทั้งสิ้น 15 กลุ่มความหมาย โดยในการวิเคราะห์และตีความหมาย ผู้วิจัยใช้พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานเป็นหลัก แต่สำหรับบางหน่วยคำที่ไม่ปรากฏความหมายในพจนานุกรม ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นหน่วยคำยืมจากภาษาบาลีและภาษาสันสกฤต ผู้วิจัยได้ค้นคว้าจากพจนานุกรมบาลีสันสกฤต กลุ่มความหมายที่วิเคราะห์ได้มีดังนี้

5.2.1 ความสุข

หน่วยคำที่แสดงความหมายเกี่ยวกับความสุขนี้ รวมไปถึงความหมายที่เกี่ยวกับความรัก และความชุ่มฉ่ำอีกด้วย

- (1) ความสุข ความยินดี ได้แก่ นนท นันทน์ สมิต (ยิ้ม) วิกสิต (ยิ้ม บาน) เช่น นามสกุล ภาษิตานนท ถาวร¹นันทน์ อาชวะสมิต
- (2) ความรัก สิ่งอันเป็นที่รัก ได้แก่ ปริย รัก ฉันทะ กานต์ เช่น นามสกุล รักเสียม ฉันทะแพทย
- (3) ความชุ่มฉ่ำ ได้แก่ อุณะ เตมีย์ เช่น นามสกุล อุณนันทน์ สุตเตมีย์

5.2.2 ความเจริญรุ่งเรือง

กลุ่มความหมายเกี่ยวกับ “ความเจริญรุ่งเรือง” ได้แก่ ความหมายในหน่วยคำที่หมายถึงความดีงาม ความเจริญ ความเป็นเลิศ อาชีพ สิทธิหน้าที่ อำนาจศถาบรรดาศักดิ์ ความยืนยงมั่นคง เกียรติยศชื่อเสียง และชัยชนะความสำเร็จ

- (1) ความดีงาม ได้แก่ ศุภ ศรี สิริ สุข เช่น นามสกุล ศุภาภา ศรียมก วัฒนะสิริ
- (2) ความเจริญ หมายถึงรวมถึง ความสว่างโชติช่วงด้วย เนื่องจากความสว่างเปรียบเสมือนความรุ่งโรจน์และความรุ่งเรือง ได้แก่ วัฒน วรรณะ โสทธิ ภัค โชติก รังสี ภา โชติ เช่น นามสกุล วัฒนะเสวี โสทธิรัตน์ ภัคสะภา วัชรโชติ
- (3) ความเป็นเลิศ วิเศษ ประเสริฐ ได้แก่ วร พร สุนทร เสรัฐ เศรษฐ ภัทร วิกิตติลภ วิเศษ อูจ เช่น นามสกุล วระะริน สุนทรศติน ภัทรเสวี กุวัจคะดิลก อูจะรัตน์
- (4) อาชีพต่างๆ ได้แก่ หน่วยคำที่มีความหมายว่าอาชีพ ซึ่งจะประกอบที่ส่วนท้ายของอาชีพนั้นๆ ได้แก่ กร ประกร ชีวิน ตัวอย่างเช่นนามสกุล กสิกร จารุ¹ประกร ผลชีวิน และ

¹ หน่วยคำที่นำมาวิเคราะห์ความหมาย ดูรายละเอียดในภาคผนวก

หน่วยคำที่แสดงอาชีพ ได้แก่ นาวิน (ทหารเรือ หรืออาชีพเกี่ยวกับเรือ) วณิข วาณิช วณิษย์ (ค้าขาย) เสนา (ทหาร) ซึ่งหน่วยคำเหล่านี้จริงๆแล้วไม่ได้มีที่มาจากเกณฑ์ประวัติของผู้ขอพระราชทานแต่อย่างใด เช่น นามสกุล อัครฉะนาวิณ วาณิชชาชีวะ

(5) สิทธิหน้าที่ การประพฤติปฏิบัติ ได้แก่ กาวี กิจจะ จาริตรี วัด เช่น นามสกุล กาญจนะการี จารุจาริตรี กิจจะปณณะ

(6) อำนาจยศถาบรรดาศักดิ์ ได้แก่ เดช พล ยศ ศักดิ์ อัยย (ผู้มีตระกูล) เช่น นามสกุล เตชะวณิข คชพล คัมภีรยศ ธรรมศักดิ์

(7) ความยืนยงมั่นคง ได้แก่ จิร จิรา จีรา (ยั่งยืน) ลูติ ลูติ ลูเชียร เสถียร (ความมั่นคง) ถาวร เช่น นามสกุล จิระเสวี จีระมะกร ถาวรรัตน

(8) เกียรติยศชื่อเสียง มักรวมถึงหน่วยคำที่มีความหมายว่ายกย่องสรรเสริญด้วย ได้แก่ เกียรติ ศรีติ (ชื่อเสียง) มานิต (ผู้ที่คนยกย่องนับถือ) นุตร (สรรเสริญ) เช่น นามสกุล ศรีติสุต วิริยะมานิต

(9) ชัยชนะความสำเร็จ ได้แก่ ชิต มัย เช่น นามสกุล เขมะชิต โชติมัย

5.2.3 การสืบเชื้อสาย

การสืบเชื้อสาย ประกอบด้วยหน่วยคำที่มีความหมายว่าวงศ์ตระกูล ความหมายว่าบุตรชาย ความหมายว่าเกิด และหน่วยคำที่มีความหมายแสดงลำดับญาติพี่น้อง ซึ่งหน่วยคำเหล่านี้มักปรากฏที่ส่วนท้ายของนามสกุล

(1) หน่วยคำที่มีความหมายว่าวงศ์ตระกูล หมายถึง หน่วยคำที่มีความหมายว่า “ตระกูล” ได้แก่ พันธุ์ พันธิน พันธุม กุล วงศ์ พงศ์ เช่น นามสกุล กลันทกพันธุ์ กนกาทกุล อภัยวงศ์ รวมไปถึงหน่วยคำที่มีความหมายว่า “ความสัมพันธ์หรือเป็นเชื้อสาย” ได้แก่ อังกูร สัมพันธ์ เช่น นามสกุล จุฑาทงกูร ศิริสัมพันธ์

(2) หน่วยคำที่มีความหมายว่าลูกชาย ได้แก่ บุตต์ บุตร ไอรส ตะนัย เช่น นามสกุล บุรณะบุตร บุณโยรส (มาจากหน่วยคำว่า บุณย กับ ไอรส) ตัณฑะตะนัย

(3) หน่วยคำที่มีความหมายว่าเกิดหรืออุบัติขึ้น ได้แก่ สุต สุต โสต ชาต อุทัย เช่น นามสกุล กรสูต ปะทุมชาต

(4) หน่วยคำที่แสดงลำดับญาติ ได้แก่ เอก (ลำดับแรก) ทวิ (ลำดับที่สอง) กนิษฐ (ลำดับสุดท้าย) เช่น นามสกุล เอกะโรหิต กันตะกนิษฐ

5.2.4 คุณสมบัติ

คุณสมบัติ หมายถึง ลักษณะประจำตัวที่บุคคลพึงมี ได้แก่ การเสียสละ ความสวยงาม ความรู้ความสามารถ ความเมตตา ความนอบน้อม ความบริสุทธิ์ ความกตัญญู ความมีระเบียบ ความกล้าหาญ ความขยันหมั่นเพียร ความถูกต้องยุติธรรม มิตรภาพ และความสม่ำเสมอ

(1) หน่วยคำที่มีความหมายว่าการเสียสละหรือการให้ ได้แก่ ทต ทตต จตต เป็นต้น เช่น นามสกุล บุรทต จตตานนท์

(2) หน่วยคำที่มีความหมายว่าความสวยงาม น่ารัก ได้แก่ โกมล วรรณ สุนทร เป็นต้น เช่น นามสกุล โกมลศุกร สุนทร โอสถ

(3) หน่วยคำที่มีความหมายว่าความรู้ความสามารถ ได้แก่ หน่วยคำที่มีความหมายว่าฉลาด และหน่วยคำที่หมายถึงวิชาความรู้

ก. ฉลาด มีปัญญา ได้แก่ โกศล โกวิท ภิกูร พุทธิ เป็นต้น เช่น นามสกุล โกศล นัญ ลิมป์โกวิท สาโยทภิกูร

ข. วิชาความรู้ ได้แก่ วิท เวทิน อาคม ศาสตร์ เช่น นามสกุล นาฬิกาวิท อาคมธร บุญยศาสตร์

(4) หน่วยคำที่มีความหมายว่าความเมตตาเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ได้แก่ สาทร อาหาร (เอื้อเฟื้อ เอาใจใส่) สงเคราะห์ อนุเคราะห์ คุณ เป็นต้น เช่น นามสกุล โอสถ สงเคราะห์ นาวานุเคราะห์ หิตาทร

(5) หน่วยคำที่มีความหมายว่าความนอบน้อม ความเคารพ ได้แก่ บุช (บูชา) อัญชลี มาน (ความนับถือ) เช่น นามสกุล กนก อัญชลี (มาจากหน่วยคำว่า กนก กับ อัญชลี) สิริ บุชกะ

(6) หน่วยคำที่มีความหมายว่าความบริสุทธิ์ ได้แก่ วิมล ศุกร สุท สุทธิ เป็นต้น เช่นนามสกุล วิมล ศิลปิน ศุกร โกมล สุทธิ พิบูลย์

(7) หน่วยคำที่มีความหมายว่าความกตัญญู ความซื่อสัตย์จงรักภักดี ได้แก่ ภักดี ภักดี เช่น นามสกุล เทวินทร ภักดี บูรณ ภักดี

(8) หน่วยคำที่มีความหมายว่าความมีระเบียบวินัย ได้แก่ บันดี (แนวทาง) นัย (แนวทาง) เป็นต้น เช่น นามสกุล วิภาตะ นัย

(9) หน่วยคำที่มีความหมายว่าความกล้าหาญ ได้แก่หน่วยคำว่า ตีป ในนามสกุล ตี ประวัต

(10) หน่วยคำที่มีความหมายว่าความขยันหมั่นเพียร ได้แก่ วีระ เป็นต้น เช่น นามสกุล ทวัน ตะวีระ

(11) หน่วยคำที่มีความหมายว่าความถูกต้องยุติธรรม ความเหมาะสม ได้แก่ *ยุค* *ตะ* เช่น นามสกุล *ทศายุกตะ*

(12) หน่วยคำที่มีความหมายว่ามิตรภาพ ได้แก่หน่วยคำว่า *มิตร* เช่น นามสกุล *ศุภมิตร*

(13) หน่วยคำที่มีความหมายว่าความสม่ำเสมอ ได้แก่ *นิตย* (ความสม่ำเสมอ) เช่น *นิตะยานนท์*

5.2.5 ความมั่งคั่งทางวัตถุ

ความมั่งคั่งทางวัตถุ หมายถึง ความมีทรัพย์สินสมบัติ สิ่งของมากมาย รวมทั้งความอุดมสมบูรณ์

(1) หน่วยคำที่มีความหมายว่าทรัพย์สินสมบัติ เช่น *โกศ* (*คลัง*) *วสุ* *ทัพพะ* (*ทรัพย์*) *สมบัติ* *ประภูติ* *ภูต* (*ความมั่งคั่ง*) เป็นต้น เช่น นามสกุล *โพธิวสุ* *ทัพพะรังสี* *จิตะสมบัติ* *ภูตสมิต*

(2) หน่วยคำที่มีความหมายเกี่ยวกับแร่ธาตุ อัญมณี ซึ่งมักเป็นแร่ธาตุที่ล้ำค่า เช่น ทอง แก้ว ได้แก่

ก. หน่วยคำที่มีความหมายว่าอัญมณี ได้แก่ *จินดา* *มณี* เช่น นามสกุล *กฤษณจินดา*

ข. หน่วยคำที่มีความหมายว่าทองหน่วยคำ ได้แก่ *เหม* *หิม* *จารุ* *สุวรรณ* *สุวรรณ* เช่นนามสกุล *เหมะทัต* *จารุบุตร*

ค. หน่วยคำที่มีความหมายว่าแก้ว ได้แก่ *รัตน* *รัตน์* *มุกต* (*มุกดา*) เช่น นามสกุล *ชัยรัตน์* *มุกตวาทย์*

(3) หน่วยคำที่มีความหมายว่าความอุดมสมบูรณ์ ได้แก่ *วิบูลย์* *สมบูรณ์* *อุดม* *อุ* *ตม* เป็นต้น เช่น นามสกุล *มังวิบูลย์* *สมบูรณ์* *วินิช*

(4) หน่วยคำที่มีความหมายเกี่ยวกับเครื่องอุปโภค หมายถึง ของใช้ เช่น ของใช้ทั่วไป เครื่องประดับ อาวุธ

ก. ของใช้ทั่วไป ได้แก่ *ชัช* (*ธง*) เช่น นามสกุล *ชัชกุล*

ข. เครื่องประดับตกแต่ง ได้แก่ *ประสาธน์* *โกศัย* (*ผ้าไหม*) เช่น นามสกุล *ศุระประสาธน์* *โกศะโยดม* (*โกศัย+อุดม*)

ค. อาวุธ ได้แก่ *ดังก* (*ขวาน*) *ศร* เช่น นามสกุล *ดังกานนท์* *ศรเสน*

5.2.6 ธรรมชาติรอบๆตัว

ธรรมชาติรอบๆตัวนี้ หมายถึงปรากฏการณ์ธรรมชาติ พืช และสัตว์ด้วย

- (1) ธาตุทั้ง 4 หมายถึง ดิน น้ำ ลม ไฟ
- ก. ดิน หมายถึง พื้นดิน แผ่นดิน ได้แก่ ภูมิ เช่น นามสกุล ภูมิรัตน์
- ข. น้ำ ได้แก่ สินธุ อุต ปาตะ วินทว (หยดน้ำ) เช่น นามสกุล สินธุวรรณะ อุติน
ทุ (อุต+อินทุ) ลีนาปาตะ วินทวามร
- (2) ดวงดาว ได้แก่ โสม วินทุ (ดวงจันทร์) เช่น นามสกุล โสมภา คุปตะวินทุ
- (3) ท้องฟ้า ได้แก่ นกิตะ เช่น นามสกุล นกิตะภัก
- (4) ฤดูกาล ได้แก่ วสันต (ฤดูฝน) เช่น นามสกุล วสันตสิงห์
- (5) พืช ได้แก่
- ก. ชื่อพันธุ์ต้นไม้ดอกไม้ ได้แก่ ติณสูด (มะลิซ้อน) ดอกบัว เช่น ปทุม อุด
กมล เอลาฟูก (ผักทอง) เช่น นามสกุล ติณสูदानนท์ ปะทุมชาต เอลาฟูกา
นนท์
- ข. ผลไม้ ได้แก่ หน่วยคำที่แปลว่า มะม่วง เช่น อัมพ อัมพะ หน่วยคำที่แสดง
 ความหมายเครื่องอุปโภค เช่น นามสกุล วิปลัมพ (วิปล+อัมพ)
- (6) สัตว์ ได้แก่ ภรม (ภมร แปลว่า แมลงภู่) ศารทูล พยาฮร์ (เสื่อ) สิงห์ นาค
ศกุนต (นก) กุมภิล (จระเข้) สิงคาล (สุนัขจิ้งจอก) เป็นต้น เช่น นามสกุล กฤษพรพยาฮร์ ศกุนต
ฤทธิ นาคเสวี

5.2.7 ความเชื่อ/ศาสนา

ความเชื่อต่างๆ ได้แก่ ความเชื่อในเทพ และความเชื่อในพุทธศาสนา

- (1) ความเชื่อในเทพหรือมาร เช่น อินทร์ ศจิ (ชายาของพระอินทร์) อมร สุร ทิพ
เทวินทร์ วัสวัต (มาร) เช่น นามสกุล อินทรันฎ ศจิเสวี อมรสังข์ ทิพผล เทวินทรภักติ
- (2) ความเชื่อในพุทธศาสนา ได้แก่ ชิน (พระพุทธเจ้า) บุญ เช่น นามสกุล ชิน
สวัสดี บุญไชย

5.2.8 สถานที่

หน่วยคำที่แสดงความหมายในกลุ่ม “สถานที่” หมายถึง หน่วยคำที่แสดง
 ความหมายว่าสถานที่ ชื่อสถานที่ และหน่วยคำที่แสดงความหมายเกี่ยวกับการบอกที่ตั้งสถานที่

- (1) หน่วยคำที่แสดงความหมายว่าสถานที่ ซึ่งมักปรากฏไว้ท้ายนามสกุล ได้แก่
คามิน วาสี เวศ เปารยะ บุริน เช่นนามสกุล พลิคามิน บุญยะวาสี มฤคะเวศ สิงคิบุริน
- (2) หน่วยคำที่แสดงความหมายเป็นชื่อสถานที่ เช่น เสียม (หน่วยคำเรียกประเทศ
 ไทยสมัยก่อน) เช่น นามสกุล รักเสียม

(3) หน่วยคำที่แสดงความหมายเกี่ยวกับการบอกที่ตั้งสถานที่ ได้แก่ *บริ* (รอบๆ) เช่น นามสกุล *บริจินดา*

5.2.9 อวัยวะ

หน่วยคำที่แสดงความหมายในกลุ่ม “อวัยวะ” ได้แก่ *กร* *รูป* *พิมพ์* *สี* *ชั้น* *ทก* (*ผม* *แกละ*) *กรรณ* (*หู*) *จิต* (*ใจ*) *ครรภ* (*ท้อง*) เช่นนามสกุล *จุล* *รูป* *พิมพ์* *ตะ* *ติก* *ติ* *กะ* *กรรณะ* *ภุ* *ติ* *มะ* *กร* *ครรภ*

5.2.10 นามธรรม

นามธรรม หมายถึง สิ่งที่ไม่มีรูป ในที่นี้เป็นหน่วยคำนาม ได้แก่ *ความ* *รู้* *สึก* *นึก* *คิด* *ลักษณะ* *ภูมิ* *อากาศ* *เวลา* เป็นต้น

(1) หน่วยคำที่แสดงความหมายเกี่ยวกับลักษณะภูมิอากาศ ได้แก่ *สีด* *สีดล* *ประ* *ต* *า* (*ร้อน* *อบ* *อุน*) เป็นต้น เช่น นามสกุล *จินตะ* *ประ* *ต* *า*

(2) หน่วยคำที่แสดงความหมายเกี่ยวกับเวลา ได้แก่ *กษณะ* (*ขณะ*) *อายุ* *อายุศ* (*ระยะเวลาที่ดำรงชีวิต*) เป็นต้น เช่น นามสกุล *อายุ* *ศ* *ะ* *นิ* *ล*

นอกจากนี้หน่วยคำที่มีความหมายเป็นนามธรรมอื่นๆ อีก เช่น *ศัพท์* (*เสียง*) *คิด* (*เพลงหรือการขับร้อง*) *คณิต* (*การหน่วยคำนวณ*) *มติ* (*ความคิดเห็น*) เป็นต้น

5.2.11 กิริยาท่าทาง

หน่วยคำที่แสดงความหมายในกลุ่ม “กิริยาท่าทาง” ได้แก่ *ปาล* (*ดูแลอภิบาล*) *ประกาศ* *อิก* *ชะ* (*มองดู*) เช่น นามสกุล *ปาล* *ภุ* *ติ* *นา* *ค* *ประ* *ภา* *ศ* *อิก* *ชะ* *ทั* *ต*

5.2.12 สี

หน่วยคำที่แสดงความหมายในกลุ่ม “สี” ได้แก่ *เสด* (*สีขาว*) *รัต* (*สีแดง*) *หริต* (*สีเขียว*) เป็นต้น เช่น นามสกุล *เสด* *ตะ* *จิต* *หริ* *ต* *สร*

5.2.13 ชีวิต

หน่วยคำที่แสดงความหมายว่าชีวิต ได้แก่ *ชี* *ชี* *วก* เช่น นามสกุล *ชี* *วานุ* *ต* *ร* *ชี* *วา* *น* *น* *ท์*

5.2.14 คุณลักษณะ

หน่วยคำที่แสดงความหมายเกี่ยวกับคุณลักษณะ ได้แก่ *ลัม* *ภะ* (*ห้อย* *ย้อย*) *สัง* *ภา* *ศ* (*เปรียบเหมือน*) เช่น นามสกุล *โถ* *ลัม* *พะ* *หุ* *ตะ* *สัง* *ภา* *ศ*

5.2.15 หน่วยหน่วยคำที่หาความหมายไม่ได้ คือหน่วยคำว่า ความ ในนามสกุล ความ เสน

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นว่าความหมายของนามสกุลพระราชทานสามารถจำแนกได้เป็น 15 กลุ่มความหมาย ซึ่งในแต่ละกลุ่มความหมายแบ่งเป็นประเภทความหมายย่อยๆ ได้อีก โดยวิเคราะห์จากความหมายที่ใกล้เคียงกันจะนำมาจัดอยู่ในกลุ่มความหมายเดียวกัน และเพื่อให้เห็นได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ผู้วิจัยได้สรุปกลุ่มความหมาย ประเภทความหมาย รวมทั้งตัวอย่างหน่วยคำที่มีความหมายเหล่านั้นโดยเรียงตามลำดับ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 5.2 สรุปกลุ่มความหมาย 15 กลุ่ม

ลำดับ	กลุ่มความหมาย	ประเภทความหมาย	ตัวอย่างหน่วยคำ
1	ความสุข	ความสุข	นนท์ นันทน์ สมิต วิกสิต
		ความรัก	ปรีย รัก ฉันทะ กานต์
		ความชุ่มฉ่ำ	อุณหะ เตมีย์
2	ความเจริญรุ่งเรือง	ความดีงาม	ศุภ ศรี สิริ สุ
		ความเจริญ	ฒน วรธนะ ไสติถิ ภัค
		ความเป็นเลิศ	วร พร สุนทร ภัทร วิเศษ
		อาชีพ	กร ประกร ชีวิน นาวัน
		สิทธิหน้าที่	กิจจะ จาริตร วัต
		อำนาจสถาปนาบรรดาศักดิ์	เดช พล ยศ ศักดิ์
		ความยั่งยืนมั่นคง	จีร ลูติ
		เกียรติยศชื่อเสียง	เกียรติศรูติ มานิต
3	การสืบเชื้อสาย	วงศ์ตระกูล	กุล พันธุ์ พงศ์ วงศ์
		ลูกชาย	บุตร ไอรส ตะนัย
		เกิด	สุต สุต ชาติ
		ลำดับญาติ	กนิษฐ
4	คุณสมบัติ	ความมีระเบียบเรียบร้อย	บันตี นัย
		ความกล้าหาญ	ติปะ
		ความขยันหมั่นเพียร	วีริยะ
		ความถูกต้องยุติธรรม	ยุกตะ
		มิตรภาพ	มิตร

ตารางที่ 5.2 สรุปกลุ่มความหมาย 15 กลุ่ม (ต่อ)

ลำดับ	กลุ่มความหมาย	ประเภทความหมาย	ตัวอย่างหน่วยคำ
4	คุณสมบัติ	ความสม่ำเสมอ	นิตย
		ความสวยงาม	โกมล วรรณ สุคนธ์
		ความรู้ความสามารถ	โกศล ภิฑูร วิท อาคม
		ความเมตตา	สาทร อาทร สงเคราะห์ อนุเคราะห์ คุณ
		ความอบอุ่น	ปุษ อัญชลี
		ความบริสุทธิ์	วิมล ศุกร สุทธิ
		ความกตัญญูจงรักภักดี	ภักดี ภักดี
5	ความมั่งคั่งร่ำรวยทาง วัตถุ	ทรัพย์สมบัติ	โกศ วสุ ทัพพะ สมบัติ
		แร่ธาตุ อัญมณี	จินดา มณี จารุ สุวรรณ รัตน์
		ความอุดมสมบูรณ์	วิบูลย์ สมบูรณ์ อุดม
		จำนวนมาก ขนาดใหญ่	มหา วิศาล
		เครื่องอุปโภค	กงส ซัช ประสาธน์ ศร
6	ธรรมชาติรอบตัว	ธาตุ	ภูมि สินธุ อุต ปาตะ
		ดวงดาว	โสม วินทุ
		ท้องฟ้า	นภีตะ
		ฤดูกาล	วสันต์
		พืช	ดิณสูล ปทุม อุดล เอลาฟูก อัมพ
		สัตว์	พยาธร์ สิงห์ นาค กุญชร ศกุนต กุมภิล
7	ความเชื่อ/ศาสนา	เทพ มาร	อินทร์ อมร สุร ทิพ วัสวัต
		พุทธศาสนา	ชิน บุญ
8	สถานที่	สถานที่	คามิน วาสี เวศ เปารยะ
		ชื่อสถานที่	เสียม
		ที่ตั้งสถานที่	บริ
9	อวัยวะ	อวัยวะ	กร รูป พิมพ์ วรรณ ครอบ
10	นามธรรม	ลักษณะภูมิอากาศ	สีต ประตาป
		เวลา	กษณะ อายุ आयุศ
		อื่นๆ	ศัพท์ คีต คณิต

ลำดับ	กลุ่มความหมาย	ประเภทความหมาย	ตัวอย่างหน่วยคำ
11	กิริยาท่าทาง	กิริยาท่าทาง	पाल ประกาศ อิกษะ อาศัย
12	สี	สี	เสต รัต หริต
13	ชีวิต	ชีวิต	ชีว
14	คุณลักษณะ	คุณลักษณะ	ลัมภะ สังกาศ
15	หาความหมายไม่ได้	หาความหมายไม่ได้	ควาน

5.3 สรุป

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ความหมายของนามสกุลพระราชทาน โดยการวิเคราะห์เฉพาะหน่วยคำที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงตั้งอย่างอิสระ นั่นคือ ส่วนที่เรียกว่า “คำที่มีความหมายเป็นสริมงคล” และ “ส่วนเสริมท้าย” ตามการวิเคราะห์ในบทที่ 4 ซึ่งไม่ได้มีที่มาตามประวัติหรือภูมิหลังของผู้ขอพระราชทาน เพื่อพิสูจน์ว่าหน่วยคำเหล่านี้มีความหมายเป็นสริมงคลจริง

จากการวิเคราะห์ความหมายขอหน่วยคำดังกล่าว พบว่าสามารถนำมาจัดกลุ่มความหมายได้ทั้งสิ้น 15 กลุ่มความหมาย โดยกลุ่มความหมายที่ปรากฏในความถี่สูงจัดว่าเป็นกลุ่มความหมายเด่น ได้แก่ ความสุข ความเจริญรุ่งเรือง การสืบเชื้อสาย คุณสมบัติ และความมั่งคั่งร่ำรวย เป็นต้น แสดงว่าเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่าความหมายของนามสกุลพระราชทานมีความหมายเกี่ยวข้องกับสิ่งที่ดี

บทที่ 6

ค่านิยมและลักษณะของวัฒนธรรมไทยที่สะท้อนจาก ความหมายของนามสกุลพระราชทาน

บทที่ 5 ทำให้เราได้ทราบถึงความหมายต่างๆ (ดูในภาคผนวก) ที่นิยมนำมาตั้งเป็นนามสกุลพระราชทานว่ามีความหมายไปในทางที่ดีเป็นสิริมงคล และเมื่อได้ศึกษาความหมายเหล่านี้อย่างละเอียดลึกซึ้งแล้ว ผู้วิจัยได้พบว่าความหมายแต่ละความหมายนั้น แฝงไปด้วยค่านิยม ความเชื่อ และลักษณะของวัฒนธรรมในด้านต่างๆรวมอยู่ด้วย ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าความหมายสะท้อนให้เห็นค่านิยมในแง่มุมต่างๆ

ในบทนี้ผู้วิจัยต้องการแสดงให้เห็นว่านามสกุลพระราชทานสะท้อนค่านิยมและลักษณะของวัฒนธรรมไทย โดยมุ่งตอบคำถามที่ว่าค่านิยมที่สะท้อนจากความหมายของนามสกุลพระราชทานมีอะไรบ้าง และนามสกุลพระราชทานได้สะท้อนลักษณะของวัฒนธรรมไทยในเรื่องของการให้ความสำคัญแก่ฝ่ายชาย ความนิยมอาชีพรับราชการของชาวไทย และความนิยมอาชีพค้าขายของชาวไทยเชื้อสายจีน

สำหรับค่านิยมที่สะท้อนให้เห็นจากความหมายของนามสกุลพระราชทานนี้ จะอธิบายโดยเรียงลำดับจากความถี่ของการเกิดของแต่ละความหมายจากมากไปหาน้อย ตามผลการวิจัยในบทที่ 5 แต่จะนำมาวิเคราะห์เฉพาะกลุ่มความหมายที่มีความถี่สูงสุด 5 อันดับแรก คือ ความสุข ความเจริญรุ่งเรือง การสืบเชื้อสาย คุณสมบัติ และความมั่งคั่งร่ำรวยทางวัตถุ ส่วนการวิเคราะห์ลักษณะของวัฒนธรรมไทยจะเป็นการวิเคราะห์จากภาพรวมของการตั้งนามสกุลพระราชทาน ผลการวิจัยมีดังนี้

6.1 ค่านิยมและลักษณะของวัฒนธรรมไทย

จากการวิเคราะห์ความหมายนามสกุลพระราชทาน พบว่าความหมายเหล่านั้นสะท้อนค่านิยมของสังคมให้เห็นอย่างเด่นชัดและมีหลายแง่มุม

มีผู้ให้คำจำกัดความคำว่า “ค่านิยม” หลายท่าน ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยขอยึดความหมายตามอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2543:1) ที่ให้คำจำกัดความไว้ว่า “ค่านิยม” ตรงกับคำว่า values ซึ่งหมายถึงหลักการหรือมาตรฐานซึ่งมนุษย์ในสังคมใช้เป็นเกณฑ์สำหรับเลือกที่จะประพฤติปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติ หรือใช้เป็นเกณฑ์ตัดสินว่าสิ่งใดดีหรือไม่ดี

นอกจากนี้จากคำกล่าวที่ว่า “ภาษาเป็นตัวสะท้อนของวัฒนธรรมและยังเป็นพาหนะของวัฒนธรรมอีกด้วย” (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2543) ผู้วิจัยเห็นด้วยเป็นอย่างยิ่ง กล่าวคือ ภาษาเป็น

ตัวสะท้อนความคิดและพฤติกรรมของผู้พูดหรือผู้ใช้ภาษานั้นๆ เมื่อได้มาศึกษานามสกุล พระราชทานแล้ว พบว่าภาษาที่นำมาใช้ตั้งนามสกุล สะท้อนให้เห็นพระราชดำริของ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ผู้ตั้งนามสกุล และยังสะท้อนค่านิยมดังที่กล่าวมาแล้ว ซึ่งค่านิยมก็เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมเช่นกัน

ดังนั้นนอกจากจะวิเคราะห์ค่านิยมแล้ว ยังเป็นการวิเคราะห์ลักษณะของวัฒนธรรมไปในตัวอีกด้วย เนื่องจากค่านิยมเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม

สำหรับความหมายของคำว่า “วัฒนธรรม” ได้มีผู้นิยามไว้หลายแบบ แต่ในที่นี้ผู้วิจัยได้ใช้ค่านิยมตาม อมรา ประสิทธิ์รัฐสุนทร (2543:1) ที่ได้ให้ความหมายไว้ว่า “วัฒนธรรม” คือ “ความรู้ที่เรารู้หรือรวบรวมได้จากสิ่งต่างๆที่เราเรียนรู้ เป็นความรู้ที่ทำให้เราสามารถประพฤติปฏิบัติหรือพูดอย่างที่จะเป็นที่ยอมรับของสังคมที่เราอยู่ได้”

จากการพิจารณากลุ่มความหมายทั้ง 5 กลุ่มดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์ได้ว่ามีค่านิยม 3 ประการ ได้แก่ ค่านิยมเกี่ยวกับสิ่งที่ปรารถนาในชีวิต ค่านิยมเกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางเครือญาติ และค่านิยมเกี่ยวกับคุณสมบัติของคน

6.1.1 ค่านิยมเกี่ยวกับสิ่งที่ปรารถนาในชีวิต

จากการวิเคราะห์พบว่าความหมายของนามสกุลพระราชทานสะท้อนให้เห็นค่านิยมเกี่ยวกับสิ่งที่ปรารถนาในชีวิตมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ ในฐานะผู้พระราชทานนามสกุล ทรงเข้าพระทัยว่าสิ่งที่คนทั่วไปอยากจะมี อยากจะได้ หรืออยากจะทำให้เกิดกับชีวิตตนเอง ครอบครัวยุ หรือวงศ์ตระกูล คือสิ่งใด

สำหรับสิ่งที่ปรารถนามีความถี่มากน้อยต่างกัน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังต่อไปนี้

- 1) ความสุข
- 2) ความเจริญรุ่งเรือง
- 3) ความมั่งคั่งร่ำรวยทางวัตถุ

6.1.1.1 ความสุข

“ความสุข” เป็นค่านิยมหนึ่งที่เป็นสิ่งที่ปรารถนาในชีวิตของมนุษย์ มนุษย์ทุกคนไม่ว่าชาติใดภาษาใดย่อมต้องการความสุข ทั้งทางกายและทางใจ เพราะความสุข คือ ความสำราญ ความสบายใจ ความปราศจากโรค ซึ่งพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเข้าพระทัยถึงความปรารถนาของประชาชนเป็นอย่างดี จึงทรงเลือกใช้คำซึ่งมีความหมายเกี่ยวกับความสุขประกอบอยู่ในนามสกุลเหล่านั้น

คำที่มีความหมายจัดอยู่ใน “ความสุข” ได้แก่ คำที่มีความหมายว่า “ความสุข ความรัก ความบันเทิง และความชุ่มฉ่ำ” ตามผลการวิเคราะห์ในบทที่ 5

ตัวอย่างนามสกุลที่ปรากฏความหมายที่เกี่ยวกับความสุข เช่น สุขะจิตติ รักเสียม ถาวรันนุ ปิยปาณานนุ ภาษิตานนุ อาชวะสมิต สุดเตมีย เป็นต้น

อาจกล่าวได้ว่าชนทุกชาติทุกภาษา ทุกยุคทุกสมัยล้วนแต่ต้องการให้ตนมีความสุข ไม่มีทุกข์และโรคภัยไข้เจ็บใดๆ มาเบียดเบียน สังกัดได้จากคำอวยพรต่างๆ เช่น อวยพรปีใหม่ อวยพรวันเกิด หรืออวยพรคู่บ่าวสาว จะต้องมีการอวยพรว่า “ขอให้มีความสุข”

นอกจากนี้ “ความบันเทิง” “ความสนุกสนาน” และ “ความสุขสบาย” ก็จัดเป็นความสุขสำราญอย่างหนึ่งที่คนปรารถนา เห็นได้ตั้งแต่สมัยก่อนที่บ้านเมืองยังไม่เจริญ ยังไม่มีสถานบันเทิงอย่างในปัจจุบัน ผู้คนก็นิยมดูการละเล่นต่างๆ เช่น ลิเก ลำตัด หรือแม้กระทั่งการอ่านวรรณคดี หรือนิยายประโลมโลก ซึ่งล้วนแต่ให้ความบันเทิงเช่นกัน และเมื่อบ้านเมืองเจริญขึ้น สิ่งอำนวยความสะดวก แหล่งบันเทิงต่างๆ ก็มีผู้คนให้ความสนใจ เช่น การชมละคร หรือรายการต่างๆทางโทรทัศน์ การท่องเที่ยว เป็นต้น

ค่านิยมในเรื่องความสนุกสนานรื่นเริง จัดเป็นค่านิยมของคนไทยอย่างหนึ่ง ซึ่ง รัชนิกร เศรษฐ (2532:80) ได้กล่าวถึงค่านิยมเรื่องความสนุกสนานรื่นเริงว่า สืบเนื่องมาจากสังคมไทยในอดีตเป็นสังคมที่อุดมสมบูรณ์ มีการทำนา ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือจึงเกิดพิธี “การลงแขก” ทำให้มีการละเล่น การเลี้ยงดูอย่างสนุกสนานและฟุ่มเฟือย นอกจากนี้สังคมไทยในอดีตมีระบบการเมืองการปกครองซึ่งเป็นเรื่องของเจ้านายเท่านั้น ส่วนราษฎรสามัญเมื่อไม่ต้องยุ่งเกี่ยวกับการเมือง ก็หาทางออกด้วยความสนุกสนานรื่นเริงเรื่อยมาจนติดเป็นนิสัย ปัจจุบันจึงมีพฤติกรรมการเล่นดูปุ่เสื่อ การกินเลี้ยงสังสรรค์ จัดงานรื่นเริงกันอยู่เสมอ แล้วยังไม่จำกัดเพศ หรือวัยด้วยแล้ว ทำให้ผู้คนต่างก็เห็นว่าความสนุกสนานเป็นเรื่องดีงาม

เช่นเดียวกับ สมศักดิ์ ศรีสันติสุข (2525:125) ที่กล่าวว่าคนไทยรักสนุก แม้แต่งานศพในภาคตะวันออกเฉียงเหนือก็ยังมิมหรศพได้ เพราะถือว่าเป็นประเพณี

จากหลักฐานที่กล่าวมาอย่างอมแสดงให้เห็นว่าคนไทยมีค่านิยมเรื่องความสุข ความบันเทิง และความสนุกสนาน

6.1.1.2 ความเจริญรุ่งเรืองอำนาจ ชื่อเสียงเกียรติยศ

จากการวิเคราะห์พบว่า สิ่งทีบุคคลปรารถนาจะให้เกิดแก่ตนเองหรือวงศ์ตระกูลมากเป็นอันดับรองลงมา ก็คือความเจริญรุ่งเรืองและความรุ่งโรจน์ ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งสำคัญ เพราะความเจริญรุ่งเรืองย่อมนำมาซึ่งอำนาจศถาบรรดาศักดิ์ รวมไปถึงชื่อเสียงเกียรติยศ

นามสกุลพระราชทานได้พระราชทานแก่ข้าราชการบริพาร ข้าราชการต่างๆ รวมไปถึงประชาชนผู้มีอาชีพเกษตรกร และค้าขาย ซึ่งผู้ที่ประกอบอาชีพเหล่านี้ต่างก็ย่อมต้องการความเจริญรุ่งเรืองในหน้าที่การงาน มีอำนาจศถาบรรดาศักดิ์ เกียรติยศชื่อเสียง ความสำเร็จในหน้าที่การงาน ดังนั้นความหมายเกี่ยวกับความเจริญรุ่งเรืองจึงปรากฏอยู่ค่อนข้างมากในนามสกุลพระราชทาน

ความหมายที่จัดอยู่ในกลุ่มความหมาย “ความเจริญรุ่งเรือง” (ตามการวิเคราะห์ในบทที่ 5) ได้แก่ ความเจริญ ความดีงาม อาชีพและสิทธิหน้าที่ ความเป็นเลิศ อำนาจศถาบรรดาศักดิ์ ชัยชนะความสำเร็จ ความยั่งยืนมั่นคง และเกียรติยศชื่อเสียง

(1) “ความเจริญ” และ “ความดีงาม”

“ความเจริญ” เป็นคำที่มีความหมายกว้าง มีความหมายว่าเติบโต งอกงาม และเป็นความหมายที่มีความถี่สูงในนามสกุล รองลงมาจาก “ความสุข” แสดงให้เห็นว่าคนไทยนิยมความปรารถนาความเจริญรุ่งเรือง ความดีงามอย่างมาก ซึ่งความเจริญนั้นประกอบด้วย ความเจริญในด้านต่างๆ เช่น ความเจริญในอาชีพการงาน ความเจริญในอำนาจ หรือแม้กระทั่งความสำเร็จก็ถือเป็นความเจริญรุ่งเรืองเช่นกัน ความนิยมเรื่องความเจริญนั้นเห็นได้จากคำอวยพรของคนไทยที่ว่า “ขอให้มีความสุข ความเจริญ”

ตัวอย่างนามสกุลที่มีความหมายว่า “ความเจริญ” เช่น นามสกุล เขมะสิริภักษะสภา วัชระโชติ โสติธรรตน์

นอกจากนี้นามสกุลที่มีความหมายว่า “ความดีงาม” หรือ “ความเป็นมงคล” ก็จัดอยู่ในความเจริญรุ่งเรืองเช่นกัน ตัวอย่างเช่น นามสกุล วัลลภศิริ ศุภภา อุทกะสิริ

(2) “อาชีพและสิทธิหน้าที่”

สำหรับความหมายเกี่ยวกับอาชีพ สิทธิหน้าที่ การประพฤติปฏิบัติ เป็นค่านิยมอย่างหนึ่งที่ผู้วิจัยจัดให้อยู่ในประเภทความเจริญรุ่งเรือง เนื่องจากการประกอบอาชีพรวมทั้งการมีสิทธิหน้าที่ก็ถือว่าเป็นความเจริญรุ่งเรืองอย่างหนึ่งซึ่งคนไทยให้ความยกย่อง

ตัวอย่างนามสกุลที่มีความหมายเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ สิทธิหน้าที่ และการประพฤติปฏิบัติ เช่น ผลชีวิน จารุประภร กสิกร กาญจนการี จารุจารีตร ปิยะบุณณะ สิทธิสุด เป็นต้น

นอกจากนี้จากการวิเคราะห์นามสกุลพระราชทานโดยรวมทำให้เห็นค่านิยมและวัฒนธรรมไทยเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ กล่าวคือ ทำให้ผู้วิจัยได้ทราบถึงความแตกต่างเกี่ยวกับความนิยมในการประกอบอาชีพของผู้ขอพระราชทานที่เป็นทั้งชาวไทยและชาวไทยเชื้อสายจีน ซึ่งพบว่าผู้ขอพระราชทานที่เป็นชาวไทยจะมีอาชีพราชการเป็นส่วนใหญ่

รองลงมาคือเกษตรกร โดยสังเกตได้จากข้อมูลที่เป็นภูมิหลังของผู้ขอพระราชทาน หรือหน่วยศัพท์ในนามสกุล ซึ่งจะปรากฏคำที่แสดงอาชีพ เช่น คำว่า *เสน เสวี เสวิน เสวก* เป็นคำที่แสดงอาชีพเกี่ยวกับข้าราชการในราชสำนัก หรือสังกัดกรมกองใดก็ได้ *คุปต์ ภัฏ* แสดงอาชีพตำรวจ *โยธิน เสน ทหารบก นาวิน* แสดงอาชีพทหารเรือ *อัคร อัคริน* ทหารม้า *เวช* แสดงอาชีพแพทย์ที่เป็นข้าราชการ

ขณะที่ชาวไทยเชื้อสายจีน มักประกอบอาชีพค้าขาย จากหนังสือเรื่อง “อิทธิพลของชาวจีนโพ้นทะเล และบทบาทของคนจีนในประเทศไทยสมัยปัจจุบัน” ของ กมล จันทรร (2506:33) ได้กล่าวถึงบทบาทด้านการค้าของคนจีนในประเทศไทยว่าชาวจีนมีนิสัยที่มีความมานะ พากเพียร ความสามารถในการทำงานหนักและความเฉียบแหลมในการประกอบธุรกิจ แต่ปัจจัยที่สำคัญที่สุด ก็คือการรวมกำลังกันในทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างแน่นแฟ้นของชาวจีน ทำให้ชาวจีนประสบความสำเร็จอย่างมากในเรื่องเศรษฐกิจการค้า ขณะที่ชาวไทยยึดมั่นอยู่กับอาชีพ 2 ประเภท คือ ทำไร่ไถนาและรับราชการ

ทั้งนี้การสะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมการประกอบอาชีพค้าขายของชาวจีนได้ปรากฏออกมาให้เห็นในหน่วยศัพท์ที่ประกอบอยู่ในนามสกุล เช่นคำว่า *วานิช วาณิช วณิช เวส* ซึ่งล้วนมีความหมายว่า “การค้าขาย” ทั้งนี้

สาเหตุที่ผู้วิจัยทราบว่าผู้ขอพระราชทานเป็นคนเชื้อชาติใดก็คือสังเกตจากชื่อของผู้ขอพระราชทานและบรรพบุรุษ ซึ่งจะสามารถตัดสินได้ทันทีเมื่อดูจากภาษาของชื่อ ซึ่งชาวต่างชาตินอกจากจะมีชาวจีนแล้วยังมีชาวตะวันตก แต่ไม่ทราบแน่ชัดว่าเป็นชาติใด และมีจำนวนไม่มากเท่าชาวจีน ผู้วิจัยจึงไม่นำมาวิเคราะห์

อย่างไรก็ตามผลการวิเคราะห์นี้เป็นเพียงการวิเคราะห์จากผู้ขอนามสกุลพระราชทานซึ่งเป็นคนไทยกลุ่มหนึ่งเท่านั้น ไม่ใช่ตัวแทนของคนไทยทั้งหมด โดยผู้ขอพระราชทานส่วนใหญ่จะเป็นข้าราชการที่ใกล้ชิดเบื้องพระยุคลบาท หรือขุนนางชั้นผู้ใหญ่ หากเป็นสามัญชนก็จะเป็นเกษตรกร ซึ่งมีจำนวนน้อยไม่ตรงกับความเป็นจริงที่คนไทยส่วนใหญ่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งตามชนบทจะประกอบอาชีพทำนาเป็นหลัก และหากเป็นชาวต่างชาติ เช่นชาวจีน ในความเป็นจริงอาจมีประกอบอาชีพอื่นอีก แต่ผู้ที่มาขอพระราชทานส่วนใหญ่ มักจะเป็นผู้ร่ำรวยเป็นคหบดี และเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียง ซึ่งคนกลุ่มนี้จะประกอบอาชีพค้าขายเป็นส่วนใหญ่ ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับอาชีพจึงออกมาตามที่กล่าวข้างต้น

(3) “ความเป็นเลิศ”

“ความเป็นเลิศ” เป็นสิ่งที่แสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองเช่นกัน เพราะหมายถึงความเป็นยอด วิเศษ รวมถึงความเป็นที่หนึ่งในทุกๆด้าน เป็นสิ่งที่คนปรารถนา ซึ่งเป็นสิ่งที่ใฝ่หา นามสกุลที่แสดงความหมาย “ความเป็นเลิศ” เช่น *กุวัจคะดิลก ภัทรเสวี อุจะรัตน* เป็นต้น

(4) “อำนาจสถาปนาบรรดาศักดิ์”

“อำนาจสถาปนาบรรดาศักดิ์” เป็นค่านิยมอีกประการหนึ่งที่คนเราปรารถนาอยากจะได้อยากจะมี เพราะอำนาจสถาปนาบรรดาศักดิ์เป็นตัวสะท้อนให้เห็นถึงความเจริญรุ่งเรืองได้เช่นกัน

รชนีกร เศรษฐ์ (2532:79) กล่าวว่าคนไทยยกย่องและนิยมที่จะได้เป็นเจ้าของอำนาจ เป็นเหตุให้มีพฤติกรรม “ชอบแบ่ง” เพื่อให้เห็นว่าตนเองมีความสำคัญหรือมีอำนาจเหนือผู้อื่น ขณะเดียวกันผู้มีอำนาจก็อยากจะทำตนใกล้ชิดกับผู้มีอำนาจมากกว่า แสดงถึงนิสัย “ประจบประแจง”

นอกจากนี้ “อำนาจ” ยังนำมาซึ่งเงินทอง ทรัพย์สินสมบัติ และยังได้รับความยกย่องนับถือจากผู้อื่นอีกด้วย ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ผู้คนนิยม “อำนาจสถาปนาบรรดาศักดิ์” (ไพฑูริย์ เครือแก้ว, 2515:70-71)

นอกจากนี้ค่านิยมเกี่ยวกับ “อำนาจ” ยังสัมพันธ์กับค่านิยมเรื่องการเป็นเจ้าคนนายคน ซึ่งความคิดนี้ได้รับอิทธิพลจากระบบศักดินา ในสมัยที่มีการปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ซึ่งเป็นสังคมที่แบ่งชั้นวรรณะกันอย่างชัดเจน กล่าวคือ มี 4 ชั้น ได้แก่ กษัตริย์ ขุนนาง ไพร่ และทาส ชั้นขุนนางเป็นข้าราชการที่ได้รับศักดินา ยศ ตำแหน่ง รวมทั้งราชทินนามจากพระมหากษัตริย์ จัดเป็นชนชั้นสูงที่มากไปด้วยอำนาจสถาปนาบรรดาศักดิ์ หากผู้ใดได้เป็นขุนนางก็ถือว่าเป็นเกียรติแก่วงศ์ตระกูล มีทาสไว้คอยรับใช้ สมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวก็ยังคงเป็นการปกครองในระบอบนี้อยู่เช่นกัน แม้ในปัจจุบันจะเป็นการปกครองระบอบประชาธิปไตย แต่ก็ปฏิเสธไม่ได้ว่าสังคมไทยยังนิยมยกย่องผู้มีอำนาจสถาปนาบรรดาศักดิ์อยู่

มีสำนวน ภาษิต หลายประโยคที่สะท้อนให้เห็นว่าสังคมไทยนิยมผู้มีอำนาจสถาปนาบรรดาศักดิ์ เช่น “อย่าเอาทองไปรู้กระเบื้อง อย่าเอาพิมเสนไปแลกเกลือ” หมายถึง “อย่าลดตัวลงไปแลกกับคนที่ฐานะต่ำกว่า เพราะเป็นการไม่สมควร” (ราชบัณฑิตยสถาน, 2534) หรือสำนวน “บุญหนักศักดิ์ใหญ่” เป็นต้น

ฉะนั้นความหมายที่เกี่ยวกับอำนาจสถาปนาบรรดาศักดิ์จึงปรากฏอยู่ในนามสกุลพระราชทาน เช่น เดชะจันท์ คัมภีร์ยศ ธรรมศักดิ์ ศุภผล เป็นต้น

(5) “ชัยชนะความสำเร็จ”

ความเจริญรุ่งเรืองอันเนื่องมาจาก “ชัยชนะความสำเร็จ” ก็เป็นสิ่งที่คนปรารถนาเช่นกัน เนื่องจากคนเราเมื่อมีหน้าที่การงานหรือกิจการใดๆก็ย่อมปรารถนาที่จะให้ประสบความสำเร็จในสิ่งนั้นๆ นอกจากนี้ยังเห็นได้จากสุภาษิตไทยที่ว่า “ความพยายามอยู่ที่ไหน ความสำเร็จอยู่ที่นั่น”

ค่านิยมเหล่านี้แฝงไว้ในนามสกุลพระราชทาน ตัวอย่างเช่น โชติมัธยม เป็นต้น

(6) “ความยั่งยืนมั่นคง”

“ความยั่งยืนมั่นคง” เป็นค่านิยมที่แสดงถึงความเจริญรุ่งเรือง เนื่องจากความยั่งยืนมั่นคง ย่อมหมายถึงความทนทาน ยาวนาน เห็นได้จากคำอวยพรของไทยที่มักกล่าวว่า “ขอให้อายุมั่นคงขวัญยืน” ซึ่งหมายถึง ขอให้มีความสุขยืนยาว

นามสกุลพระราชทานหลายนามสกุลที่ใช้คำที่หมายถึงความยั่งยืนมั่นคง เช่น จิระเสวี จิตะดิกล ถาวรรัตน เป็นต้น

(7) “เกียรติยศชื่อเสียง”

สำหรับ “เกียรติยศชื่อเสียง” เป็นค่านิยมอีกประการหนึ่งที่แสดงถึงความเจริญรุ่งเรือง ซึ่งมีความสัมพันธ์กับอำนาจศักดิ์และชัยชนะความสำเร็จ เนื่องจากเมื่อมีอำนาจศักดิ์และความสำเร็จแล้ว ย่อมอยากที่จะมีเกียรติยศชื่อเสียง เป็นที่ยกย่องของคนทั่วไป โดยเห็นได้จากค่านิยมในปัจจุบันที่เด็กวัยรุ่นมีความต้องการอยากเข้าวงการบันเทิง เนื่องจากเห็นว่าเป็นอาชีพที่มีหน้ามีตา และเป็นที่รู้จักของสังคม

นามสกุลพระราชทานที่แสดงให้เห็นค่านิยมในเรื่องนี้ เช่น วิริยะมานิต ศรุตินุต เป็นต้น

ค่านิยมต่างๆ เหล่านี้ที่กล่าวข้างต้นล้วนแต่เป็นสิ่งที่แสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองทั้งสิ้น ซึ่งผู้คนปรารถนาอยากจะมี อยากจะได้ เพราะจะนำมาซึ่งความนิยมยกย่องจากผู้อื่น

6.1.1.3 ความมั่งคั่งร่ำรวยทางวัตถุ

“ความมั่งคั่งร่ำรวย” เป็นค่านิยมอีกประการหนึ่งที่แสดงให้เห็นว่าเป็นสิ่งที่ปรารถนาในชีวิต ผู้คนทั่วไปต่างก็ปรารถนาอยากให้ตนเองมีทรัพย์สินสมบัติ ของมีค่าต่างๆ อันเป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่าเป็นผู้มีความมั่งคั่งร่ำรวย ดังจะเห็นได้จากกรที่คนไทยมักมีคำพูดติดปากว่า “ขอให้เงินทองไหลมาเทมา” รวมไปถึงพิธีทำบุญขึ้นบ้านใหม่ของไทย ซึ่งจะมีขนมหรืออาหารที่มีคำว่า “ทอง” เช่น ทองหยิบ ทองหยอด ฝอยทอง รวมไปถึงอาหารที่มีความหมายว่า “ลาภ” อีกด้วย ซึ่งใช้ชื่ออาหารที่เป็นคำพ้องเสียงกันกับคำนี้ ซึ่งก็คือ “ลาบ” แสดงให้เห็นว่าคนไทยมีความปรารถนาเรื่องความมั่งคั่งร่ำรวย

ในสังคมไทยปัจจุบันเห็นความสำคัญในวัตถุมากกว่าเรื่องอื่น คนไทยดิ้นรนต่อสู้เพื่อให้ได้สิ่งต่างๆ ที่แสดงถึงความร่ำรวย เช่น บ้าน รถยนต์ เครื่องประดับของมีค่า หรือเครื่องใช้อำนวยความสะดวกต่างๆ จึงเกิดสำนวนว่า “มีเงินนับเป็นน้อง มีทองนับเป็นพี่” และ “เงินคือพระเจ้า” เพราะเงินทองสามารถบันดาลทุกอย่างได้ดั่งใจ ผู้ที่มั่งคั่งในสังคมไทยจะได้รับการยก

ย่องว่ามีเกียรติ เป็นที่ต่องใจของเพศตรงข้ามด้วย กลายเป็นผู้มีอำนาจในสังคม (รัชนีกร เศรษฐโชติ, หน้า 79)

นามสกุลที่แสดงถึงความมั่งคั่งร่ำรวย มักประกอบด้วยคำที่แสดง ความหมายว่าทรัพย์สินสมบัติ อัญมณีต่างๆ และเครื่องประดับมีค่า

นามสกุลที่มีความหมายว่า “ทรัพย์สินสมบัติ” ประกอบ เช่น โพธิวิสุ ภูตสมิต ทัฬหะรังสี จิตะสมบัติ เป็นต้น

นอกจากนี้ “อัญมณีหรือสิ่งมีค่า” ก็เป็นสิ่งที่แสดงถึงความมั่งคั่งร่ำรวย ทางวัตถุ ซึ่งคนทั่วไปมักอยากมีไว้ในครอบครอง โดยจะเห็นได้จากการแต่งกาย ซึ่งมักแต่งด้วย เครื่องประดับที่มีค่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันมีความเชื่อเกี่ยวกับอัญมณีเสริมดวงชะตา ซึ่ง เกิดเป็นศาสตร์ใหม่ขึ้นมา สร้างความสนใจให้แก่ผู้ที่นิยมเครื่องประดับเป็นอย่างมาก เพราะมี ความเชื่อว่าหากสวมใส่อัญมณีชิ้นใดที่เสริมดวงชะตาตัวเองแล้ว จะประสบแต่โชคดี

นามสกุลที่มีความหมายเกี่ยวกับ “อัญมณี หรือสิ่งมีค่า” เช่น กุณฑล จินดา จารุบุตร เหมะทัต ชัยรัตน์ มุกตวาทย์ เป็นต้น

นอกจากนี้คำที่มีความหมายว่า “ความอุดมสมบูรณ์” ซึ่งแสดงถึงความ มั่งคั่งร่ำรวยได้เช่นกัน เป็นค่านิยมอีกประการที่ผู้คนปรารถนาจะให้เกิดแก่ครอบครัวหรือวงศ์ ตระกูลของตนเอง โดยความอุดมสมบูรณ์เหล่านั้น อาจรวมถึงความสมบูรณ์ในโภคทรัพย์ ความ สมบูรณ์ในปัจจุบันนี้ ความสมบูรณ์ของข้าทาสบริวาร เป็นต้น ซึ่งความอุดมสมบูรณ์เหล่านี้ย่อม นำมาซึ่งความสุข และความเจริญรุ่งเรืองด้วย ตัวอย่างเช่น นามสกุล มัชฌิบุญย์ นิโลดม เป็นต้น

6.1.2 ค่านิยมเกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางเครือญาติ

จากการวิเคราะห์พบว่ามีนามสกุลที่มีความหมายเกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางเครือ ญาติ หรือการสืบเชื้อสาย ซึ่งสะท้อนให้เห็นค่านิยมเกี่ยวกับการสืบเชื้อสายของไทย ซึ่งคำที่มี ความหมายสัมพันธ์กับเรื่องนี้ ได้แก่ คำที่แสดงการสืบเชื้อสาย คำที่มีความหมายแสดงการเน้นเพศ ชาย คำที่แสดงความสำคัญกับการกำเนิด และคำที่มีความหมายแสดงลำดับญาติ

6.1.2.1 การสืบเชื้อสาย

สังคมไทยให้ความสำคัญกับระบบเครือญาติ ครอบครัว เรื่องการสืบเชื้อ สาย ซึ่งสะท้อนออกมาอย่างชัดเจนจากสำนวน สุภาษิต คำพังเพยไทยที่มักมีคำที่มีความหมาย เกี่ยวกับการสืบเชื้อสาย เช่น “ลูกไม้หล่นไม่ไกลต้น” “ดูช้างให้ดูหาง ดูนางให้ดูแม่” รวมถึงสำนวน “เชื้อไม่ทิ้งแถว” ซึ่งแสดงความหมายเกี่ยวกับการสืบทอดคุณลักษณะจากบรรพบุรุษมาถึงรุ่นลูก รุ่น หลาน

สำหรับนามสกุลที่มีความหมายแสดงการสืบเชื้อสาย มักมีความหมายว่า “ตระกูล” ในนามสกุล เพราะจะปรากฏว่ามีคำที่มีความหมายว่า “วงศ์ตระกูล” อยู่ท้ายนามสกุล ซึ่งอยู่หลังคำที่มาจากชื่อบรรพบุรุษ แสดงความหมายว่าสืบเชื้อสายมาจากใคร ซึ่งได้แก่คำว่า กุล วงศ์ พงศ์ พันธุ์ อังกูร ตัวอย่างเช่น นามสกุล กนกาทกุล จักรพันธ์ ณ กรุงเทพ อภัยวงศ์ จุฑาทงกูร (มาจาก จุฑ กับ อังกูร)

6.1.2.2 การเน้นฝ่ายชาย

ในบทที่ 5 ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ประเภทของความหมายนี้ด้วย และพบว่าคำที่แสดงความหมายนี้มีความหมายเกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางเครือญาติรวมอยู่ด้วย ซึ่งมักเป็นคำที่ใช้ตั้งท้ายนามสกุล เช่นคำว่า บุตต์ บุตร ไอรส ตะนัย ซึ่งแปลว่า “ลูกชาย” มักจะวางหลังคำที่มาจากชื่อบรรพบุรุษ เพื่อบ่งบอกว่าผู้ขอพระราชทานเป็นเชื้อสายของใคร ตัวอย่างเช่น นามสกุล บุรณะบุตร ตันตะตะนัย บุณโยรส (มาจาก บุณย กับ ไอรส) ซึ่งการใช้คำที่มีความหมายว่า “ลูกชาย” แสดงให้เห็นว่าเป็น “การเน้นฝ่ายชาย” อย่างชัดเจน ซึ่ง “การเน้นฝ่ายชาย” หมายถึง การให้ความสำคัญแก่ฝ่ายชาย

สำหรับเรื่อง “การเน้นฝ่ายชายหรือฝ่ายพ่อ” ในวัฒนธรรมไทยถือได้ว่าเป็นเรื่องที่น่าสนใจ เนื่องจากเป็นที่ทราบกันดีว่าในวัฒนธรรมไทยแต่ดั้งเดิมนั้นจะเน้นฝ่ายแม่มากกว่าฝ่ายพ่อ โดยสังเกตได้จากระบบเครือญาติและคำเรียกญาติของไทย

จากหลักฐานทางวิชาการที่ศึกษาเกี่ยวกับระบบเครือญาติของสังคมไทย แสดงให้เห็นว่าสังคมไทยแต่เดิมให้ความสำคัญกับฝ่ายแม่มากกว่า เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจซึ่งมีความสัมพันธ์ต่อระบบเครือญาติ เช่น บทความของ กมล ชาญเลขา (อ้างถึงในปิยนารถ บุณนาค, 2526) เรื่อง “A Study of the Economy of a Rice-Growing Village in Central Thailand” ที่กล่าวว่าการทำนาเป็นความร่วมมือของสมาชิกในครอบครัวและระหว่างครอบครัว โดยได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างเขย-สะใภ้และพ่อตาแม่ยายในระยะเริ่มแรกของการสมรส โดยที่คู่สมรสจะยังคงช่วยพ่อแม่ของฝ่ายหญิงทำมาหากิน จนพร้อมที่จะแยกเรือนออกไปเป็นอิสระ

ส่วนในเรื่องของคำเรียกญาตินั้น นับได้ว่าสอดคล้องกับระบบเครือญาติของไทย โดยจะเห็นได้เช่นกันว่าคำเรียกญาติของไทยก็บ่งบอกชัดเจนว่าสังคมไทยเน้นฝ่ายแม่มากกว่า เช่นบทความของอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2533:66) ได้กล่าวถึงการใช้นามเรียกญาติเรียกคนทั่วไปที่ไม่ใช่ญาติว่า ตา ยาย น้า ไม่พบว่าใช้นามเรียกญาติฝ่ายพ่อ เช่น ปู่ ย่า อา นอกจากนี้การใช้นามว่า แม่ เป็นอุปสรรคที่มีความหมายว่า “หัวหน้า” “สำคัญ” ฯลฯ โดยไม่ได้เฉพาะเจาะจงถึงเพศหญิง เช่น คำว่าแม่ทัพ แม่สี แม่พิมพ์ ฯลฯ

จากหลักฐานทั้งหมดดังกล่าวทำให้สรุปได้ว่าสังคมไทยเน้นฝ่ายแม่มากกว่าฝ่ายพ่อ

อย่างไรก็ตามในการวิเคราะห์นามสกุลพระราชทาน ผู้วิจัยกลับพบว่า วัฒนธรรมที่สะท้อนออกมาแสดงให้เห็นการเน้นฝ่ายพ่อหรือการถือเพศชายเป็นสำคัญ ทั้งนี้อาจเนื่องจากการที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงรับอิทธิพลจากตะวันตกขณะที่พระองค์ทรงศึกษาต่อต่างประเทศก็เป็นได้

สำหรับวัฒนธรรมตะวันตกถือได้ว่ามีการใช้นามสกุลกันมาเป็นเวลานาน ซึ่งการใช้นามสกุลก็ถือเอานามสกุลตามบิดาเป็นหลัก แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของฝ่ายชาย อย่างที่แฮงส์ (Hanks, 1988) อธิบายวัฒนธรรมการสืบเชื้อสายของชาวยุโรปว่า บุตรชายจะเป็นผู้สืบเชื้อสายจากบิดา และผู้หญิงจะต้องใช้นามสกุลของสามีเมื่อแต่งงานแล้ว นอกจากนี้ที่มาของนามสกุลยังอาจมาจากชื่อบิดาหรือนักบวช ซึ่งจะเห็นได้ว่าเป็นการเน้นฝ่ายชายอย่างชัดเจน

จากหลักฐานทางด้านวัฒนธรรมในเรื่องการเน้นฝ่ายพ่อและการถือเพศชายเป็นสำคัญดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยได้ตั้งเป็นสมมติฐานข้อหนึ่งในแง่ของการสะท้อนวัฒนธรรมจากนามสกุลพระราชทาน ที่ว่านามสกุลพระราชทานจะแสดงให้เห็นว่าสะท้อนวัฒนธรรมดังกล่าว

ยิ่งในเรื่องของนามสกุลนั้น ประเทศไทยเริ่มมีใช้ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์ทรงเคยไปศึกษาต่อต่างประเทศ ดังนั้นจึงได้รับอิทธิพลด้านแนวความคิดจากตะวันตกในเรื่องการใช้นามสกุล ซึ่งถือว่าบุตรต้องใช้นามสกุลตามบิดา ดังนั้นนามสกุลพระราชทานก็มีกฎเช่นเดียวกัน ตามหลักฐานที่ได้บันทึกไว้ในพระราชบัญญัตินามสกุล ที่กล่าวว่า “ชื่อสกุล เป็นชื่อประจำวงศ์สกุลซึ่งสืบเนื่องมาแต่บิดาถึงบุตร” แสดงให้เห็นว่าบุตรต้องใช้นามสกุลตามบิดา

หลักฐานที่เห็นได้ชัดที่สุดคือ การนำชื่อบรรพบุรุษฝ่ายชายมาตั้งแทบทั้งสิ้น แม้แต่ผู้ขอพระราชทานเองก็เป็นเพศชาย ตามหลักฐานที่มีอยู่ไม่ปรากฏว่าผู้ขอพระราชทานเป็นเพศหญิงเลย ส่วนในด้านคำที่นำมาใช้ที่แสดงความสัมพันธ์ทางเครือญาติ เป็นที่น่าสังเกตว่าผู้ที่ถือว่าสืบเชื้อสายโดยตรงคือ “ลูกชาย” เช่น คำว่า บุตร ไอรส ตะนัย เช่น บุรณะบุตร บุญไอรส ตันตะตะนัย แสดงให้เห็นว่าเห็นความสำคัญของเพศชายมากกว่าเพศหญิง นอกจากนี้อีกสิ่งหนึ่งที่แสดงให้เห็นว่าเป็นการเน้นฝ่ายชาย ก็คือคำกล่าวในพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ.2484 มาตรา 14 (ชมรมคนรักวง, 2544:77) ที่กล่าวว่า “เมื่อบิดาของบุคคลใด ไม่ปรากฏอยู่ชั่วกาลใด บุคคลนั้นต้องใช้ชื่อสกุลฝ่ายมารดาชั่วกาลนั้น” ซึ่งหมายถึง หากไม่ทราบชื่อสกุลของบิดาก็ถึงจะให้ใช้ชื่อสกุลมารดาแทน แสดงให้เห็นว่าถึงอย่างไรบุตรก็ต้องใช้นามสกุลตามฝ่ายบิดาก่อนเป็นสำคัญ

6.1.2.3 การให้ความสำคัญกับการกำเนิด

นามสกุลที่มีคำที่มีความหมายว่า “เกิด” มักปรากฏอยู่ส่วนท้ายของนามสกุล หลังชื่อบรรพบุรุษ เนื่องจากเมื่อรวมความหมายแล้วจะได้มีความหมายว่า เกิดจากใคร ซึ่งเป็นการบ่งบอกความสัมพันธ์ทางเครือญาติเช่นกัน

ตัวอย่างเช่น นามสกุล ปะทุมชาติ กรสูต

6.1.3 ค่านิยมเกี่ยวกับคุณสมบัติของคน

จากการวิเคราะห์พบว่าความหมายของนามสกุลพระราชทานได้สะท้อนให้เห็นค่านิยมเกี่ยวกับคุณสมบัติของคนหลายด้าน ผู้ที่มีคุณสมบัติเหล่านี้จะเป็นผู้ที่สังคมยกย่องเชิดชู เพราะบุคคลพวกนี้ช่วยให้บ้านเมืองเจริญรุ่งเรือง สงบสุข

ในที่นี้จะจำแนกคุณสมบัติที่ละประการ โดยเรียงลำดับความถี่ของการปรากฏจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ การเสียสละ ความสวยงาม ความรู้ความสามารถ ความเมตตา ความนอบน้อม

6.1.3.1 การเสียสละ

“การเสียสละ”หรือ“การให้” จัดเป็นคุณสมบัติอีกอย่างหนึ่งของคนที่คนไทยถือว่าเป็นคุณสมบัติที่สมควรอย่างยิ่งในบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเสียสละเพื่อส่วนรวมหรือเพื่อประเทศชาติ หลักคำสอนของพุทธศาสนามีอิทธิพลต่อค่านิยมของคนไทยในเรื่องของการเสียสละ การให้ ซึ่งก็คือ การทำบุญทำทาน ผู้ที่มีความเสียสละถือเป็นผู้มีจิตใจดี สังคมยกย่องเชิดชู

ดังที่ทราบอยู่แล้วว่านามสกุลพระราชทานส่วนใหญ่จะพระราชทานแก่ข้าราชการ ซึ่งบางคนมีตำแหน่งระดับสูง เป็นชนชั้นผู้ปกครอง จึงสมควรอย่างยิ่งที่จะต้องมียุทธศาสตร์ข้อนี้ ดังที่ ท่านปัญญา นันทภิกขุ (2535 : 188) ได้กล่าวไว้ในหนังสือ “หน้าที่ของคน” ซึ่งมีกล่าวถึงหน้าที่ของผู้ใหญ่หรือผู้บังคับบัญชาไว้ข้อหนึ่งว่า “ควรประพฤติตามสังคหวัตถุ 4” ซึ่งได้แก่ ทาน ปิยวาจา อุตถจริยา และสมานัตตา จะเห็นว่า “ทาน” หรือการให้ ก็จัดเป็นการเสียสละอย่างหนึ่ง โดยผู้ที่อยู่ในระดับผู้บังคับบัญชาพึงจะมี

ความสำคัญในเรื่อง “การบริจาคทาน” ยังอยู่ใน “มงคล 38 ประการ” (สิริคุตโตภิกขุ, 2515:241) อีกด้วย โดยเป็นมงคลที่ 15 ซึ่งได้กล่าวไว้ว่า “ผู้ให้ทานย่อมเป็นที่รักแก่คนทั่วไป”

จะเห็นได้ว่าสังคมไทยซึ่งเป็นสังคมพุทธ ค่านิยมความเชื่อต่างๆของคนไทยจึงมาจากหลักคำสอนทางพุทธศาสนา

ตัวอย่างนามสกุลที่สะท้อนให้เห็นค่านิยมนี้ เช่น บุรทัต จัตุตถานนท์ เป็นต้น

6.1.3.2 ความสวยงาม

คนเราไม่ว่าชาติใดภาษาใดก็ย่อมปรารถนาความสวยงามให้เกิดกับตนเอง เพราะความสวยงามย่อมหมายถึงสิ่งที่ดึงดูดหรือเป็นที่สนใจเจริญตาเจริญใจแก่ผู้พบเห็น นอกจากนี้ยังมีสำนวนไทยที่ว่า “ไถ่งามเพราะชน คนงามเพราะแต่ง”

นามสกุลที่มีความหมายเกี่ยวกับความสวยงาม เช่น สุคนธ์ ไอศถ เป็นต้น

6.1.3.3 ความรู้ความสามารถ

จากการวิเคราะห์ความหมายของนามสกุลพระราชทาน พบว่าความรู้ความสามารถ เป็นค่านิยมหนึ่งซึ่งคนไทยยกย่องนับถือ

ในทางพุทธศาสนาถือว่าผู้ที่รอบรู้ เรียกว่า “พหูสูต” ซึ่งเป็นมงคลข้อหนึ่งในมงคล 38 ประการ คือ เป็นมงคลที่ 7 (ปัญญาอันทมิฬ, หน้า 133) ซึ่งกล่าวว่า “วิชาความรู้ยิ่งมากเท่าไรก็ยิ่งเป็นประโยชน์แก่ตนเองมากเท่านั้น ...สามารถที่จะพัฒนาตนเองไปสู่ความเจริญได้”

ในเรื่องของการศึกษาของไทย จะเห็นได้ว่าประเทศไทยได้ให้ความสำคัญของการศึกษามาตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวแล้ว กล่าวคือ เริ่มมีการปฏิรูปการศึกษา มีพระราชบัญญัติประถมศึกษาแห่งชาติ และเกิดมหาวิทยาลัยแห่งแรกขึ้น คือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย แสดงให้เห็นว่าในสมัยของพระองค์เริ่มเห็นความสำคัญของการศึกษา และนิยมยกย่องผู้มีการศึกษา มีความรู้ความสามารถ

ความรู้ความสามารถนี้ รวมไปถึง “ความมีปัญญา” ด้วย สิ่งหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นว่าสังคมไทยยกย่องผู้มีปัญญา คือจากสำนวนความเปรียบที่ว่า “ปัญญาประดุจดังอาวุธ” หรือ “วิชาเป็นทรัพย์อันประเสริฐ”

“คนไทยนิยมยกย่องผู้มีวิชาติดตัว ในสังคมไทยหนทางที่จะเป็นผู้รู้คือการเรียนให้สูงกว่าผู้อื่น คนไทยจึงกระเสือกกระสนเรียนให้จบชั้นสูงๆ” (รัชนิกร เศรษฐี, หน้า 80)

สิ่งหนึ่งที่แสดงให้เห็นว่าคนไทยให้ความสำคัญกับความรู้ ก็คือ “ปริญญา” ในปัจจุบันมีแม้กระทั่งขายใบปริญญา หรือประกาศนียบัตร เพราะเชื่อว่าหากผู้ใดมีความรู้ เป็นผู้ที่มีเกียรติ ย่อมมีสถานะทางสังคมสูงกว่าผู้อื่น

ความหมายที่แสดงค่านิยมในเรื่องนี้ปรากฏเห็นในนามสกุล เช่น โกศล นัญ ลิมปิโกวิท สาโยททิฐุ อาคมธน เป็นต้น

6.1.3.4 ความเมตตา

ความเมตตากรุณาเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เป็นค่านิยมของคนไทย ซึ่งมาจากหลักธรรมคำสอนในพุทธศาสนาข้อหนึ่งในพรหมวิหารสี่ ซึ่งได้แก่ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา หากผู้ใดมีคุณธรรมข้อนี้ ถือว่าจะได้อานิสงส์แรง นอกจากนี้ยังเป็นหลักธรรมที่ผู้ปกครองควรยึดเป็นทางปฏิบัติ

นอกจากนี้ท่านปัญญา นันทภิกขุ (หน้า 166-167) ยังได้กล่าวถึง “ความเมตตา” ว่าเป็นสิ่งที่ข้าราชการพลเรือนควรยึดถือปฏิบัติ เพราะข้าราชการถือว่าเป็นผู้ทำงานต่างพระเนตรพระกรรณของพระมหากษัตริย์ และได้รับเงินเดือนซึ่งเป็นเงินภาษีอากรที่ประชาชนนำมาเสียให้แก่รัฐ ดังนั้นจึงต้องมีหลักปฏิบัติเพื่อตอบสนองของคุณของพระมหากษัตริย์และประชาชน

มีสำนวน สุภาสิตของไทย ที่สอนให้คนมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน นั่นคือ “น้ำพึ่งเรือ เสือพึ่งป่า”

ตัวอย่างเช่น นามสกุล ไอสถสงเคราะห์ นาวานุเคราะห์ เป็นต้น

6.1.3.5 ความนอบน้อม

ความนอบน้อมถ่อมตนนับว่าเป็นคุณสมบัติของคนไทยอย่างเห็นได้ชัด เนื่องจากจะเห็นได้ว่าสังคมไทยเป็นสังคมที่มีระบบอาวุโส ผู้มีอาวุโสต่ำกว่าต้อง “ไหว้” ผู้มีอาวุโสสูงกว่า ซึ่งแสดงถึงความนอบน้อม นอกจากนี้ยังมีสำนวน สุภาสิตไทยที่สะท้อนให้เห็นค่านิยมเรื่องความนอบน้อมของคนไทย เช่น “กับผู้น้อยคอยเผื่อแผ่ กับผู้แก่คอยนอบน้อม” (เพ็ญแข วัจนสุนทร, ไม่ระบุปี)

ค่านิยมนี้ได้สะท้อนออกมาให้เห็นจากนามสกุลพระราชทาน ตัวอย่างเช่น นามสกุล กนกานุชลี (เป็นการประสมระหว่างคำว่า กนก และ อัญชลี) สิริบุษกะ เป็นต้น

6.2 สรุป

จากการวิเคราะห์ความหมายของนามสกุลพระราชทาน พบว่าความหมายสะท้อนค่านิยมและลักษณะของวัฒนธรรมไทยที่เด่นๆ 3 ประการ ได้แก่ (1) ค่านิยมเกี่ยวกับสิ่งที่ปรารถนาในชีวิต ได้แก่ ความสุข ความเจริญรุ่งเรือง อำนาจ เกียรติยศชื่อเสียง และความมั่งคั่งร่ำรวย ซึ่งเห็นได้จากการที่คนไทยรักความสุขสบาย ความสนุกสนาน และต้องการให้เกิดความเจริญรุ่งเรือง ความมีอำนาจ ชื่อเสียงแก่ และความมั่งคั่งร่ำรวยแก่ตนเอง (2) ค่านิยมเกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางเครือญาติ เช่น การสืบเชื้อสาย การเน้นฝ่ายชาย การให้ความสำคัญกับการกำเนิด และ (3) ค่านิยมเกี่ยวกับคุณสมบัติของคน ได้แก่ ความเสียสละ ความรู้ความสามารถ ความนอบน้อม ความเมตตา ความกตัญญู เป็นต้น ค่านิยมดังกล่าวสอดคล้องกับสำนวน สุภาสิต และคำพังเพยของไทยที่มีมาแต่โบราณ รวมถึงในสังคมไทยปัจจุบันก็ยังมีค่านิยมเช่นนี้อยู่ แสดงให้

เห็นว่าสังคมไทยมีค่านิยมและวัฒนธรรมเช่นนี้จริงๆ
เหล่านี้มาตั้งในนามสกุลพระราชทาน

จึงปรากฏให้เห็นจากการนำความหมาย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษานามสกุลพระราชทานในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวในด้านต่างๆ เช่น เกณฑ์ในการตั้ง รูปแบบและโครงสร้าง ความหมาย ตลอดจนค่านิยมและลักษณะของวัฒนธรรมไทยที่สะท้อนจากความหมาย งานนี้เป็นการศึกษาด้วยวิธีการทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ (Ethnosemantics) ซึ่งหมายถึงการศึกษาภาษาเพื่อเข้าถึงระบบความนึกคิดของชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ซึ่งผลการวิเคราะห์นามสกุลพระราชทาน ทำให้เราทราบว่าคนไทยมีความนึกคิดและค่านิยมอย่างไร ในการวิเคราะห์ผู้วิจัยใช้นามสกุลจำนวน 3,000 นามสกุล ที่สุ่มตัวอย่างจากนามสกุลพระราชทานทั้งหมดกว่า 6,000 นามสกุล

7.1 สรุปผลการวิจัย

7.1.1 เกณฑ์การตั้งนามสกุลพระราชทาน

การวิเคราะห์เกณฑ์การตั้งนามสกุล เป็นการวิเคราะห์จากที่มาและวิธีการในการตั้งนามสกุล ผลการวิเคราะห์พบว่ามี 2 เกณฑ์ คือ **การตั้งนามสกุลตามภูมิหลังของผู้ขอพระราชทาน** และ **การตั้งโดยใช้กลวิธีทางภาษา**

สำหรับเกณฑ์ในการตั้งนามสกุลตามภูมิหลังของผู้ขอพระราชทาน พบว่าการตั้งนามสกุลจะนำภูมิหลังที่เป็น ชื่อจริง ราชทินนาม อาชีพ ทั้งของผู้ขอพระราชทาน หรือบรรพบุรุษมาตั้งเป็นนามสกุล ซึ่งสามารถสรุปได้เป็น 2 เกณฑ์ใหญ่ คือ 1) เกณฑ์การตั้งตาม “ชื่อ” และ 2) “ลักษณะทางสังคม” ซึ่งในเกณฑ์ดังกล่าว ผู้วิจัยยังได้วิเคราะห์เป็นเกณฑ์ย่อยอีก คือ **เกณฑ์ชื่อ** สามารถจำแนกได้เป็น 3 ประเภทคือ ชื่อจริง ราชทินนาม และชื่อสกุลเดิม ส่วน**เกณฑ์ลักษณะทางสังคม** จำแนกได้เป็น 3 ประเภทเช่นกัน คือ อาชีพ สถานที่ และชาติพันธุ์ โดยในการตั้งนามสกุลนั้นอาจใช้หลายเกณฑ์มาผสมกันได้ ส่วนในด้านความถี่ของเกณฑ์ภูมิหลังของผู้ขอพระราชทาน พบว่าเกณฑ์การตั้งตาม “ชื่อ” มีความถี่มากที่สุด และยังพบต่อไปว่าตั้งตามชื่อของ “บรรพบุรุษ” มากที่สุด ซึ่งแตกต่างจากการตั้งตามลักษณะทางสังคม เช่น การตั้งตาม “อาชีพ” จะตั้งตามอาชีพของ “ผู้ขอพระราชทาน” มากที่สุด

อย่างไรก็ตามในการตั้งนามสกุลพระราชทาน นอกจากจะวิเคราะห์ว่าใช้เกณฑ์ใดในการตั้งแล้ว ยังต้องคำนึงถึงวิธีการตั้งอีกด้วย ซึ่งคือการตั้งโดยใช้กลวิธีทางภาษา พบว่าเป็นไปตามกระบวนการที่เริ่มจากการหาคำภาษาบาลีสันสกฤตที่มีความใกล้เคียงกับภูมิหลังมากที่สุดมาตั้งนามสกุล ซึ่งก็คือ การคำนึงถึงความหมายเดิมเป็นหลัก และดูว่าความหมายเดิมดีหรือไม่ หากมี

ความหมายดี จะใช้กลวิธีการพ้องความหมาย หรือความหมายที่อยู่ในกลุ่มเดียวกัน แต่หากความหมายไม่ดี จะใช้กลวิธีการแย้งความหมาย ดังนั้นกลวิธีทางความหมายจึงมี 3 วิธี คือ การใช้คำพ้องความหมาย การใช้คำที่อยู่ในกลุ่มความหมายเดียวกัน และการใช้คำแย้งความหมาย นอกจากนี้ยังมีการใช้กลวิธีทางเสียง ซึ่งจะหาคำที่มีเสียงใกล้เคียงมากที่สุดก่อน คือ การใช้คำพ้องเสียง แต่หากหาไม่ได้ก็จะใช้การเลียนเสียงของคำเดิม ซึ่งอาจมีการเปลี่ยนเสียงหรือการเพิ่มเสียงสรุปว่ากลวิธีทางเสียงมี 3 วิธี ได้แก่ การพ้องเสียง การเปลี่ยนแปลงเสียง และการเพิ่มเสียง

7.1.2 รูปแบบและโครงสร้างของนามสกุลพระราชทาน

ผลการวิเคราะห์รูปแบบและโครงสร้างของนามสกุลพระราชทาน นามสกุลต่างๆ ประกอบด้วยส่วนประกอบอย่างมาก 2 ส่วน และมีรูปแบบหลากหลาย สามารถสรุปเป็นกฎโครงสร้างรวมได้

ผู้วิจัยวิเคราะห์โครงสร้างและรูปแบบของนามสกุลตามที่มาและความหมายของนามสกุล ซึ่งจากการวิเคราะห์พบว่านามสกุลมีโครงสร้างรวมคือ **[ส่วนที่ 1] + [ส่วนที่ 2]** ซึ่งส่วนที่ 1 คือ **[ส่วนหลัก+(ส่วนเสริมท้าย)]** และส่วนที่ 2 คือ **[ณ+ชื่อสถานที่]** โดยอาจปรากฏเพียงส่วนเดียวหรือสองส่วนก็ได้ และจากโครงสร้างดังกล่าวสามารถจำแนกรูปแบบได้ 3 รูปแบบ คือ 1.**[ส่วนหลัก+(ส่วนเสริมท้าย)]** 2.**[ณ+ชื่อสถานที่]** และ 3.**[ส่วนหลัก+(ส่วนเสริมท้าย)] + [ณ+ชื่อสถานที่]**

สำหรับรูปแบบที่ 1 คือ **[ส่วนหลัก+(ส่วนเสริมท้าย)]** หมายถึง นามสกุลหนึ่งๆ อาจจะประกอบด้วย **“ส่วนหลัก”** อย่างเดียว ซึ่งเป็นส่วนต้องปรากฏเสมอ คือส่วนที่มีที่มาจาก **“ชื่อ”** และ **“ลักษณะทางสังคม”** เช่น นามสกุล **“รัตนโกเศศ”** (ชื่อ+ลักษณะทางสังคม) หรือประกอบด้วย **“ส่วนหลัก+ส่วนเสริมท้าย”** เช่น **“นาวาซีวะ”** (อาซีพ + ส่วนเสริมท้ายแสดงความหมายอาซีพ) **“พลิกามิน”** (สถานที่ + ส่วนเสริมท้ายแสดงที่อยู่อาศัย) ส่วนเสริมท้ายนี้อาจจะปรากฏหรือไม่ก็ได้ในนามสกุลและต้องอยู่หลังส่วนหลักเสมอ

รูปแบบที่ 2 คือ **ณ+ชื่อสถานที่** เช่น นามสกุล **“ณ เชียงใหม่”** **“ณ ป้อมเพชร”**

รูปแบบที่ 3 คือ 1+2 เช่น นามสกุล **“ประทีป ณ ถลาง”** **“ภวภูตานนท์ ณ มหาสารคาม”**

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้วิเคราะห์ความถี่เพื่อดูว่ารูปแบบใดปรากฏมากที่สุด และรูปแบบใดปรากฏน้อยที่สุด พบว่ารูปแบบที่ 1 คือ ส่วนหลัก + (ส่วนเสริมท้าย) มีความถี่สูงที่สุดและที่น้อยที่สุด คือ รูปแบบที่ 2 **“ณ+ชื่อสถานที่”** ส่วนแบบย่อยสามารถจำแนกเป็นแบบย่อยของรูปแบบที่ 1 เป็น **“ส่วนหลัก”** และ **“ส่วนหลัก+ส่วนเสริมท้าย”** พบว่าแบบที่เป็น **“ส่วนหลัก”** มี

ความถี่สูงกว่าแบบที่เป็น “ส่วนหลัก+ส่วนเสริมท้าย” และในส่วนหลัก พบว่า “ชื่อ” มีความถี่สูงที่สุด จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ว่า “ชื่อบรรพบุรุษ” จะปรากฏเป็นส่วนแรกของนามสกุลเสมอ

7.1.3 ความหมายของนามสกุลพระราชทานที่สะท้อนให้เห็นค่านิยมและลักษณะของวัฒนธรรมไทย

การวิเคราะห์ความหมายของนามสกุลพระราชทาน ผู้วิจัยวิเคราะห์จากคำที่ไม่ได้มีที่มาจากเกณฑ์ภูมิหลังฯ นั่นคือ “ส่วนเสริมท้าย” และ “หน่วยศัพท์ที่ไม่มีที่มาจากภูมิหลัง” (ไม่ได้วิเคราะห์ในบทที่ 3-4) เนื่องจากต้องการทราบว่าหากพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ ทรงตั้งนามสกุลโดยไม่ได้ถูกบังคับด้วยที่มาตามเกณฑ์ภูมิหลังฯ แล้ว จะทรงใช้คำที่มีความหมายอย่างไร โดยได้ตั้งสมมติฐานไว้ว่าคำที่จะนำมาตั้งนามสกุลนั้น จะต้องมีความหมายดี เป็นสิริมงคล

เมื่อวิเคราะห์แล้ว พบว่าเป็นไปตามสมมติฐาน กล่าวคือ ความหมายที่นำมาตั้งนามสกุลมีความหมายที่ดีเป็นสิริมงคล สามารถนำมาจัดกลุ่มความหมายได้ 14 กลุ่ม โดยกลุ่มที่มีความถี่สูงสุด 5 อันดับแรกมีความหมายเป็นสิริมงคลทั้งสิ้น คือ ความสุข ความเจริญรุ่งเรือง การสืบเชื้อสาย คุณสมบัติ และความมั่งคั่งร่ำรวยทางวัตถุ ซึ่งความหมายเหล่านี้สะท้อนค่านิยมและลักษณะของวัฒนธรรมไทย 3 ประการ คือ 1.ค่านิยมเกี่ยวกับสิ่งที่ปรารถนาในชีวิต ได้แก่ ความสุข ความเจริญรุ่งเรือง และความมั่งคั่งร่ำรวย ซึ่งสะท้อนจากพฤติกรรมของคนไทยที่รักความสุขสบาย แต่ก็ยังต้องการความเจริญ และความร่ำรวย 2.ค่านิยมเกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางเครือญาติ คือ ความหมายเกี่ยวกับการสืบเชื้อสาย แสดงการให้ความสำคัญกับฝ่ายชายมากกว่าฝ่ายหญิง และ 3.ค่านิยมเกี่ยวกับคุณสมบัติของคน ซึ่งค่านิยมเหล่านี้สอดคล้องกับสุภาษิต สำนวน คำพังเพยของไทยซึ่งมีมาตั้งแต่สมัยอดีต สะท้อนให้เห็นว่าเป็นสิ่งที่คนไทยให้ความนิยมอย่างเห็นได้ชัด

7.2 อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษา ผู้วิจัยพบว่าชื่อที่น่าสนใจบางประการเกี่ยวกับนามสกุลพระราชทานในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว คือ

7.2.1 เป็นที่สังเกตได้ว่าเกณฑ์ในการตั้งนามสกุลและรูปแบบของนามสกุลพระราชทาน น่าจะได้รับอิทธิพลจากนามสกุลของชาติตะวันตก โดยเกณฑ์ในการตั้ง พบว่ามีการตั้งตามเกณฑ์ชื่อ อาชีพ สถานที่ ซึ่งเหมือนกับที่มาในการตั้งนามสกุลของชาติตะวันตก กล่าวคือ การตั้งตามเกณฑ์ชื่อ ของนามสกุลพระราชทานใช้หลักการเดียวกันกับการตั้งนามสกุลตามความสัมพันธ์ทางเครือญาติ (Surnames of Relationship) เช่น นามสกุล “วิจารณ์บุตร” มีความหมายว่า “บุตรของวิจารณ์” (วิจารณ์ เป็นราชทินนามของบรรพบุรุษ คือ ขุนวิจารณ์จ่าง) มีลักษณะเดียวกับนามสกุล

ของตะวันตก เช่น “Williamson” ซึ่งแปลว่า บุตรของวิลเลียม (Mckinley, 1990) นอกจากนี้การตั้งตามอาชีพก็ได้รับอิทธิพลจากตะวันตกเช่นกัน เช่น นามสกุล “จาคิวนิช” คำว่า “วนิช” แสดงอาชีพค้าขาย ลักษณะเดียวกับนามสกุลตะวันตก เช่น “Smith” แปลว่า “ช่าง” (Hanks, 1988) ซึ่งแสดงอาชีพเกี่ยวกับการช่าง ส่วนการตั้งตามชื่อสถานที่ เช่น “ณ สงขลา” คำว่า ‘สงขลา’ เป็นชื่อจังหวัด เช่นเดียวกับนามสกุลตะวันตกที่ตั้งตามชื่อสถานที่ เช่น “Bradford”

นอกจากนี้รูปแบบของนามสกุลพระราชทาน ยังมีลักษณะเหมือนกับรูปแบบของนามสกุลตะวันตก เช่น “ณ สงขลา” เหมือนนามสกุลตะวันตก คือ นามสกุลที่มีรูปแบบ de + ชื่อสถานที่ เช่น De Saussure ซึ่งนามสกุลเหล่านี้จะแสดงถึงความเป็นขุนนาง เหมือนกับนามสกุล “ณ + ชื่อสถานที่” ของไทยที่จะพระราชทานแก่เจ้าเมือง หรือผู้ปกครอง นอกจากนี้ยังเป็นส่วนท้ายของนามสกุลที่เป็นชื่อพระวงศ์ คือ “ณ กรุงเทพ” (ณ อยุธยา ในปัจจุบัน) อีกด้วย

การที่เกณฑ์ในการตั้งและรูปแบบของนามสกุลพระราชทานมีลักษณะเดียวกับนามสกุลของชาติตะวันตกนั้น อาจกล่าวได้ว่าเนื่องมาจากการที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงได้รับการศึกษาจากยุโรปตั้งแต่ยังทรงพระเยาว์ จึงทำให้ได้แนวพระราชดำริเรื่องการจัดตั้งนามสกุลมาจากตะวันตก

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่านามสกุลพระราชทานของไทยได้รับอิทธิพลจากนามสกุลของชาติตะวันตก

7.2.2 การตั้งนามสกุลพระราชทานสะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมไทยเรื่องระบบอาวุโส กล่าวคือ เห็นได้จากการตั้งนามสกุลตามชื่อ จะนิยมตั้งตามชื่อของบรรพบุรุษมากที่สุด ยิ่งสืบทราบชื่อบรรพบุรุษไปถึงขั้นสูงที่สุดเท่าใด ก็จะนำชื่อบรรพบุรุษผู้นั้นมาตั้ง เช่น นามสกุล “คุณะเดช” เป็นการนำชื่อทวดกับชื่อปู่ของผู้ขอพระราชทานมาตั้ง คือ “เรือน” (ความหมายเดียวกับ “คุณะ”) กับ “เดช” ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าวัฒนธรรมไทยให้ความสำคัญกับระบบอาวุโส

7.2.3 จากการวิเคราะห์นามสกุลพระราชทานในด้านต่างๆ เช่น เกณฑ์ในการตั้ง รูปแบบ และโครงสร้าง ความหมาย ทำให้ผู้วิจัยสังเกตเห็นแนวโน้มลักษณะของนามสกุลไทยในสมัยต่อมา จนถึงปัจจุบันว่าน่าจะได้รับอิทธิพลจากนามสกุลพระราชทานสมัยรัชกาลที่ 6 หรืออาจกล่าวได้ว่า นามสกุลพระราชทานสมัยรัชกาลที่ 6 เป็นแม่แบบของนามสกุลไทยสมัยต่อมา ตัวอย่างเช่น “นามสกุลพระราชทานในสมัยรัชกาลที่ 9” รวมไปถึง “นามสกุลของคนไทยเชื้อสายจีน” ที่วิเคราะห์โดย วนิดา เจริญสุข

นามสกุลพระราชทานสมัยรัชกาลที่ 9 เช่น “ณ ราชนิคม” “กัรติกร” “นันทนาคร” (เทพสุนทรสารทูล, 2542) จะเห็นได้ว่ามีเกณฑ์ในการตั้งและรูปแบบเหมือนกับนามสกุลพระราชทานใน

รัชกาลที่ 6 กล่าวคือ นามสกุล “ณ ราชสีมา” เป็นนามสกุลที่พระราชทานแก่ผู้สืบเชื้อสายมาจาก เจ้าพระยานครราชสีมา มีรูปแบบ “ณ+ชื่อสถานที่” เหมือนกัน ส่วนนามสกุล “กิริติกร” พระราชทานแก่นายเกรียง เขียมสกุล ซึ่งคำว่า “กิริติ” น่าจะมาจากการใช้กลวิธีทางเสียง คือ ออกเสียงคล้ายคำว่า “เกรียง” ซึ่งเป็นชื่อจริง ส่วนนามสกุล “นันทนาคร” พระราชทานแก่ นายชรินทร์ งามเมือง ซึ่งจะเห็นได้ว่านามสกุลใหม่ที่พระราชทานให้มีความหมายเหมือนกับนามสกุลเดิม คือ คำว่า “นันทนาคร” มาจากคำว่า “นันทนา” แปลว่า “งาม” ประสมกับ “นคร” แปลว่า “เมือง” เมื่อ ประสมกันแล้วมีความหมายเหมือนคำว่า “งามเมือง”

นอกจากนี้ “นามสกุลของคนไทยเชื้อสายจีน” ที่วิเคราะห์โดยวนิดา เจริญสุข (2532) พบว่าเกณฑ์ในการตั้งนามสกุลของคนไทยเชื้อสายจีนมีลักษณะการตั้งเหมือนกับที่ตั้งนามสกุล พระราชทาน ในด้านการตั้งโดยใช้กลวิธีทางภาษา กล่าวคือ ใช้การตั้งโดยรักษาเค้าทางเสียง และความหมายของแซ่เดิม ซึ่งนามสกุลพระราชทานที่พระราชทานแก่ชาวต่างประเทศ เช่น ชาวจีน หรือชาวตะวันตก ก็จะใช้เกณฑ์นี้เช่นกัน อย่างไรก็ตามหากไม่ได้ตั้งโดยใช้เกณฑ์ทางภาษา ซึ่ง หมายถึง ตั้งโดยไม่ได้มีเค้าทางความหมายหรือเสียงของแซ่เดิม ก็จะต้องใช้คำที่มีความหมาย เป็นสิริมงคล

7.2.4 เป็นที่น่าสนใจว่าค่านิยมและลักษณะของวัฒนธรรมไทยที่สะท้อนจากนามสกุล พระราชทาน มีลักษณะที่สอดคล้องกับค่านิยมที่สะท้อนจากนามสกุลของคนไทยเชื้อสายจีน ที่ วิจัยโดยวนิดา เจริญสุข (2532) กล่าวคือ คำที่นำมาตั้งจะมีความหมายที่ดี แสดงความปรารถนา ในชีวิตในด้านต่างๆ เช่น สุข ความเจริญรุ่งเรือง และความมั่งคั่งร่ำรวยเช่นเดียวกัน ตลอดจน สะท้อนเรื่องความสัมพันธ์ทางเครือญาติและคุณสมบัติที่บุคคลพึงมี แต่เนื่องจากนามสกุล พระราชทานมีมาก่อนนามสกุลของคนไทยเชื้อสายจีน จึงเป็นไปได้ว่านามสกุลพระราชทานเป็น แม่แบบของนามสกุลของคนไทยเชื้อสายจีน

7.3 ข้อเสนอแนะ

การศึกษาตามแนวอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ของนามสกุลพระราชทานในพระบาทสมเด็จพระ มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทำให้เข้าใจระบบความคิดหรือค่านิยมของคนไทยได้ ดังนั้นจึงน่าจะมีการ ศึกษาตามแนวอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ในเรื่องอื่นๆ ต่อไป เนื่องจากผลงานด้านนี้ยังมีอยู่น้อย โดยเฉพาะการศึกษาชื่อและนามสกุล ซึ่งน่าจะมีการศึกษาต่อไปในประเด็นต่อไปนี้

- (1) นามสกุลของคนไทยกลุ่มอื่นๆ ในประเทศไทย เช่น นามสกุลของชาวเขาเผ่าต่างๆ นามสกุลของคนไทยมุสลิม เป็นต้น

- (2) นามสกุลพระราชทานในสมัยต่อมา คือ สมัยรัชกาลที่ 7 - สมัยรัชกาลที่ 9 และนามสกุลประทานจากสมเด็จพระสังฆราชฯ
- (3) ราชทินนามไทย
- (4) ชื่อถนน ตรอกซอย แม่น้ำ คลอง หรือชื่ออาคาร ร้านค้าต่างๆ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กมล จันทรสร. 2506. อิทธิพลของชาวจีนโพ้นทะเล. พระนคร : โอเดียนสโตร์.
- กมล ชาญเลขา. ไม่ระบุปี. A Study of the Economy of a Rice-Growing Village in Thailand.
คณะกรรมการรวบรวมและค้นคว้าเกี่ยวกับพระราชนิพนธ์ฯลฯของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้า
เจ้าอยู่หัว. 2544. อักษรานุกรมนามสกุลพระราชทานในพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว.
สิ้นทรมหาราชวราวุธ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว. กรุงเทพฯ : บริษัท พี เพรส จำกัด.
- จริญญา ธรรมโทโต. 2540. การศึกษาภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อเล่นของคนไทยในเขตอำเภอเมือง
จังหวัดตรัง. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชมรมคนรักวัง. 2544. นามสกุล : นานาสาระ. กรุงเทพฯ : ชมรมคนรักวัง.
- ถาวร ลิกขโกศล. 2537. ชื่อและแซ่ของคนจีน. เอกสารประกอบคำบรรยายพิเศษ กรกฎาคม 2537
สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เทพ สุนทรศารทูล. 2542. นามสกุลพระราชทาน 6,432 สกุล. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ดวงแก้ว.
- เทพชู ทับทอง. 2528. ต้นตระกูลไทย. กรุงเทพฯ : วชิรินทร์การพิมพ์.
- ธีระพันธ์ เหลืองทองคำ. 2535. คำเรียกสี่ในภาษาไทย (เมียน). กรุงเทพฯ : โครงการวิจัยภาษาและ
วัฒนธรรม หน่วยปฏิบัติการวิจัยทางภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- น้องนุช มณีอินทร์. 2543. การปรับเปลี่ยนของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์
มหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นันทนา ธรเกียรติ. 2531. "ลักษณะการตั้งชื่อเล่นในภาษาไทย." ภาษาและภาษาศาสตร์ 6
(มกราคม-มิถุนายน 2531) : 50-62.
- บุญศักดิ์ แสงระวี. 2535. สืบกำเนิด 225 แซ่. กรุงเทพฯ : อักษรวัฒนา.
- ประยุทธ์ หลงสมบุญ. 2519. พจนานุกรมบาลี-ไทย (15,491 คำ). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา
ลาดพร้าว.
- ปราณี กุลละวณิชย์. 2535. ชื่อหมู่บ้านในมณฑลทลกวาสีและภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศ
ไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปัญญานันทภิกขุ. 2535. หน้าที่ของคน ฉบับสมบูรณ์ : คนดีและคุณสมบัติพิเศษของนักบริหาร.
กรุงเทพฯ : ธรรมสภา.

- ปิยนาด บุนนาค และมรรยาท กิจสุวรรณ. 2526. การวิเคราะห์ค่านิยมและบรรทัดฐานของสังคมไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น (พ.ศ.2325-2394) : ระบบเครือญาติ การแต่งงาน และครอบครัว. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- แปลก สนธิรักษ์. 2506. พจนานุกรมบาลี-ไทย. พระนคร : ไทยวัฒนาพานิช.
- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525. 2539. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์.
- เพ็ญแข วัจนสุนทร. ไม่ระบุปี. ค่านิยมในล้านวนไทย. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- ไพฑูรย์ เครือแก้ว. 2515. ลักษณะสังคมไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. นครหลวงฯ : โรงพิมพ์เลียงเชียงใหม่.
- รัชนีกร เศรษฐ. 2532. โครงสร้างสังคมและวัฒนธรรมไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- วนิดา เจริญสุข. 2532. นามสกุลของคนไทยเชื้อสายจีน : การวิเคราะห์ทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรางคณา สว่างตระกูล. 2540. การศึกษาภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อของคนไทยในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิชากร, กรม. 2511. สัมผัสฤต-ไท-อังกฤษ อภิธาน. พระนคร : องค์การค้าของคุรุสภา.
- วิภัสินทร์ ประพันธ์ศิริ. 2535. คำเรียกญาติในภาษาคำเมือง. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศตวรรษ เต็มหวาน. 2541. คำเรียกและการรับรู้ของผู้พูดภาษาไทยถิ่น ลัวะ ม้ง และกะเหรี่ยงในพื้นที่จังหวัดเชียงรายและพะเยา. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภมาส เองฉ้วน. 2537. คำเรียกญาติภาษาจีนฮกเกี้ยนในภาคใต้ของประเทศไทยสมัยสุโขทัยและสมัยปัจจุบัน. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. 2525. สังคมไทย : แนวทางวิจัยและพัฒนา. ขอนแก่น : ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สิริคุตโตภิกขุ. 2515. มงคล 38 ประการ ประทีปของผู้ปรารถนาความเจริญรุ่งเรืองแห่งชีวิต. นครหลวงฯ : เจริญวิทย์การพิมพ์.
- สุภาพรรณ ณ บางช้าง. 2527. การใช้ภาษาในการตั้งชื่อของคนไทย. กรุงเทพฯ : สหมิตร ออฟเซท.

- โสภี อุ่นทะยา. 2542. “ลักษณะร่วมในชื่อและนามสกุลภาษาลาว ภาษาไทย.” ภูมิปัญญาภาษา
ลาว-ภาษาไทยอีสานในชุมชนสองฝั่งโขง, 62-88. กรุงเทพฯ : โครงการวิจัยเมธีอาวโสสกว.
อมรรตฤณารักษ์, จมื่น. 2524. นามสกุลพระราชทานในกรุงเทพฯ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ
อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. 2529. “ความสัมพันธ์ระหว่างภาษาและวัฒนธรรม.” ศาสตร์แห่งภาษา 6
(มิถุนายน) : 40-50.
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. 2533. “ลักษณะสำคัญบางประการในวัฒนธรรมไทยที่แสดงโดยคำเรียก
ญาติ.” วารสารภาษาและวรรณคดีไทย 7 (เมษายน) : 56-67.
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. 2538. คำเรียกสีและการรับรู้สีของชาวจังหวัดและชาวไทย. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. 2543. เอกสารประกอบการสอนวิชา 2209656 ภาษาศาสตร์ชาติพันธุ์.
อัญชลิกา ผาสุกกิจ. 2543. คำเรียกกรสในภาษาไทยถิ่นตามแนวอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์. วิทยานิพนธ์
มหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาษาอังกฤษ

- Baker, R.L. and Carmony, M. 1975. Indian Place Names. Bloomington, IN : Indian
University Press.
- Boas, F. 1964. “On Geographical Names of the Kwakiutl Indians.” in Hymes. 1964 : 171-
76.
- Frake, Charles O. 1962. “The ethnographic study of cognitive systems.” Reprinted in
Language and Cultural Description, Essays by Charles O. Frake. Selected by
Anwar S. Dil. Standford : Standford University Press.
- Hanks, Patrick. 1988. A dictionary of surnames. Oxford : Oxford University Press.
- Hook, J.N. 1991. All Those Wonderful Names. New York : John Wiley & Sons.
- Mckinley, R.A. 1990. A history of British surnames. London : Longman.
- Prasithrathsint, Amara. 2001. “A componential analysis of kinship terms in Thai.” Essays
in Tai Linguistics, edited by M.R. Kalaya Tingsabadh, and Arthur Abramson.
Bangkok : Chulalongkorn University Press.
- Reaney, P.H. 1967. The Origin of English Surnames. London : Routledge and Kegan
Paul.

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หน่วยศัพท์ที่มีที่มาจากชื่อและลักษณะทางสังคมตามการวิเคราะห์ในบทที่ 3
และหน่วยศัพท์พร้อมความหมายที่ได้วิเคราะห์ในบทที่ 5

ในภาคผนวกนี้จะแบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 ส่วน คือ รายละเอียดหน่วยศัพท์ที่มีที่มาจากชื่อและลักษณะทางสังคม และหน่วยศัพท์ที่ไม่มีที่มาจากภูมิหลัง

1. หน่วยศัพท์ที่มีที่มาจากชื่อและลักษณะทางสังคมตามการวิเคราะห์ในบทที่ 3 (เกณฑ์ในการตั้งนามสกุลพระราชทาน)

1.1 หน่วยศัพท์ที่มีที่มาจากชื่อ

หน่วยศัพท์	มาจากชื่อเดิม	หน่วยศัพท์	มาจากชื่อเดิม
กณะ	น้อย จ้อย	โกกิล่า	(ดู)เหว่า
กถา	แจ้ง	โกมล	ละมุน นุ่ม นุ่ม นวม
กนก	ทอง	โกศ	คลัง
กนิษฐ	เล็ก น้อย	โกศัย	ต่วน ไหม
กมล	ใจ บัว	เขิน	สถล
กมุท	บัว	คช	ช้าง
กวรรณ	หู	คนธ์	กลิน
กฤษณ	ดำ ขำ คำ คล้ำ	ความ	นิล
กะวี	ช้าง	คฤห	เรือน
กัณห์	ดำ	คาม	แขวง
กาญจน	ทอง คำ กิม	คุด	บุรณะ
กาล, กภาพ	ดำ	คุปต์	คุ้ม ครอง ป้อง กัน ห่อ เลี้ยง หวงน
กิตติ	ขจร	คูหา	ถ้ำ
กิตติศัพท์	ฉาว	ฆน	แน่น
กிரาด	คนป่า	ขยนา	ดม
กุญชร	ช้าง	โฆษ	กรับ
กุนาละ	ดูเหว่า	จริม	สุด ท้าย
กุลละ	แพ	จันทน	นวล
เกยูร	สร้อย	จามร	ภู่ พัด

หน่วยศัพท์ มาจากชื่อเดิม

จาริก	ออก
จารุ	งาม ทองคำ โหมด เอี่ยม รุ่ง เรือง
จาร์ส	โรจน์ รุ่ง เรือง
จิต	ใจ
จิตร	เขียน
จินดา	วิเชียร
จินตนา	ทัก ทัก นึก ตรอง
จ้อ	เลข
จุท	ปิ่น
จุน จรณ	จิว น้อย เล็ก ฉิม
เจตน์	จง หวัง
ฉวี	ผิว
ชนน	เกิด
ชนม์	ปี
ชลทา	เมฆ
ชลทา	จ้อย
ชลาเยน	แพ
ชวาล	รุ่งเรือง สว่าง
ซังค	แข่ง
ชาติ ชาติ	เกิด
ชาตรูป	ทองคำ
ชาล ชาลี	แห
โชติ ชุติ	ช่วง เอี่ยม
ฐิติ ฐีเยร	คง อยู่ ยั้ง มั่น เทียง ยง
ดารา	ดาว
ดีตี	วัน
ดิลก	ยอด เจริญ
ดิฐ ดิตถ์	ทำน้ำ
ดุลย	เหมือน คล้าย เสมอ เท่า

หน่วยศัพท์ มาจากชื่อเดิม

ตปนิยะ	ทองคำ
ตมะ	หมอก
ตังก	ชวาน
ตามร	นาก ทองแดง
ตักตัก	อ้อม พอใจ ชม
ตินตะ	ชุ่ม ชื่น ชื่น ฉ่ำ
ติมพรุ	พลับ
ดีระ	ฝั่ง
ตุล ตุลย์	ชู ชั่ง
เตมีย์	ชุ่ม ชื่น ฉ่ำ
ถาวร	คง อยู่
ทรรทรา	กลอง
ทรรศนีย	งาม
ทัต	ให้
ทันตะ	เขียน
ทศนยะ	เฟ่ง
ทิตตยา	สว่าง แสง
ทิวา	วัน
ทิม	คร่ำ
ทูป	เขียน
ธน	ทรัพย์ สิ้น รวย
ธร	หนุน
ธูว	มั่น เทียง
นคร นคร	เมือง
นว	ใหม่
นันท์	แช่ม ชื่น
นาท	เสียง สนั่น
นิวาศ	อยู่
นිර	น้ำ
นึล	เขียน อ้อม ขำ ม่วง สีส

หน่วยศัพท์ มาจากชื่อเดิม

บรรณ	ใบ
บาล	รักษา
บุณฑริก	บัว
บุร	เมือง ป้อม เวียง
บุษป	ดอกไม้ ฮั่ว
บุรณ บุรณ	อิม เพ็ง เต็ม
ปฏิภาค	คล้าย เหมือน
ปฏิมา	จำลอง แม่น
ปฏิรูป	เทียม คล้าย
ปดล	พื้น ชั้น
ปทุม	บัว
ประทีป	โคม
ประภา	แสง แจ่ม ปลั่ง
ปรีติ	ปลื้ม
ปัทม	นวล ขาว ผ่อง
ปัตตะ	บาตร
ปัตตะ	บัตร ใบ บาตร
ปัทม	ทิม
ปาสาน	หิน
ปิฎก	แป้ง
ปิตตะ	พุ่ม ก้อน
ปิติ	อิม(ใจ)
ปิตินิล	เขียว เหลือง
บุลว บุฬว	หนอน ตัวง
บุษป	ดอกไม้
เปลกะ	กระต่าย
เปารี	เมื่อง
โปส(ษ)ก	ผู้เลี้ยงดู
ผลิก ผลึก	แก้ว
พยัคฆ์	เสือ

หน่วยศัพท์ มาจากชื่อเดิม

พรรค	หมู่
พหุล	มาก
พัตร	ผ้า
พันธน์ พันท์	พวง เชื่อม
พันธ์	เชื้อ
พาลก	อ่อน เด็ก รุ่ม หนู น้อย ฉิม
พิมพ์	เหมือน แม่น คล้าย รูป หุ่น ภาพ
พิสมิต	แปลก
พิลิสฐ	วิเศษ
พุกกณะ	เล็ก น้อย
พุดม พุฒิ	เจริญ
ภมร	ภู
ภา	แจ้ง สว่าง
ภาชนะ	เครื่อง
ภาส	แสง จำรัส เขียว แฉ่ง แจ่ม ปลั่ง
ภาส์	ยา
โภชก	ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน นายอำเภอ
มณฑล	วง ดวง
มณี	แก้ว
มโนหร	ยวน
มหา	ท้วม โต ใหญ่
มหิษ	ควาย
มัช มาฆ	มั่ง มี มาก
มัจฉา	ดุก
มัณฑ	เลี่ยม
มัณฑุก	กบ
มาน	ใจ มี อิม
มาลย์	เพื่อง
มาฟัก	พลับ
มิลินท	พั้ง ผ้าง

หน่วยศัพท์ มาจากชื่อเดิม

มิสร์ มิสร์	เจือ ปน คละ
มุกต มุตต	ไข่มุก
มุสิก	หนู
โมกข	เปลื้อง
ยม ยมก	แผ่
ยุกตะ	ถูกต้อง ชอบ ประกอบ เทียบ เทียม
ยุว	เด็ก รุ่น
รมณ์	ขึ้น
รมิต	อักษร
รักษกะ	รักษา สงวน
รักต รัต	แดง
รักษ์	กัน
รังค รงค	ถมยา
รัชตะ	เงิน
รัตน์	แก้ว พลอย
รุจิ	แสง สว่าง ปลั่ง เอี่ยม
รุท	ล้อม
รูป	โอบ
ฤกษ์	หมี่
ลดา	จัน
ลักษณะ	แม่นยำ เหมือน เทียบ พริ้ง เปลี่ยน
ลางคูล	แหยม ปอย แกละ หาง
เลข	เขียน
โลม	อุย
วรรณ	สี ผิว ปลั่ง ทอง
วรรณะ	เจริญ พู
วัฒน์	
วราหะ	หมู อู๊ด
วสุ	ทรัพย์ สมบัติ
วัจฉ	คำ

หน่วยศัพท์ มาจากชื่อเดิม

วัชระ	พลอย
วัฏ	เวียน หมุน
วัณณ	ตำรา หนังสือ สี ผิว
วัลลภ	คนสนิท คนรัก คนโปรด
วัลลิวลี	พิก เกา ตาด จัน เครือ
วัส	ฝน ปี
วาม	ซ้าย สง่า
วาร	วัน
วาส	อยู่ ทองอยู่
วิบุลย	มาก พูน
วิภาต	แสง ปลั่ง แจ่ม
วิมล	ปลอด เกิดียง สะอาด
วิมุก(ต)	รอด
วิมุกต	รอด
วิโมกข์ (ษ์)	รอด
วีณ	พิณ
วีระ	อาจ
เวณ	ไผ่
ศกุนต	นก
ศรี	เฮง
ศฤงค	ยอด
ศัพท์	เสียง
ศาด	แหลม
ศารทูล	เสื่อ
ศีต สีส	เย็น
ศุกร	อ่อง ผ่อง แฉ่ง เมื่อก เอี่ยม
ศุก	ดี เอี่ยม
เศรณี	แถว แนว หมวดหมู่ สาย ไย
เศราชฐ์	ดี เลิศ ยอด ยิ่ง
เศวต	เผือก

หน่วยศัพท์ มาจากชื่อเดิม

เศษ	ทอน
ไศภา	ปลั่ง สว่าง งาม
ษัฏ	หก
สถล	คง
สนธิ	เชื่อม
สนาน	อาบ
สภา, สะภา	ทับ พลับ
สมรรค	พร้อม
สมัย	รื่น แยม
สมิต	ยิ้ม
สลิล	จ้อย (น้ำ)
สวาท	หวาน
สักคะ	สุวรรณค์ สรวง
สังกาศ	เปรียบ คล้าย เหมือน ปาน
สังวร	เจียม
สันธิ	เนื่อง
สัปปิ	เนย
สัลลภ	เม่น
สาขา	กิ่ง
สาณ	ผ้าหยาบ ผ้าปาน
สามน	กล่อม สวด
สามะ	การสรรเสริญ ทอง
สาร1	ข้าง
สาร2	แก่น เยื่อ
สาธิกา	เหว้า
สีชันทก	แหยม
สิงคิ	ทองคำ
สิต	ยิ้ม แยม
สุขุม สุขุมล	นุ่ม น่วม นิม
สุคนธ์	กลิ่น หอม ฟุ้ง เหม็น รื่น รมย์

หน่วยศัพท์ มาจากชื่อเดิม

สุนทร	งาม ดี ไพเราะ เจียม แซ่ม ซ้อย เสื่อม
สุมน	ดอกไม้ ดอกมะลิ
สุวรรณ	ทอง
สุหัต สุหัท	เพื่อน เกลต
สุจิ สุขย	เข็ม
เสมร	ยิ้ม แยม
เสรี	ไทย
เสล	เหลือ
โสณ	ทองคำ
โสภณ	งาม พริ้ง
หริต	เขียว
หัสติน	ข้าง
หัสต	หมัด มือ
หิริญ หิริณย	ทอง
อจล	คง เจย
อณู อนุ	น้อย
อติ	ยิ่ง มาก
อธิษฐาน	เสี่ยง
อนัม	ญวน
อนุสร	ถวิล ระลึก คำนี้
อภัย	เจย
อภิรมย์	ชม รื่น
อมร	รอด ฟ้า
อยน	มา คล้อย เลื่อน การไปถึง
อยา	เหล็ก
อัสตถ์	โพธิ โฟ
อัคคะ	เลิศ ยอด
อังศุ	สาย เส้น แถว แสง ปลั่ง
อัญชลี	กราน พุ่ม
อัญชัน	ม่วง

หน่วยศัพท์	มาจากชื่อเดิม	หน่วยศัพท์	มาจากชื่อเดิม
อัมพะ อมระ	มะม่วง ม่วง	อุจ	สูง ระหง
อัษฐ	ต้นโพธิ์	อุดม	มาก
อากาศ	แจ้ง	อุท อุทิน	น้ำ
อาขุ	หนู	อุทยาน	สวน
อาคม	มา กลับ ถึง วิชา	อุบล	บัว
อาชว	เที่ยง	อุษณ	อุ่น
อาร์ณย์	เถื่อน (ป่า)	เอก	แจ็ก
อาศรัย	พึ่ง	เอฬิก	แกะ แพะ
อาสน	พรหม เตียง	โอชา	เอม
อินทนิล	เขียว	โอภาส	เอี่ยม
อินทุ	พระจันทร์	โอวาท	สอน
อุกกุฏ	หงาย	โอสถ	ยา
อุโฆษ	ครืน ดัง		

1.2 หน่วยศัพท์ที่มีที่มาจากลักษณะทางสังคม

หน่วยศัพท์ที่มีที่มาจากลักษณะทางสังคม หมายถึง หน่วยศัพท์ที่แสดงความหมายเกี่ยวกับอาชีพต่างๆ

- (1) หน่วยศัพท์ที่แสดงความหมายอาชีพทางดนตรี ได้แก่ คีตา ดุริยะ วาทิน
- (2) หน่วยศัพท์ที่แสดงความหมายอาชีพทางทหาร ได้แก่ ไยธิ ไยธิน อัศวิน เสน
คริน เสรณี นาวิ นาวิก
- (3) หน่วยศัพท์ที่แสดงความหมายอาชีพตำรวจ คือ ภักุ คุปตี
- (4) หน่วยศัพท์ที่แสดงความหมายอาชีพรับราชการทั่วไป ได้แก่ เสวี
- (5) หน่วยศัพท์ที่แสดงความหมายอาชีพทางแพทย์ ได้แก่ เวช แพทย์
- (6) หน่วยศัพท์ที่แสดงความหมายอาชีพการแสดง คือ นัฏ
- (7) หน่วยศัพท์ที่แสดงความหมายอาชีพทางศิลปะ ได้แก่ ศิลปี ศิลปิน
- (8) หน่วยศัพท์ที่แสดงความหมายอาชีพเกี่ยวกับการศาล คือ ยุกตะ (ความยุติธรรม)
- (9) หน่วยศัพท์ที่แสดงความหมายอาชีพช่างกล คือ กะลิน

(10) หน่วยศัพท์ที่แสดงความหมายอาชีพเกษตรกร ได้แก่ ผลิน ผล พฤษข (ทำสวน) เกษตร เกษตริน ศาลี (ทำนา)

(11) หน่วยศัพท์ที่แสดงความหมายอาชีพค้าขาย ได้แก่ วนิก วนิก วนิช เวส

2. หน่วยศัพท์พร้อมความหมายที่ได้วิเคราะห์ในบทที่ 5 (ความหมายของนามสกุลพระราชทาน)

หน่วยศัพท์ที่นำมาวิเคราะห์ความหมายในบทที่ 5 เป็นหน่วยศัพท์ที่ไม่มีที่มาจากภูมิหลังเรียงลำดับตามตัวอักษรดังนี้

หน่วยศัพท์	ความหมาย
กงส กังส	โลหะเจือชนิดหนึ่งประกอบด้วยทองแดงกับดีบุก
กณ	น้อย จ้อย
กนิษฐ	น้อง น้อย
กমনะ	สวยงาม
กมล	ดอกบัว
กร	แขน
กัลัมพ ลัมพะ	ห้อย ย้อย
กลิก	ผู้เจริญ
กษณ	ขณะ
กานต	ที่รัก
การิน การี	งาน
กิจจะ	งาน
กิตติ กิติ	คำสรรเสริญ
กัญชร	ช้าง
กุมภิล	จระเข้
กุล	ตระกูล สกุล
เกตุ	ดาวพระเคราะห์ดวงที่ 9 หรือ ดาวพระเกตุ
เกียรติ กียรติ	ชื่อเสียง
โกมล	งาม
โกวิท	ฉลาด ชำนาญ
โกศล	ฉลาด
โกศ	คลัง การเงิน

หน่วยศัพท์

โกศัย

โกเสส โกศ

คณิต

ครรวร

คามิน

คีตะ

คุณ

ความ

จัดต

จารีตร

จารุ

จินดา

จีระ จิระ จิรา

ชัช

ชาติ

ชิต

ชิน ชินะ

ชีวะ ชีวิน

ชีวา

ชุตี ชุตี ไชติ

ไชตก

ดิลก

ตะนัย

ตั้งก

ดิณสูล

ตีป ติปย

เตช เตช

เตมีย์

ถาวร

ทวิ

ความหมาย

ผ้าทอจำพวก ต่วน ใหม่

คลัง

การคำนวณ

ห้อง

บ้าน หมู่บ้าน

เพลง ดนตรี

ความดี ความเกื้อกูล

ไม่มีความหมาย

เสียดสละ

อันประพฤติ

ทองคำ

แก้วมีค่า

ยังยืน

ธง

เกิด

ชนะแล้ว

ผู้ชนะ หรือพระพุทธเจ้า

ชีพ มักใช้ประกอบหลังคำแสดงอาชีพ

ชีพ

ความสว่าง

ผู้รุ่งเรือง

ยอด เลิศ

ลูกชาย

ชวาน

ดอกมะลิซ้อน

กล้าหาญ

อำนาจ

ความชุ่มฉ่ำ

มั่นคง ยังยืน

ลำดับที่สอง

หน่วยศัพท์	ความหมาย
ทัตต์ ทัต	ให้
ทัฬ ทัฬพะ	ทรัพย์สินสมบัติ
ทัฬภ ทรรภ	หญ้าคา ข่า
ทิพ	เทวดา
เทวินทร์	เทวดา
ธร	ความช่วยเหลือ
นภีตะ	ท้องฟ้า
นันทน์ นนท อานนท	ความยินดี รื่นเริง
นัย	แนว ทาง
นาค นาคะ	งูใหญ่มีหงอน
นาวิน	ทหารเรือ
นิตย	ความสม่ำเสมอ
นิยม	ชมชอบ
นิวัตน์	กลับ
นิสากร จันทร จันทิ	ดวงจันทร์
เนมิ	กงรถ กงเกวียน
บริ	รอบๆ
บุญย บุญ	ความดี
บุตต์ บุตร ไอรส	ลูกชาย
บุริน	เมือง
ปทุม	ดอกบัว
ประกร กร	การกระทำ ใช้ประกอบหลังคำแสดงอาชีพ
ประกาศ	แจ้งให้ทราบ
ประจิต จิต	ใจ
ประตاپ	เกียรติยศ ความเป็นใหญ่
ประภูติ ภูติ	ความรุ่งเรือง ความมั่งคั่ง
ประมา	การกระทำ ใช้ประกอบหลังคำแสดงอาชีพ
ประสพ	การเกิดผล
ประสาท	ให้
ประสาธน์	เครื่องประดับ

หน่วยศัพท์	ความหมาย
ปรีช	ที่รัก
ปัทม ปะทุม	ดอกบัว
ป็นตี	หนทาง แนว
ปาตะ	น้ำ
ปาตี	ผู้เป็นใหญ่
पाल	ดูแล รักษา
ปุรณ	สมบูรณ์
ปุช	บูชา
เปาระ เปารยะ	เมือง
ผล	ความมอกงาม ความเจริญ
พงศ์ วงศ์	เชื้อสาย สกุล
พยามร	เสื่อ
พล	กำลัง
พันธุ	เชื้อสาย สกุล
พาหะ	ตัวนำ
พินทุ	หยดน้ำ
พิบูลย์ วิบูลย์	เต็ม กว้างขวาง มาก
พิมพ์	รูป
พุกกณั พุกกั	เล็ก
พุทธิ โพิ	ผู้ตื่นแล้ว
ภรม	ภมร ผึ้ง แมลงภู่
ภักติ ภักดี	ความรักภักดี
ภัก	โชคดี ความเจริญ
ภัท	ดี เจริญ ประเสริฐ
ภา	แสงสว่าง รัศมี
ภาค	ส่วน ตอน
ภितูร	ฉลาด มีปัญญา
ภูมิ	แผ่นดิน
ภูษณ	เครื่องประดับ
มหา	ใหญ่

หน่วยศัพท์

มังคล
 มติ มัต
 มัย
 มาน
 มานัส
 มานิต
 มาลัย
 มิตร
 มุกต
 ยศ
 ยุกตะ
 รลิต
 รัก
 รั้งสี รั้งสี
 รัต
 รัตน รัตน รัตนะ
 ราม
 รูป
 ลักษณะ
 ลักษณะณ์
 ลิปต
 เลข
 วร พร
 วสันต์
 วลิต
 วสุ
 วัฒนนะ วรรณนะ

ความหมาย

มังคล
 ความคิดเห็น
 สำเร็จด้วย
 ความนอบน้อม นับถือ
 ใจ
 ผู้ที่คนนับถือ
 ดอกไม้ที่ร้อยเป็นพวง
 เพื่อน
 ไชยมุก
 เกียรติ ความยกย่องนับถือ
 ถูกต้อง
 ฟ้าร้อง
 ชอบ
 แสงสว่าง
 สีแดง
 แก้ว
 ตัวละครในวรรณคดีเรื่องรามเกียรติ์ เป็นร่างที่พระ
 นารายณ์อวตาร ตามความเชื่อของศาสนาพราหมณ์
 ฮินดู
 ร่างกาย
 รูป
 ชื่อของพระรามในวรรณคดีเรื่องรามเกียรติ์ เป็น
 ความเชื่อของศาสนาพราหมณ์ ฮินดู
 ฉาบ ทา
 เขียน
 ประเสริฐ พร
 ฤดูฝน
 ชำนาญ มีอำนาจ
 ทรัพย์ สมบัติ
 ความเจริญ

หน่วยศัพท์

วัน วรรณ พรรณ

วัด

วัน

วัดวัด

วาลิก วาสี

วิกิต

วิกสิต

วิท

วินทว

วินทุ

วิมล

วิศาล

วิเศษ

วีริยะ วีริยะ

วุฒ

เวทิน

เวศ

เวส วณิช วณิช วณิชย์

ศกุนต

ศจี

ศร ศร

ศรุต

ศักดิ์

สังข์ สังข์

ศัพท์

ศารทูล

ศาสตร์

สีต สีต สีตล

ศุกร

ศุภ ไศภะ

ความหมาย

ผิว สวยงาม

ความประพฤติ

ระยะเวลา 24 ชั่วโมง

มาร

การอยู่ ที่อยู่

ทำให้วิเศษ

แย้ม บาน

ความรู้

หยดน้ำ

ดวงจันทร์

สะอาด บริสุทธิ์

กว้าง มาก

ยอดเยี่ยม เลิศ

ความเพียร

เจริญแล้ว

ผู้รู้ นักปราชญ์

ที่อยู่

พ่อค้า การค้าขาย

นก

พระชายาของพระอินทร์

อาวุธชนิดหนึ่ง ลูกธนู

มีชื่อเสียง

อำนาจ

หอยชนิดหนึ่ง เปลือกสีขาว

เสียง

เสือ

วิชาความรู้

เย็น

ขาว บริสุทธิ์

ความดีงาม ความเจริญ

หน่วยศัพท์	ความหมาย
เศรณี	แถว แนว
ชิต	อันยิ้มแย้ม
สการ	บูชา
สงเคราะห์	การช่วยเหลือ การอุดหนุน
สถาปนา	ยกย่องโดยแต่งตั้งให้สูงขึ้น
สภา	ที่ประชุม
สมบัติ	ทรัพย์สิน เงินทอง
สมบูรณ์	บริบูรณ์
สมิต	ยิ้ม
สะกา	เครื่องเล่นการพนันอย่างหนึ่งใช้ลูกบาศก์ทอด
สังกาศ	เปรียบเหมือน
สัมพันธ์	ผูก เกี่ยวข้อง
สาธ	การช่วยเหลือ การอุดหนุน
สาร	ธาตุ
ลีขัณฑก	ผมแกละ
สิงคาล	สุนัขจิ้งจอก
สิงห์	สิงโต
ลินธุ คงคา	แม่น้ำ
สิริ ศิริ	มงคล
สุ	ดี
สุคนธ คันธ	กลิ่นหอม
สุต สุต	เกิด ลูกชาย
สุทธ สุทธิ	บริสุทธิ์
สุนทร	งาม ดี
สุร	เทพ เทวดา
สุวรรณ	ทอง
เสต	ขาว ผือก
เสถียร เจริญ จิต จิตติ	ยืนยง มั่นคง
เสนา	ไพร่พล
เสวษฐ เศวษฐี เศวษฐ	ดีเลิศ ยอดเยี่ยม

หน่วยศัพท์	ความหมาย
เสียม	ชื่อประเทศไทย เป็นสำเนียงที่ชาวต่างประเทศเรียกเพี้ยนจากคำว่าสยาม
โสคติ	ความเจริญรุ่งเรือง
โสม	ดวงจันทร์
หริต	เขียว
หาร	การนำไป
หาสะ	การหัวเราะ ความสนุกสนานจริง
หุต หุตติ	เชื้อสาย
เหม	ทองคำ
อติ	ยิ่ง มาก
อนุเคราะห์	เอื้อเฟื้อ ช่วยเหลือ
อนุวัตติ	ประเพณี ปฏิบัติ
อมร	เทวดา
อยน อายน	พาหนะ การถึง
อเวก	งาม
อังกูร	เชื้อสาย
อัญชลี อัญชลี	การไหว้
อัมพ	มะม่วง
อัยย	คนมีตระกูล
อัชฐาน	ต้นโพธิ์
อาคม	วิชา
อาทร	ความเอื้อเฟื้อ
อายุ	เวลา
อายุศ	เกื้อกูลแก่อายุ
อาลัย	ห่วงใย
อาศัย	พักผ่อน
อิกษะ	เฟื่อง มองดู
อินท อินทร์	พระอินทร์
อิศร	ความเป็นใหญ่

หน่วยศัพท์

อุจจ

อุตม อุตม

อุทก อุท

อุทัย

อุบล

อุปปาด

เอก

เอลาฟูก

ความหมาย

สูง ระหง

สมบุรณ์

น้ำ

โผล่ขึ้น

ดอกบัว

เกิดขึ้น

ลำดับที่หนึ่ง

ฟักทอง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวปานทิพย์ มหาไตรภพ เกิดวันที่ 15 มกราคม 2522 ที่กรุงเทพมหานคร สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาอักษรศาสตรบัณฑิต ภาควิชาภาษาไทย จากคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2542 และเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาภาษาสาส์ตร ศณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปีการศึกษา 2543

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย